STRIPSCHRIFT

RONALD PLASTERK
CHAREL CAMBRÉ

NUMMER 407 * €6,90

MAX

4143061146518 04070.

→ REDACTIO

Toen de Franse Formule 1-coureur Jacques-Henri Laffite, na een botsing op Brands Hatch met beide benen gebroken in het ziekenhuis lag, bracht de Franse minister-president Mitterrand bij zijn bezoek aan de Franse held enkele albums van Hugo Pratt voor hem mee. In Nederland is er waarschijnlijk geen politicus te vinden die het werk van Pratt kent.

Toch ging het de laatste jaren in Nederland ietsje beter met de relatie tussen het stripverhaal en de politiek. Jan Marijnissen ontspande zich het liefst met *Asterix en Obelix*, ook bekend bij Femke Halsema, getuige haar terechtwijzing van een Kamerlid die de strip volgens haar tijdens een debat over het softdrugsbeleid verkeerd had gebruikt als metafoor. Gerrit Zalm getuigde schaterend van zijn liefde voor *Storm* en Wouter Bos liet zich overhalen om de premier te spelen in de verfilming van *Kapitein Rob en het geheim van Professor Lupardi*. En minister Plasterk, zelf stripmaker in zijn jeugd, liet zich zelfs overhalen om geld beschikbaar te stellen voor een stripopleiding en voor bijzondere projecten. Bovendien kreeg de strip erkenning als kunstvorm door de instelling van de Marten Toonderprijs, een prijs die wordt toegekend aan een tekenaar die met zijn strips een bijdrage aan het Nederlands beeldverhaal en daarmee aan het Nederlands erfgoed heeft geleverd. De eerste keer werd die prijs terecht uitgereikt aan Jan Kruis; hopelijk kan de Marten Toonderprijs in de toekomst ook worden ingezet voor jongere generaties.

De fondsen van Plasterk kunnen niet zomaar worden teruggedraaid door een nieuwe regering en dat is wel zo prettig, want neem bij voorbeeld iemand als Geert Wilders. Die kan wel heel hartelijk lachen om Deense cartoons, maar bij kunstsubsidies valt volgens zijn partij de PVV nog heel wat te schrappen.

INHOUD

2 ACTUA

14 STARS & STRIPS
Olav Beemer

16 MAX
Rik Sanders

21 BITS & PIECES
Ben Bits

22 RONALD PLASTERK
Arco van Os & Rik Sanders

28 JOANN SFAR
Erik van der Hoeven

32 MARTEN TOONDERPRIJS
Han van Buuren

34 CHAREL CAMBRÉ
Geert van Gheluwe

38 DE BOVENTOON

48 HEINZ SERVICE SPREAD

52 INDEX JAARGANG 41/42
Arco van Os

ADVERTENTIE

Ook een keer iets schrijven over jouw specialisatie binnen de stripwereld?

Neem dan via redactie@stripschrift.nl contact met ons op!

→ OMSLAG

Op het omslag van dit nummer staat een illustratie van Bardín, waarvan we hier de schets laten zien. Max maakte de tekening in 2009 voor het Spaanse blad *Delirópolis*. Dat blad schenkt aandacht aan surrealistische (beeld-)verhalen. Volgens Max is *Delirópolis* een echt Spaans lokaal fenomeen.

Allemaal Sleenbeestjes

Het Marc Sleen Museum aan de Brusselse Zandstraat 33-35 pakt tot en met zondag 30 mei uit met de zeer geslaagde expo *Allemaal beestjes*. De tentoonstelling laat aan de hand van vele foto's en illustraties uit een dozijn strips de boeiende dierenwereld door de ogen van ridder Marc Sleen (87) zien.

Zijn interesse voor het dierenrijk, en als het even kan graag wilde beesten, werd hem als het ware met de paplepel ingegoten. Als jonge snaak trok Marc met zijn vader bijna wekelijks naar de Antwerpse Zoo. Halverwege 1961 vertrok de avonturier Sleen voor de eerste keer op safari naar Oost-Afrika en die gerealiseerde droom zou hem nooit meer loslaten. Amper één jaar later lagen die reisindrukken in de vorm van het Nero-verhaal *De kille man Djaro* in het stripschap.

FOTO: DERRY VAN RIJSWIJK

Er volgden tot 1991 nog 34 van dergelijke avonturen bij de Afrikaanse dieren die heel wat opmerkelijke beelden en striptekeningen opleverden. De avonturen van Sleen werden ook in documentairevorm onder de noemer *Allemaal beestjes* uitgezonden op de Vlaamse televisie. Het gelijknamige stripalbum blijft nog altijd hilarisch. In het verhaal verandert Nero in een kikker en daarna in een leeuw. Adhemar wordt een panda, Madam Pheip een haas, meneer Pheip een ooievaar, Van Zwam een maraboe, Tuizentfloot een wesp, Clo-Clo een chimpansee en Jan Spier een paard.
Dit album en nog veel meer kan je er elke dag, behalve op maandag, bekijken van 11-13 en van 14-18 uur. GvG
Meer info: *www.marc-sleen.be*

Toonder Studio's verkocht

Na jaren van onderhandelingen was het op maandag 22 maart eindelijk zover: de Toonder Studio's zijn in handen gekomen van de erven van Marten Toonder, verenigd in de Toonder Compagnie.
Sinds de jaren 1980 waren de Studio's eigendom van Paul Poelstra, van het mediabedrijf Hoek & Sonépouse in Diemen, een naam die het grote publiek bekend zal voorkomen van ondertitelingen op de televisie. Achter de schermen werd al enige jaren gesproken over een overdracht aan de Erven Toonder, want strips als *Kappie*, *Panda* en *Koning Hollewijn*, maar ook veel eigen strips van voormalige studiomedewerkers lagen al tientallen jaren te 'verstoffen' in de archieven van Hoek & Sonépouse. De overname zorgt er onder meer voor dat dat materiaal weer beschikbaar komt voor publicatie. AvO

Paul Poelstra (links) heft samen met Toonder-kleinkinderen Milou en Irwin het glas op de succesvolle afsluiting van een lange periode van onzekerheid.

→ SUVAAL

ER VERSCHIJNEN BEST WEL VEEL BOEKEN, MAAR... VALT ER NOU NOG WAT TE VERDIENEN MET STRIPS?
OCH, HET HOUDT NIET OVER...
HOEWEL, EEN NEEF VAN MIJ HEEFT ER EEN BEHOORLIJK VERMOGEN AAN OVERGEHOUDEN...
IS HIJ UITGEVER?
NEE, OUD PAPIERHANDELAAR

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIPCOLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Politiek in Prent en de Inktspotprijs 2009

FOTO ANS NOLTEN

Voor de achttiende keer werd in Perscentrum Nieuwspoort in januari de tentoonstelling *Politiek in Prent* geopend. Bij de opening bleek Jos Collignon winnaar te zijn geworden van de Inktspotprijs 2009. Deze trofee voor de beste politieke tekening in de landelijke en regionale pers, in 1994 voor het eerst aan Peter van Straaten uitgereikt, is een initiatief van de Stichting Pers en Prent in samenwerking met de Kunstcommissie van Nieuwspoort. Tijdens de uitreiking waren er drie eervolle vermeldingen in de categorieën Inhoud (Ien van Laanen), Beeld (Trik=Raymond Hendriks) en Humor (Tom Janssen). De catalogus bevat nog een In Memoriam van Wouter Lap en een artikel over tekenaar Louis Raemakers (1869-1956).

De jury bestond uit D66-fractievoorzitter Alexander Pechtold, kunsthistorica Caroline Rhodius van Sotheby en journalist Max Westerman. Voorzitter Pechtold is het enige Kamerlid dat in het bezit is van het diploma veilingmeester. Dat kwam goed uit omdat de politicus eerst vijftien gesigneerde politieke prenten onder de hamer bracht. De opbrengst (€2600) is voor de stichting Teken mijn Verhaal, die kinderen met een handicap samen met tekenaars strips laat maken. Het hoogste bod was voor een tekening van Peter van Straaten uit *Vrij Nederland* van 10 oktober 2009, een prent met het hoofd van minister-president Balkenende in een eierdopje, naar aanleiding van een matig optreden tijdens de Algemene Beschouwingen in de Tweede Kamer.

De jury beoordeelde voor de Inktspotprijs 2009 in totaal 162 inzendingen. Vergeleken met vorig jaar waren er minder deelnemers maar wel meer inzendingen. De kwaliteit was hoog. Populaire thema's waren de economische crisis, de hoge bankbonussen, de problemen rond het koningshuis, de Mexicaanse griep en de politieke situatie in Iran. De meest getekende politicus was Pechtold. Ook Wouter Bos, Balkenende en Barack Obama waren regelmatig het doelwit van de satire.

Collignon won de Inktspotprijs 2009 met een prent over de ondergang van de DSB Bank. Een tekening die 3 oktober 2009 in *De Volkskrant* werd gepubliceerd, twee dagen na de oproep van Pieter Lakeman aan de DSB-rekeninghouders, om hun geld bij de bank weg te halen. De jury roemt zijn originele benadering. In een oogopslag is duidelijk waar het om gaat, de prent is cynisch en in vorm alleszeggend. Jos Collignon (59 jaar), die in 1980 in *De Volkskrant* debuteerde, toonde zich zeer verrast en vroeg zich af of het wel waar is. 'Ik was er gewend aan geraakt om deze prijs nooit te winnen. In ieder geval is het een uitgelezen gelegenheid om een tekenaar in het zonnetje te zetten, ik voel de warmte.' Een vriend koos de prent uit. Collignon vond hem eigenlijk niet zo geschikt om in te zenden omdat het onderwerp te veel voor de hand zou liggen. De tekenaar, afgestudeerd als jurist, is autodidact. Hij werkt met het penseel en heeft een meer dan magistraal gevoel voor verhoudingen. Figuren in buitengewoon gecompliceerde standen komen altijd zeer realistisch over.

OPPELEPOP

De expositie *Politiek in Prent 2009* liep begin maart in Nieuwspoort af en reist momenteel rond, ondere andere naar de openbare bibliotheek in Den Haag, het Persmuseum in Amsterdam, het provinciehuis in Groningen en café Dudok in Arnhem. HvB

Junior Inktspotprijs voor Paul Kusters

FOTO ANS NOLTEN

Paul Kusters is winnaar geworden van de Junior Inktspotprijs 2009. Dat werd bekendgemaakt tijdens de opening van de (reizende) tentoonstelling *Politiek in Prent* op 11 maart in het Persmuseum te Amsterdam. Deze prijs is een afgeleide van de jaarlijkse Inktspotprijs voor beste politieke tekening en wordt gekozen door jongeren uit het voortgezet onderwijs. Doel is jongeren te stimuleren cartoons als een volwaardige nieuwsbron te zien en te gebruiken. Ook geldt de uitverkiezing als een oefening voor het eindexamen geschiedenis, waarbij leerlingen politieke tekeningen moeten analyseren. Dit jaar waren de meeste stemmen voor Paul Kusters met zijn prent *Namen en adressen pedo's online*. De leerlingen vinden het een schokkende situatie als gegevens van personen online worden gezet. De tekening geeft goed weer wat er dan mogelijk zou kunnen gebeuren. Twee juryleden – Lieke en Zoë – van het Murmellius Gymnasium uit Alkmaar vertegenwoordigden ruim 800 leerlingen van verschillende middelbare scholen uit Nederland. HvB

FC Knudde en Heinz in Metro

Begin maart verraste gratis dagkrant *Metro* de lezers met twee nieuwe strips: *Heinz* van René Windig en Eddie de Jong, en *FC Knudde* van Toon van Driel. Vooral de komst van *FC Knudde* is opmerkelijk omdat deze strip al sinds jaar en dag in *AD* verschijnt. Stripjournalist Ruben Eg van *Metro* meldt dat de redactie was uitgekeken op de al ruim tien jaar in de krant staande *Scribbly* van Jean-Paul Arends. 'Het was tijd voor iets nieuws. Omdat we zekerheid met kwaliteit wilden hebben we gekozen voor bestaande krantenstrips', aldus Eg, 'We zijn er nog niet. Zodra er meer ruimte beschikbaar is, gaan we meer strips en artikelen over strips plaatsen.'

Veel jongere lezers zullen volgens Eg voor het eerst via *Metro* met *Heinz* kennismaken. Hij betreft oude stroken die ingekleurd zijn voor de nieuwe *Heinz*-anthologie. 'Verder is Toon van Driel de ideale persoon om met zijn *FC Knudde* de actuele sportwereld van commentaar te voorzien.' Hij ziet geen problemen met de al lang lopende publicatie in *Algemeen Dagblad*: 'Het is in ieder geval een andere strook dan bij het *AD*; wat ons betreft is er geen probleem.'

Toon van Driel meldt desgevraagd dat de pleuris is uitgebroken bij *AD*. 'Op de eerste dag van publicatie hing de redactie al aan de lijn en riep me op het matje. Ik heb ze snel duidelijk gemaakt dat ik zelf bepaal waar ik mijn strips plaats. Het verwijt van disloyaliteit heb ik onmiddellijk retour gestuurd. Nog niet zo lang geleden sneuvelden *Hullie* en *Goedemorgen* zonder pardon. Daarbij, andere krantenstrips, zoals *Single* en *Dirkjan* staan ook in diverse kranten, dus het lijkt me dat ik in mijn recht sta.' Hij tekent per dag vier *FC Knudde*-strips die op verschillende plaatsen worden gepubliceerd. Uiteindelijk komen ze allemaal op zijn website *www.knudde.nl* samen. Van Driel, die zichzelf geen striptekenaar maar stand-up cartoonist noemt, zegt dat op zijn website ook ruimte is voor animatie en video. Hij vindt de huidige stripwereld op dit vlak te weinig innoverend. In zijn ogen moeten tekenaars niet afhankelijk zijn van één publicatiekanaal. 'Strips zijn bij redacties helaas nog altijd een sluitpost. Ik heb het voordeel dat ik de enige tekenaar ben die de sportwereld actueel volgt. Voor de rest is het een afvalrace. Ik vecht me dood om iedere dag leuk te zijn. Het gaat ook bij ons tenslotte allemaal om de ratings.' TdK

FC Knudde

VAN CAUWEL MET MENTAL COACH WILS W GEGAAN.
NUDENK JE WAT GAAN WE HARD, WHAHE WE GAAN NIET HARD
EOH, DENK JE NU, WE GAAN WE NIET UIT DE BOCHT? NEE, WE VLIEGEN NIET UIT DE BOCHT
FVDK

Heinz de kat

HEINZ, IN ZOU HET ZEER OP PRIJS STELLEN ALS JE MIJ NIET MEER LASTIG VIEL MET ONTHOOFDDOOD GEDOE!
KIJK, DAT IS NOU TYPISCH EEN WEESGEZICHT...
PAF
OF ZOU FRITS TOCH 'N RAM ZIJN

De eerste helft van Toon van Driel

Bij uitgever JFS Roermond is in samenwerking met Sanders Puzzelhobby het blad *De eerste helft* (€5,95) van *FC Knudde* verschenen. Het bevat een selectie van voetbalgrappen die Toon van Driel maakte in het tweede halfjaar van 2009 (de eerste helft van het voetbalseizoen 2009/2010). Het betreft *FC Knudde*-publicaties uit *AD*, een aantal regionale kranten van Wegener en van *Nu.nl*, de nieuwssite. RS

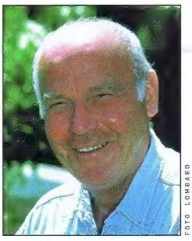
FOTO LOMBARD

Tibet
1931 - 2010

Het begin van 2010 verliep voor de (Europese) stripwereld in mineur. Op zaterdag 2 januari 2010 overleed striptekenaar Tibet, pseudoniem van Gilbert Gascard op 78-jarige leeftijd in het Franse Roquebrune-sur-Argens onverwachts aan een beroerte. Hij staat vooral bekend als de tekenaar van *Chick Bill* en *Rik Ringers*.

Gascard wordt geboren op 29 oktober 1931 in Marseille. Zijn achttien maanden oudere broer leert op dat moment zijn eerste woordjes, heeft moeite met de uitspraak van Gilbert en doopt de nieuwkomer 'ti-bet', wat uiteindelijk zijn artiestennaam zal worden. Op zijn vierde emigreert zijn familie naar België. Tibet woont vanaf zijn tiende in het centrum van Brussel, vlakbij de Bijstandsstraat waar nu een fresco van zijn held Rik Ringers een stripmuur siert.

Zijn tekentalent is al vroeg ontdekt. Op zijn twaalfde start Tibet als assistent-tekenaar bij de studio van Tenas & Rali. Hij werkt er mee aan *Mickey Magazine* en raakt bevriend met de jonge romanschrijver André-Paul Duchâteau. In 1949 maakt Tibets eerste eigen held, de privédetective Dave O'Flynn, zijn debuut in het weekblad *Héroïc-Albums*.

In 1950 wordt hij illustrator en maquettist bij het weekblad *Kuifje*. In het Vlaamse blad *Ons Volkske* plaatst hij zijn eerste vervolgverhaal: *De avonturen van Koenraad*, een humoristische ridderstrip. In 1953 publiceert Tibet er ook de cowboystrip *De avonturen van Chick Bill in Arizona*. In eerste instantie spelen dieren er de hoofdrol, maar na een paar albums verandert Tibet die in menselijke personages. Vanaf 1956 staat *Chick Bill* ook in *Kuifje*. In de dialogen is soms het accent van Marseille te herkennen dat hij kende van zijn kindertijd.

Tibet heeft naderhand meer strips op zijn naam gezet en maakt faam met zijn karikaturen, maar zijn meest belangrijke reeks is *Rik Ringers* (*Ric Hochet*). Voor *Kuifje* tekent hij in 1955 het eerste onderzoek van Rik Ringers, op scenario van vriend Duchâteau. Van deze journalist/detective zijn 76 albums verschenen. Album 77 komt bij Lombard uit in mei 2010. Naar verwachting verschijnt er ook nog een album 78, waarvan Tibet een twintigtal pagina's heeft getekend, aangevuld met de scenario-opzet van Duchâteau.

Hij heeft in zijn loopbaan diverse prestigieuze onderscheidingen gekregen, waaronder de benoeming tot ereburger van de stad Brussel. Op 75-jarige leeftijd lanceert hij nog één keer een nieuwe stripheld: Aldo Remy, een mix tussen Rik Ringers en Chick Bill. In Nederland zal zijn naam voornamelijk bekend blijven in combinatie met *Rik Ringers*. De Nederlandse band Tröckener Kecks brengt in 1981 als hommage een single uit. Met als refrein: *'Rik Ringers – Elke boef verstart, Rik Ringers – Heeft een gouden hart, Rik Ringers – Drinkt zijn koffie zwart, Rik Ringers – heeft het in zijn vingers!'* RS

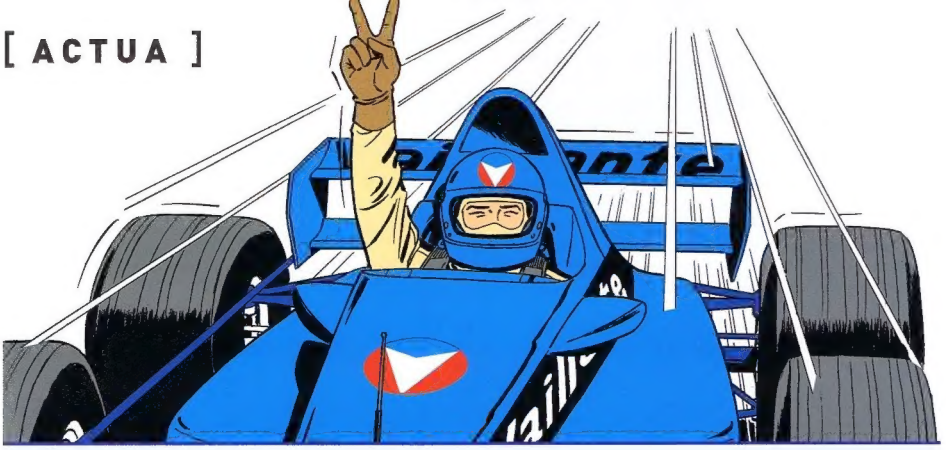

Nieuwe Michel Vaillant komt pas in 2012

Het 71e album van *Michel Vaillant* verschijnt pas in 2012. Dan zal de strip ook een opknapbeurt krijgen. 'Het zeventigste album, *24 uur onder invloed*, sluit een periode van vijftig jaar af. Dat vormde aanleiding om de strip te vernieuwen', vertelt scenarist Philippe Graton (1961). Hij wil nog niet verklappen waar de strip van nieuwe accenten wordt voorzien. In eerste instantie zou de herstart van de autoraceserie overigens in 2008 met een nieuw album worden bekrachtigd. Dat vertelde Graton al in 2007 aan *Stripschrift*. Nu stelt hij dat de groots opgezette integrale omnibus-heruitgave van *Michel Vaillant*, die vooralsnog alleen in het Frans bij Lombard verschijnt, zoveel tijd in beslag nam, dat de publicatie van deel 71 is uitgesteld naar 2012.
Om de druk op de kleine uitgever Graton Editeur te ontlasten, is besloten de publicatierechten aan Dupuis te verkopen. Graton weigert te spreken van een overname. 'Dupuis distribueerde onze albums al, nu gaat de uitgeverij ook de productie en de promotie verzorgen.' Voor Jean Graton (1923), de bedenker van *Michel Vaillant*, is de terugkeer naar Dupuis dubbel opmerkelijk. Hij begon er zijn striploopbaan, door in 1951 een aantal afleveringen voor *Uit de verhalentrommel van Oom Wim* te tekenen. Daarnaast was de reden om in 1982 zijn eigen uitgeverij op te richten dat hij niet meer afhankelijk wilde zijn van de grillen van uitgevers, na akkefietjes met Lombard, Dargaud, Koralle en Novedi (Dupuis). Zoon Philippe spreekt dan ook liever van een samenwerking dan een overname. Hij benadrukt dat studio Graton de verhalen van Michel Vaillant en andere Graton-producties blijft maken. Of de albums voortaan Dupuis als imprint krijgen, of toch het vertrouwde Graton Editeur is echter nog onduidelijk. RS

Het uitmelken van Franquin

Je neemt het klassieke *Robbedoes en Kwabbernoot*-album *Het nest van de Marsipulami's*, selecteert daaruit de beelden rond de lezing over het Palombiaanse oerwoud en de eigenaardige wezens die daar wonen (pagina 10-41), je schrapt een paar niet ter zake doende plaatjes en alle teksten behalve 'houba, houba', 'houbi, houbi, houba!', 'bibi, bi' en wat onomatopeeën. Je blaast de geselecteerde tekeningen (prachtig werk van André Franquin, natuurlijk) op en je rangschikt ze tot een verhaal van 64 pagina's. Zo, weer een album!
Houba!, een liefdesgeschiedenis (Marsu, ISBN 978-2-35426-037-8, €9,99) werd tenminste nog gedrukt op papier afkomstig uit ethisch beheerde bossen. DR

Wasco knipte betaalbare kunst

Van 5 maart tot en met 2 april was in Galerie Lambiek in Amsterdam de expositie *Uitgeknipte vormen, tweedehands daglicht* van de veelzijdige kunstenaar/striptekenaar Wasco (pseudoniem voor Henk van der Spoel) te zien.
Voor deze gelegenheid pakte deze vertegenwoordiger van de pseudonaïeve komische school zijn schaar en maakte een aantal werkstukken in de oeroude knipseltechniek die uit China afkomstig is en in Nederland nog veel beoefenaars kent. Verder werden er natuurlijk de typerende Wasco-tekeningen en -strips geëxposeerd. Wasco, die naast zijn zelf geproduceerde uitgaven ook regelmatig een bijdrage levert aan het tijdschrift *Zone 5300*, gelooft in het maken van betaalbare kunstwerken voor ieder budget. HvB

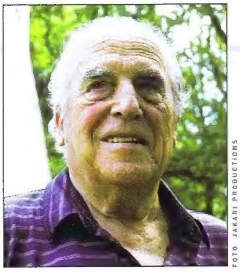

FOTO JAKARI PRODUCTIONS

Jacques Martin
1921 - 2010

In Zwitserland overleed op 22 januari de Franse tekenaar Jacques Martin, onder meer schepper van *Alex* en *Lefranc*. De stripmaker leed sinds eind jaren 1980 aan netvliesdystrofie en kon aan het eind van zijn leven amper zien.

Jacques Martin is vooral bekend als een pionier van het zorgvuldig gedocumenteerde historische verhaal. Hij toonde zich in zijn strips een groot liefhebber van perspectief en majestueuze gebouwen, die hij reconstrueerde op basis van zijn uitgebreide kennis van de oudheid. Vooral bij zijn eerste *Alex*-verhalen had Martin soms erg veel tekst nodig om het verhaal bij de aanvankelijk wat statische tekeningen, te vertellen, later werden de teksten bondiger en stopte hij meer actie in de platen. In zijn streven naar historische juistheid kreeg hij af en toe problemen met 'de censuur' door te veel geweld en naaktheid.

Jacques Martin werd in 1921 in Straatsburg geboren en had al op jonge leeftijd een bijzondere interesse voor tekenen en geschiedenis. Hij volgde een technische opleiding aan de École Catholique d'Arts et Métiers d'Erquelinnes en bracht tijdens de Tweede Wereldoorlog gedwongen een tijd door in Duitsland. Hij werkte korte tijd in een vliegtuigfabriek en kwam daarna via de decorbouw als tekenaar terecht in de reclamewereld. Op 25-jarige leeftijd vertrok hij naar België. Daar begon zijn carrière serieus in 1948 toen in het weekblad *Kuifje* zijn stripverhaal *Alex de onversaagde* werd gepubliceerd. In het avonturenverhaal, dat zich afspeelt in het antieke Rome, speelt de jonge Galliër Alex, die via adoptie is benoemd tot Romeins burger, een hoofdrol, vaak samen met zijn sidekick, de Egyptische Enak.

In 1952 volgde in *Kuifje* een avontuur van zijn tweede grote stripheld – *Het sein staat op rood* – met als hoofdpersoon de journalist Guy Lefranc, die de wereld diverse malen voor ondergang zou weten te behoeden, strijdend tegen zijn aartsvijand Axel Borg. Het idee voor dat eerste verhaal deed Martin op toen hij in de Vogezen een vrijwel intact gebleven Duitse basis voor V1-raketten bezocht.

In 1953 werd Martin door *Kuifje*-tekenaar Hergé benoemd tot artistiek directeur van de Studio Hergé. Samen met Hergé en Edgar Pierre Jacobs *(Blake en Mortimer)* vormde Jacques Martin de drie reuzen van de zogenoemde Brusselse school, die bekend stond om zijn klare lijn. Onder meer heeft Martin meegewerkt aan diverse *Kuifje*-albums: *De zaak Zonnebloem*, *Cokes in voorraad* en *Vlucht 714*.

In 1972 vertrok Martin bij de Studio Hergé om een eigen studio te stichten. Daar werden naast het klassieke Rome ook andere tijden tot leven gewekt zoals de honderdjarige oorlog in de strip *Tristan* en in *Arno* de Napoleontische tijd. Martin kreeg eind jaren 1980 ruzie met zijn uitgeverij Casterman, en door een tien jaar durende rechtszaak lagen de stripreeksen stil. In die periode startte hij een eigen uitgeverij met alternatieve stripseries als *Keos* en *Orion*. Inmiddels deed de tekenaar door zijn oogproblemen steeds meer een beroep op assistenten als Gilles Chaillet, Jean Pleyers en Thierry Cayman.

Terug bij Casterman werd een commissie opgericht om de kwaliteit van de stripreeksen *Lefranc* en *Alex* te verhogen. Vanaf die tijd werden de stripreeksen onder supervisie van Martin geschreven en gemaakt door 'tekenassistenten' en scenarioschrijvers als Patrick Weber.

Van *Alex* zijn inmiddels meer dan vijftien miljoen albums verkocht, de stripserie *Lefranc* haalt het aanzienlijke aantal van tien miljoen. Het laatste Nederlandse album van Alex – *De verdwenen stad* – werd getekend door Ferry. Martin en Patrick Weber verzorgden het scenario. DR

→ FLITSEN

JUNIOREDITIE TOMTOM

VOOR IN DE DRAAIMOLEN

Van Andy Riley, maker van twee cartoonbundels over zelfmoordkonijntjes, is bij BBNC Uitgevers, een doorstart van Bzztôh, *Het boek van de alarmerende uitvindingen* uitgekomen. Met bij voorbeeld een eenhoorn-opbergkast, laptop-annex-broodrooster, een zichzelf begravende doodskist en zijspannen voor paarden. Riley heeft een wekelijkse cartoonstrip in *The Observer* en schrijft mee aan Britse tv-satire als *Little Britain* en *Smack the Pony*. Bij BBNC verscheen ook *Hun verdiende loon!*, een verzameling cartoons over de bankwereld, van Aled Lewis. Smurf je haar! Bij kindershampoo van Schwarzkopf zat een miniboekje van *De Smurfen*. 'Mag ik van jou van Poep de diarree?' Uit het onlangs verschenen kwartetspel van Fokke en Sukke. Ook bij de serie *Vrouwen in 't wit* van Bercovici en Cauvin is het ontwerp van het omslag (vanaf album 32) veranderd. G. Raf Zerk en Agent 212 gingen de vrouwtjes voor. In het Duitse stripblad *Zack* staat een nieuw verhaal van Andy Morgan *(Gefahr auf dem Fluss)* van Hermann Huppen en zijn zoon Yves (scenario). Bij ons is Andy beter bekend als Bernard Prince, waarvan in 1978 (!) het tot dan toe laatste Hermann-verhaal *(De narrenhaven)* verscheen, op scenario van Greg. Tijdens Strip Turnhout verscheen een Nederlandse vertaling van Scott McClouds meesterwerk *Understanding Comics* onder de titel *De onzichtbare kunst*. Vraag er naar in uw strip- of boekhandel. Stripspeciaalzaken in Vlaanderen kunnen in aanmerking komen voor een ondersteuningsregeling. Het gaat om een bestaande overheidsregeling voor boekhandels die is uitgebreid voor stripwinkels. In mei verschijnt *Jommeke 250*. De lezers worden uitgenodigd een omslagontwerp te maken. Inzendingen zijn mogelijk tot 16 april, op 7 mei volgt de uitslag. *Scherven*, het nieuwe album van Eric de Graaf, gaat over de oorlogsdagen en het thema verlies. Het verschijnt vlak voor 4 en 5 mei. Bij Yendor in Rotterdam is op 1 mei een signeersessie. Sharon Stone gaat een rol spelen in de tweede *Largo Winch*-film die eind dit jaar zal verschijnen. Haar rol is die van aanklaagster van een internationaal strafhof. Kort nadat voor het eerste *Superman*-verhaal in de *Action Comics*-reeks een miljoen dollar werd gebeurd, bood een andere koper 1,075 miljoen dollar voor de allereerste *Batman* in de reeks *Detective Comics*. In *Eppo* staat het verhaal *Alleen rond de wereld*, over een zeilmeisje, gebaseerd op de verwikkelingen rond Laura, het echte zeilmeisje. De tekeningen zijn van Eric Heuvel, maar het idee is van Rob van Bavel. Het eerste exemplaar van het nieuwe fotoboek van Jakari (Jan Magito en Karin Ceulemans), vol met Nederlandse tekenaars, werd tijdens Stripbeurs Breda overhandigd aan Daan Jippes.

Hugo Pratts *Sandokan* duikt op

Halverwege de jaren 1970 waren Nederland en België in de ban van de legendarische piraat Sandokan. De tv-serie was een bewerking van de avonturenromans over de piraten van Maleisië van de Italiaanse schrijver Emilio Salgari (1862-1911). De prinselijke piraat Sandokan, die de Engelse koloniale macht bevocht met zijn eiland Mompracem als uitvalsbasis, speelde hierin een belangrijke rol. Al eerder dan de tv-serie zag een stripbewerking van Hugo Pratt het licht, gebaseerd op de roman *De Tijgers van Mompracem*. Hij was hiermee vanaf 1969 bezig in opdracht van het Italiaanse stripblad *Corriere dei Piccoli*, op scenario van Mino Milani. Alleen kreeg Pratt het erg druk met het maken van *Corto Maltese* en daardoor raakte het einde van het project *Sandokan* steeds verder uit het zicht. Uiteindelijk leverde hij een bijna complete eerste episode van de strip in, en van het tweede deel de eerste twee pagina's. De stroken verdwenen echter in een decennialang vergeten enveloppe van redacteur Alfredo Castelli, die onder meer naam maakte als scenarist van *The Gentlemen*. Het project veranderde in een gerucht waarbij zelfs Pratt een tijdje ontkende dat hij bezig was geweest aan een *Sandokan*-bewerking. Totdat Castelli een paar jaar geleden de enveloppe open maakte in zijn zoektocht naar de originelen van een andere strip en op de *Sandokan*-stroken stuitte.

Uitgeverij Casterman heeft de onafgemaakte stripversie nu uitgegeven in de mooi verzorgde uitgave *Sandokan* (ISBN 978-90-303-6298-2, 80 pagina's, €19,50). Castelli schreef er een inleiding bij, terwijl Claudio Gallo, een Italiaanse Salgari-kenner, de uitleiding voor zijn rekening nam. RS

Spekkie Big keert terug op kleine schaal

Spekkie Big, van wie behalve enkele uitgaven in eigen beheer ook twee stripalbums bij Big Balloon (1997) en uitgever Scheppend Werk (2001) verschenen, maakt een mini-rentree met een vijftal boekjes van nog geen 7,5 bij 10 centimeter en elk 32 pagina's. Drie deeltjes (*Het stinkt hier naar snot!*, *Punkrock Spekkie Big* en *Spekkie Big in: Cognito & andere vermommingen*) vertellen de gebruikelijke bizarre, nietszeggende en toch humoristische belevenissen van het schreeuwerige varkentje van Marc van der Holst.

Het vierde deel – *Ceci n'est pas Petit Lard Porc* – is wellicht bedoeld voor de Franse markt, maar bevat gelukkig een vertalende woordenlijst en het vijfde deel (*Spekkie Pik in het seksbos*) is getekend door de bevriende tekenaarcollega's van het collectief Lamelos (Boris en Sam Peeters, Aleks Deurlo en Jeroen Funke) en Typex. Daar leren we Spekkie Big met pseudoniemen zoals

→ FLITSEN

De slijtmijt, een avontuur van Tom Poes en Olivier B. Bommel, verschijnt twee keer per week als feuilleton in de nieuwsbrief van *Bouwwereld*. Ook is de strip, die gaat over de bovenbazen en hun weerstand tegen maatschappelijk verantwoord ondernemen, te lezen op de site van het vakblad. De gratis dagbladen in Nederland hebben dit voorjaar hun stripaanbod ververst. In *Spits* staat *De rode kater* (uit *Jan, Jans en de kinderen*) en in *De Pers* wordt een strook van *Elsje* gepubliceerd. *Metro* gooide *Scribbly* eruit en verving die voor de oudgedienden *Heinz* en *FC Knudde* (zie ook elders in dit blad). Op de weblog *gemeentehuizen.web-log.nl* over de gemeente Huizen valt de lokale strip *Jaap en Joopie* van Pieter Hogenbirk te volgen. In Kasteel Groeneveld in Baarn is tot en met 20 september een expositie te zien van verstripte liedjes. Onder meer Pieter Hogenbirk, Mars Gremmen en Theo van den Boogaard maakten de tekeningen. Jan van der Veken heeft twee omslagillustraties gemaakt voor het gerenommeerde tijdschrift *The New Yorker*. Bij uitgeverij Querido verscheen een tweede deeltje met stripgedichten van Edward van de Vendel en Floor de Goede: *Draken met stekkers en andere stripgedichten*. Stripwinkel Het gebroken zwaard in Beveren heeft een album uitgegeven van Piet Fluwijn en Bolleke (Jean-Pol en Marc Sleen) met niet eerder uitgebrachte grappen. Frans Lomans, de kersverse hoofdredacteur van *Revu* heeft *De familie Doorzon* van Gerrit de Jager na dertig jaar trouwe dienst uit het

Elsje
Door Hercules & Valkema / www.elsje.nl
Kijk Georgina, de zee! Soms zie je vissen, maar dan groter, en dan zonder kam.
Wat is dit?
SPLITS! SPLATS!
Duidelijk geval van plankenkoorts.

Anne Frank in stripvorm komt in juni

Het Anne Frank Huis bestaat in 2010 vijftig jaar. De Anne Frank Stichting zal op verschillende manieren stilstaan bij dit jubileum, onder andere met een verstripping van het leven van Anne Frank. Dit album, *Het leven van Anne Frank – De grafische biografie*, verschijnt rond 12 juni, de geboortedag van Anne Frank.

Eerder al was de Anne Frank Stichting betrokken bij twee succesvolle educatieve beeldverhalen over de Tweede Wereldoorlog, *De ontdekking* en *De zoektocht*, getekend door Eric Heuvel. De stichting heeft er echter voor gekozen de grafische biografie te laten maken door de Amerikanen Sid Jacobson (schrijver) en Ernie Colón (tekenaar) die ook verantwoordelijk waren voor *The 9/11 Report*. 'We hebben Eric Heuvel niet voor de biografie over Anne Frank benaderd, maar hem wel over onze plannen geïnformeerd', zegt een woordvoerster. Zij stelt dat de stichting ditmaal een brede, internationale doelgroep wil bereiken, met name jongeren van 14 tot 18 jaar, een oudere doelgroep dan die van de uitgaven met Eric Heuvel. Daarom is gekozen voor een internationalere uitstraling: een Amerikaans boekformaat (in plaats van het Europese albumformaat), en een meer op volwassenen gerichte tekenstijl. Bij de keuze voor het Amerikaanse duo speelde mee dat de stichting onder de indruk was van de wijze waarop zij de terroristische aanslagen op 11 september 2001 hebben verbeeld. 'Zij hebben aangetoond dat zij complexe informatie op een creatieve, beeldrijke en integere manier toegankelijk kunnen maken.'

De biografie verschijnt in verschillende landen. Uitgeverij L geeft de biografie in Nederland uit, Hill & Wang in de Verenigde Staten, Canada en andere Engelstalige landen, MacMillan in Groot-Brittannië, Carlsen Verlag in Duitsland, Les Editions Belin in Frankrijk en Rizzoli in Italië. De Anne Frank Stichting verspreidt de biografie in het voortgezet onderwijs, aangevuld met een lespakket (met ondersteuning van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport). RS

Spanky Big en Gekkie Bips van een veel ruigere kant kennen.

Uitgeverij Bries biedt de boekjes via de website *www.bries.be* aan. Ze zijn te bestellen voor €3 per stuk of voor de luttele prijs van €10 voor het hele setje. Tijdens Stripdagen Haarlem volgen nieuwe deeltjes. TdK

weekblad gegooid. De Jager publiceert op *Doorzon*-gebied alleen nog de cartoon *John* in *AD*. Joost Swarte heeft naar aanleiding van Robert Crumbs bijbelverstripping *Genesis* een zeefdruk gemaakt waarop hijzelf en Crumb het boek aan het lezen zijn. The glossy *Donald* gaat ook in 2010 verschijnen, maar dan wel vier keer per jaar. De 2009-versie was een groot succes met negentigduizend verkochte exemplaren. In Finland, het vaderland van uitgever Sanoma, zal ook een glossy gaan verschijnen. Flipje wordt 75 jaar. Tijd dus voor een nieuw album dat in augustus dit jaar gaat verschijnen. Tekenaar van dit vijfde album, *Tiels Flipje en de mysterieuze Mirabelle*, is wederom Arie van Vliet. Voor de verhaallijn zijn Alexandra van Steen en broer Menno van Vliet verantwoordelijk. Uitgeverij PrimaMedia brengt verder een jubileumboek uit: *Tiels Flipje 75 – 1935–2010*, samengesteld door Peter Schipper en Ger Hemel. Tot 30 mei is in het Belgisch Stripcentrum in Brussel een expositie gewijd aan de oprichting van *Poisson Pilote*, de collectie van uitgeverij Dargaud die in het begin van de jaren 2000 een platform vormde voor nieuwe striptalenten. Bij Museum Boerhaave verscheen in coproductie met Epsilon Uitgaven een stripboek over Newtons jeugd. *Newton in Nederland* is gemaakt door Peter FitzVerploegh en Rene Bergmans (tekenaars) en Ad Maas (scenario). Van Jeroen Janssen ligt in juni *De wraak van Bakamé* in de winkelrekken. Bij uitgeverij FortMedia is *Wat is er toch met Kobus?* verschenen, getekend door David Barth en geschreven door zijn moeder Inge Barth-Wagemaker. Barth legt in het boek uit wat het voor hem betekent dat hij autisme heeft. Met een voorwoord van Hugo Borst. Ieder jaar verschijnt er weer een deeltje *Argus* van René Leisink, maar je moet altijd weer afwachten bij welke uitgever. De serie leidt al vele jaren een zwervend bestaan. Editie 2009 verscheen bij Studio Noodweer. Tegelijkertijd verscheen een extra hebbedingetje in een oplage van slechts 100 exemplaren: een boekje met *Argus*-grappen die ongeschikt werden bevonden voor publicatie. Ook dit boekje moet een jaarlijks ritueel worden. Na de verfilming van *Kuifje* mogen nu ook *De Smurfen* een filmversie verwachten. Het wordt een kruising tussen computeranimatie en live action. Vijftien jaar nadat het laatste *Piet Pienter en Bert Bibber*-album van de nu 90-jarige Pom verscheen, kreeg striptekenaar Tom Bouden toestemming om het bekende stripheldenduo opnieuw een avontuur te laten beleven. Het album heeft de titel *Avontuur in de 21e eeuw*. In Nederland voor de eerste keer verkrijgbaar op dvd: *Saludos Amigos*, Disney's 6e Classic uit 1943 met Donald Duck en Goofy in Zuid-Amerika. Uitgeverij Arcadia heeft de laatste periode weer een aantal albums uitgebracht. Binnen de *Collectie Millennium* verschenen delen van *De Zingari* (Follet/Delporte) en *Mick Mac Adam* (Benn/Brunschwig/Runberg), en in de collectie *Arcadia Archief* werden we verblijd met nog niet eerder in album verschenen klassiekers van *Lowietje* (Berck) en *Johnny Goodbye* (Attanasio/Lodewijk). Prachtig uitgegeven! Bij uitgeverij Stortbak verscheen *Werk in uitvoering* van Martijn van Santen. GriffioenGrafiek heeft nieuwe zeefdrukken en schetsen van onder andere Joost Swarte en Judith Vanistendael in de aanbieding. In hun nieuwsbrief op *www.griffioen-grafiek.nl/ kwartaalnieuws.htm* kun je er alles over lezen. In museum De Markiezenhof uit Bergen op Zoom loopt nog tot en met 29 augustus de tentoonstelling *Marius Bauer en zijn tijdgenoten – Politieke spotprenten in De Kroniek – 1895–1897*. Naar aanleiding van de tentoonstelling heet de Bauer Documentatie Stichting een geïllustreerde catalogus uitgegeven. In het Noordbrabants Museum in Den Bosch (samen met het NIAF) is nog tot en met 25 april de expo *De Fantasiefabriek* over animatie in Nederland te zien. Aansluitend bij het thema van de Boekenweek, 'Titaantjes, opgroeien in de letteren', selecteerde uitgever De Harmonie uit eerder gepubliceerd werk van Peter van Straaten tekeningen waarin hij op zijn eigen, onnavolgbare wijze het grote verdriet tussen verveelde pubers en ouders met weggesmolten verwachtingen laat zien. *Weet mama hiervan?* ISBN 978-94-6001-083-5. *Papyrus 31: Het goud van de farao* (De Gieter, Dupuis) is op het omslag voorzien van een goudspiegelende farao. Bij Oog & Blik is *Jimmy Corrigan, de slimste jongen ter wereld* van Chris Ware verschenen. De uitgever neemt Ware mee naar Stripdagen Haarlem op 4, 5 en 6 juni, net als Charles Burns en Pieter de Poortere.

Lachen om Karl Marx

Een 224 pagina's tellend overzicht van karikaturen en cartoons over Karl Marx en zijn werk, kom daar in Nederland maar eens om! Vandaar dat *Grüß Gott! Da bin ich wieder! – Karl Marx in der Karikatur* ook een Duitse uitgave is (Eulenspiegel, ISBN 978-3-359-01898-4, €9,95). In deze bundel staan zo'n 600 illustraties, karikaturen en spotprenten uit de afgelopen 150 jaar van en over Karl Marx en zijn socialistisch-communistisch gedachtegoed. De tekenaars zijn niet allemaal Duits, maar komen van heinde en verre. Daaronder ook Nederlanders als Fritz Behrendt, Johan Braakensiek, Jos Collignon, Cork, Frits van Hartingsveldt, Albert Hahn, Opland en – opvallend – Rembrandt van Rijn. Van deze laatste beroemde schilder is een afbeelding van zijn schilderij *Mozes en de tafelen der wet* uit 1659 opgenomen. Dit heeft als voorbeeld gediend voor een paar spotprenten waarin Marx de rol van Mozes had overgenomen en zijn standaardwerk *Das Kapital* die van de stenen tafels met daarop de Tien geboden die Mozes kapot gooit als reactie op de aanbidding van het Gouden Kalf.

De aanleiding voor deze bundel was een colloquium in Japan over Marx. De Japanse wetenschapper en stripkenner Shunichi Kubo vroeg tijdens een nazit aan de aanwezige Marx/Engelsvorsers wat zij wisten van cartoons (en strips) over het marxisme. Weinig, bleek al snel. Daarna ontstond het idee om een inventarisatie te maken. Kubo kreeg hulp van onderzoeker Rolf Hecker en de Berlijnse bibliothecaris Hans Hübner. Zij raadpleegden voor hun overzicht diverse collecties, waaronder die van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) uit Amsterdam.

Interessant om te zien zijn de verschillende invalshoeken. Zo staan de bijdragen uit het vroegere Oostblok duidelijk in het teken van de klassenstrijd, terwijl de tekeningen uit het toenmalige West-Duitsland vooral een satirische lading hadden. Na de val van de Muur en de ineenstorting van diverse communistische regimes in 1989/1990 werd Marx in cartoons vaak als verliezer afgebeeld. RS

Kostelijk boek doet recht aan de passie bij Pixar

Uitgegeven bij Tirion, maar te bestellen bij Kosmos Uitgevers: een prachtig boek over de geschiedenis van de Amerikaanse bedrijf Pixar, de animatiestudio die, met behulp van computerprogramma's films maakte als *Toy Story*, *Finding Nemo*, *The Incredibles*, *Ratatouille* en *Cars*.

Tirion, waarover in de pers berichten verschenen naar aanleiding van financiële problemen, is per dit jaar samengegaan met Uitgeverij De Fontein en heeft de fondsen culinair en algemeen, waaronder dit Pixar-boek valt, afgestoten naar Kosmos Uitgevers. Dat zou voor het schitterend bezorgde boek *Pixar* (Tirion, ISBN 978-90-4391-294-5, 64 pagina's met tientallen bijlagen, kleur, hk, in beschermcassette, €39,50) niets moeten uitmaken.

In *Pixar* laat auteur en samensteller Tim Hauser, zelf voormalig animator, de geschiedenis van de animatiestudio en het tot stand komen van de films vertellen door Pixar-medewerkers, maar ook door andere gildebroeders, zoals de 'negen oude mannen' van de Disney Studio's en de eerste docenten aan de opleiding Character Animation aan het California Institute of the Arts (CalArts).

Naast de enthousiaste manier waarop Hauser de passie van alle betrokkenen voor animatiefilms heeft vastgelegd spettert het boek door kleurrijke illustraties, originele tekeningen en zeldzame memorabilia van de Pixar-studio's, vaak los ingestoken in speciale enveloppen bevestigd aan de pagina's. Gedrukt in China... Zo blijft het vele handwerk dat in het boek is gestopt nog enigszins betaalbaar. DR

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
DICK BOS

Al 18 jaar een vertrouwd adres!!

BURGEMEESTER BAUMANNLAAN 119a
3043 AJ ROTTERDAM-OVERSCHIE
WWW.STRIPWINKELDICKBOS.NL
BEZOEK OOK ONZE WEB-WINKEL!!!

Akkermans Auctions organiseert internetveiling

Van 9 t/m 25 april vindt de eerste online stripveiling plaats van Akkermans Auctions uit Culemborg. Zo'n vierhonderd kavels gaan onder de digitale hamer, waaronder een aantal kavels uit de jaren 1930. Volgens eigenaar/veilingmeester Corné Akkermans zitten er topstukken bij, waaronder diverse Franse *Quick & Flupke* uitgaven (Petit Vingtième), vroege albums van *Robbedoes en Kwabbernoot*, de gehele collectie *Illustrated Classics*, de eerste twee uitgaven van *Sjors* in nieuwstaat en zeldzame *Corentins*. 'Maar het betreft ook goedkopere kavels. Het materiaal bestaat uit stukken van verzamelaars en striphandelaren. Hoewel het een internetveiling betreft kunnen geïnteresseerden de kavels in Culemborg bekijken, na het maken van een afspraak.'

Akkermans Auctions is gespecialiseerd in papiergeld en munten, oude effecten en historische documenten. Het veilinghuis wil zich ook toeleggen op strips. Akkermans is zelf stripverzamelaar en krijgt bij het opbouwen van een conduitestaat op het gebied van stripveilingen hulp van collectioneur Hans van Klinken die als compagnon optreedt. 'In principe organiseren we veilingen via het internet. Dat heeft als voordeel dat we ook makkelijker buitenlandse stukken, zoals Amerikaanse comics, onder de hamer kunnen brengen. Maar zaalveilingen sluit ik niet uit, bij voorbeeld in samenwerking met een stripbeurs.'

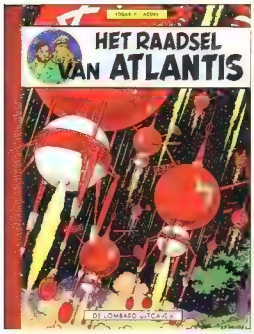

De kracht van zijn veilinghuis ligt in specialisatie, stelt Akkermans. Om dat te onderstrepen werkt hij aan een verzamelaarsite, Collectweb, dat een alternatief moet vormen voor Catawiki. 'Het probleem van die site vind ik dat het door de massaliteit een ondoorzichtelijk geheel aan het worden is, met weinig toegevoegde waarde als het om bijzondere stukken gaat. Via ons netwerk als veilinghuis hebben wij beter zicht op speciale collecties en stukken die interessant zijn voor de collectioneur. Ik wil ook een geavanceerde zoektool laten ontwikkelen zodat bezoekers makkelijk hun weg kunnen vinden zonder dat ze, zoals bij Catawiki, veel tijd kwijt zijn met het doorkijken van alle gevonden resultaten na een zoekopdracht.' Hij verwacht nog een jaar bezig te zijn met de doorontwikkeling van Collectweb. RS

Meer info: *www.akkermansauctions.com* of (+31)(0)345-531670

Carbonnetje hebben?

Tijdens de Stripbeurs Rijswijk, medio januari, verscheen eindelijk weer eens een nieuw album van *Tom Carbon*. Uitgever is Strip2000, de organisator van de beurs. Dit vijfde album in de reeks – *De knetterende gek* – leest zoals we gewend zijn weer lekker weg; met minder hoef je van scenarist Laurent Letzer en tekenaar Luc Cromheecke geen genoegen te nemen. De uitgever liet 5 extra exemplaren bij ons bezorgen, dus daar moeten we vanaf. Wie verzint een leuke titel voor deel 6? Mailen aan *tom.carbon@stripschrift.nl* of opsturen naar Postbus 84206, 3009 CE Rotterdam. De leukste titels worden beloond. AvO

→ FLITSEN

Oog & Blik heeft *George Spratt – 1894–1975* van Seth uitgebracht. Bij uitgeverij Catullus verscheen *Victor & Vishnu – Text Free*, een verzameling 24-hour-comics van Jeroen Funke. *Wonderwaan*, een kwartaalblad van het Nederlands Contactcentrum voor Science Fiction (NCSF) met sciencefiction-verhalen van (amateur)schrijvers, heeft zijn maart-nummer gewijd aan 'Het geheime leven der superhelden'. NCSF is tevens uitgever van het informatieblad *Holland SF*.

Bij de webwinkel van *De Volkskrant* is een dvd-uitgave te bestellen van *La linea*, de tekenfilmserie van het driftige, uit één lijn getekende mannetje van Osvaldo Cavandoli. De VPRO zond de filmpjes uit in de jaren 1970.

Uitgeverij L heeft een herziene uitgave van *Veroveraars van Troy 1: Verbannen naar Bloemhaven* (Arleston/Tota) uitgebracht. In 2006 was dit verhaal bij uitgeverij Talent verschenen. L heeft ook een tweede deel gepubliceerd: *Eckmühl de hakker*. De Vliegende Hollander brengt een omnibus van *Sjef van Oekel* in twee delen uit. In mei verschijnt het eerste deel van deze roemruchte strip van Wim T. Schippers en Theo van den Boogaard. De bundeling *Ik word niet goed* bevat ook divers onbekend en nog niet eerder in een album verschenen materiaal, waaronder strips uit het KLM-huisorgaan *Holland Herald*. De uitgever brengt ook *Streken van een serial tekenaar* uit, een bundeling van nieuw werk van Van den Boogaard. De uitgeverij durft verder een bundel aan van de gagstrip *5×30+* uit *De Telegraaf*, gemaakt door het Nederlandse duo Dilys Jong & Fre Hooft van Huysduynen, oftewel Jong en Frij. Hun debuutalbum heet *Ben ik dat?* Verder staan bij de Vliegende Hollander dit jaar op de planning: *Y: The last man 3: Één kleine stap* van Brian Vaughan en Pia Guerra, *Hellboy 3: De geketende kist* van Mike Mignola, *De Losers 1: Eerste inzet* van Andy en Jock, *A.D. – New Orleans after the deluge* van Josh Nuefeld, *Umbrella Academy 1: De Apocalyps Suite* van Gerard Way en Gabriel Bá, *Getekend – Herinneringen...* van David Small, *Fables 1: Legenden in ballingschap* van Bill Willingham, Steve Leialoha, Craig Hamilton en Lan Medina en *From Hell* van Alan Moore. In 2005 verscheen de succesvolle verfilming van Frank Millers klassieker *Sin City – The Hard Goodbye*. Regisseur Robert Rodriguez wil een vervolg maken die 2011 in de bioscopen te zien moet zijn. Wie de expositie van Hein de Kort in Museum Jan van der Togt in Amstelveen heeft gemist kan nu wel naar de tentoonstelling *De gevolgen van de Kamalmanak* met schilderwerk van Luc Zeebroek alias Kamagurka. In 2008 maakte Kamagurka voor elke dag van het jaar een schilderij. De Kamalmanak is de bundeling hiervan. Uitgeverij De Harmonie heeft samen met Linda en Guy Pieters Editions een handelseditie uitgebracht. Tekenaar/illustrator Paul Faassen levert iedere week een beeldcolumn aan de *VPRO Gids*. Onlangs verscheen *Kogaratsu 12* in de *Spotlight*-reeks van Dupuis. Helaas voor de collectioneurs vanaf dit deel alleen nog maar met slappe kaft.

In nummer 9 van reclamevakblad *Adformatie* zat in een hart van het blad een uithaler met reclame voor CBS Outdoor: Franka op de Coolsingel in Rotterdam! De Vlaamse proza- en toneelschrijver Walter van den Broeck gaat een stripscenario schrijven voor de nieuwe stadstekenaar van Turnhout, Reinhart Kroon.

Een stukje Oblomow

Op 24 december 2009 was in de stadsschouwburg van Velsen de laatste voorstelling van het theaterprogramma *Antiquariaat Oblomow* te zien. Het duo Erik van Muiswinkel en Diederik van Vleuten stopte ermee, na zes theaterprogramma's en twaalf jaar samenwerking. Na het slotapplaus volgde een feestje met familie, vrienden, bekenden en medewerkers. Dick Matena, die al eerder garant stond voor promotiedrukwerk van het duo, maakte op verzoek van impresariaat Harry Kies een stripbewerking van enkele scènes uit *Antiquariaat Oblomow*. Alle bezoekers kregen het kleinood mee naar huis. De uitgever laat weten dat het geen nut heeft om hen te bellen, want alle 500 exemplaren zijn opperdepop. AvO

→ LEZEN

IN DEZE RUBRIEK KOPPELEN WE EEN STRIP UIT HEDEN OF VERLEDEN AAN DE REAL TEXT VAN NU.

Op 15 april is het weer secretaressedag, een dag waarop wij ons jaarlijks afvragen: 'Waarom hebben *wij* geen secretaresse? Waarom moeten wij onze stukkies altijd zèlf optikken? Onze fouten zèlf corrigeren... onze agenda's zèlf plannen... Waarom? Waarom dan toch?'
Het wordt alleen maar fnuikender voor ons zelfbeeld als we plotseling bedenken dat zelfs Guust Flater vaak een secretaresse in de buurt heeft. En zij wil diep in haar hart nog wel méér voor hem doen dan typewerk en *time management*...
Alle Dupuis-albums van *Guust Flater* zijn onlangs voor een nieuwe generatie striplezers in een 'ultieme collectie' gevat. Donderdag 15 april is een mooie dag om een *Guust* – oud of nieuw – ter hand te nemen. Juffrouw Jannie *rules!* PB/AvO

Op 12 februari 2009 ontvingen alle Hergé-verenigingen een schrijven waarin een nieuw beleid ten aanzien van het gebruik van afbeeldingen – *visuals* – werd afgekondigd. Moulinsart, die het copyright van Hergé's werk bezit, scherpte bestaande afspraken aan en meldde dat voortaan voor het gebruik van afbeeldingen moest worden betaald (een eenvoudige illustratie €90, een omslagafbeelding €180).
De aangeboden overeenkomst, de *charter*, werd door het Nederlandse Hergé Genootschap echter niet geaccepteerd. De drie belangrijkste redenen waren dat de regels strenger bleken dan het in Nederland geldende citaatrecht, dat door acceptatie van de *charter* het genootschap geen kans meer zag tegen redelijke kosten een aanvaardbaar blad te produceren, en dat het genootschap van mening was dat een oude afspraak, die hen wèl de mogelijkheid gaf gebruik te maken van afbeeldingen zonder daarvoor een kassabonnetje te ontvangen en die schriftelijk was vastgelegd, nog altijd geldig was. Moulinsart antwoordde dat de nieuwe overeenkomst niet onderhandelbaar was en dat de oude afspraken niet relevant waren. En passant stuurde de afzender een rekening mee van €35.000, gebaseerd op het nummer uit december 2008 van het verenigingsorgaan *Duizend bommen!* Het was opgebouwd uit een kleine €12.000 voor het gebruik van illustraties en ruim €23.000 boete. Ook de dertien nummers van de afgelopen vijf jaar werden opgevraagd zodat een nacalculatie zou kunnen volgen. Het bestuur besloot na eerst met Moulinsart om de tafel gezeten te hebben, in een speciale ledenvergadering niet akkoord te gaan met de nieuwe overeenkomst, noch de rekening te betalen.
In *Sapristi 60*, de nieuwsbrief van het genootschap van maart 2010 – voorzien van een speciaal omslag van Jan van Riel – schemert licht aan de horizon. Het Hergé Genootschap kondigt daarin aan vertrouwen te hebben in een florissante toekomst en zoals gebruikelijk jaarlijks een drietal *Duizend bommen!*-nummers te willen uitbrengen, even lezenswaardig als altijd met inachtneming van het citaatrecht dat op redelijkheidprincipes is gebaseerd. Moulinsart heeft begin januari dit jaar op de website *www.tintin.com* getracht het blazoen wat op te poetsen door hun kant van de zaak nog eens uitvoerig toe te lichten. 'De zaak Moulinsart' heeft er ook toe geleid dat de vereniging een nieuw logo moest ontwerpen. Dat wordt tijdens de ALV annex ruilbeurs op 24 mei gepresenteerd. TdK

→ GAS & LICHT

RIK SANDERS

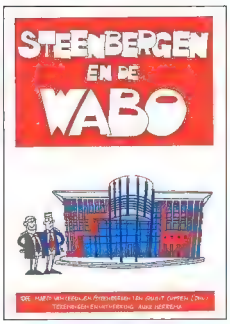

Auke HerremaHet is lang geleden dat er van Auke Herrema een stripuitgave verscheen: *Slechte tijden om te sterven* en *Een kleine verbouwing* (Loempia, eind jaren 1980). Maar in gemeenteland is sinds enige tijd een strip van Herrema in omloop over de Wabo: Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, een wet in wording voor het regelen van de omgevingsvergunning: de geïntegreerde digitale vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu.

Om deze complexe materie uit te leggen aan burgers en ondernemers koos de gemeente Steenbergen, ondersteund door advies- en ingenieursbureau DHV, voor een stripvorm. Marco van Leeuwen van de gemeente en Quint Cuppen van DHV bedachten in grote lijn de opzet. Via via kwamen zij bij Herrema terecht die, met zijn technisch-universitaire achtergrond (bouwkunde TU Delft) als pre, in staat werd geacht de voordelen van de Wabo op een heldere wijze uit te beelden.

De strip van zes pagina's is via *www.gemeente-steenbergen.nl* te bestellen. Daar is *Steenbergen en de Wabo* ook als PDF-bestand op te halen. De strip is over gens a. door talloze instanties gebruikt in hun communicatie-uitingen. De gemeente Montfoort heeft zelfs de strip met een aangepaste voorkant op haar site staan.

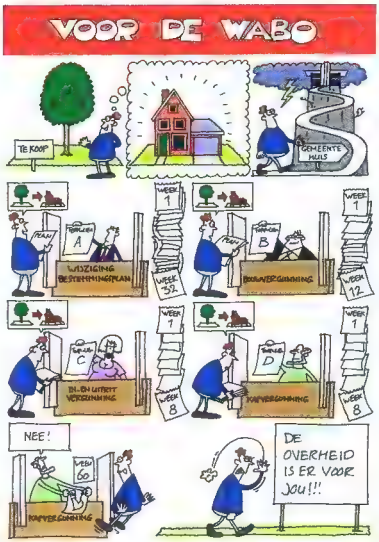

NATUURLIJK PUBLICEREN ISTRIPTEKENAARS AL VAN OUDSHER HUN WERK IN DIVERSE KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN. MAAR SINDS DE VOORPUBLICATIEMOGELIJKHEDEN IN REGULIERE STRIPWEEKBLADEN IN NEDERLAND VERSCHRAALD ZIJN VERSNIPPERT HET AANBOD MEER DAN OOIT. STRIPSCHRIFT BRENGT REGELMATIG LICHT IN DE DUISTERNIS EN MAAKT OVERZICHTELIJK WAAR ALDE LIEVELINGSAJTEURS HUN GAS EN LICHT VAN BETALEN. TIPS VOOR DEZE RUBRIEK WORDEN ZEER OP PRIJS GESTELD.

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

"DE STRIP-AAP"

Voortaan kun je al je strips
vanuit je luie stoel bestellen!

Al meer dan 10.000 strips online!

www.stripaap.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

Wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

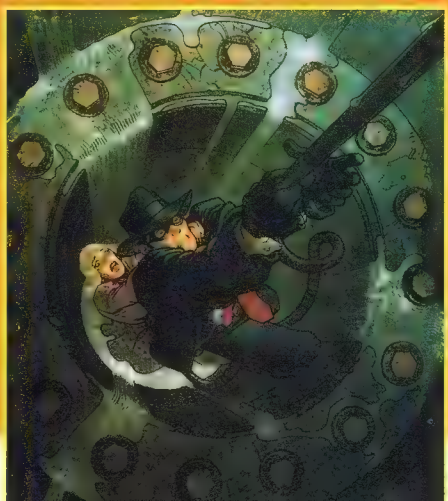

DEAD REKNER

DAZZLER

"I'VE GOT THE FLOOZY. HER BLOOD WILL BE ON YOUR HANDS. YOU HAVE THREE DAME."
ALEX BARNABY
A.K.A. "BARNEY"
NASCAR MECHANIC AND SPOTTER FOR THE METRO MOTOR OIL TEAM
HE'S GOOD WITH HER HANDS, GOOD WITH HER MOUTH, BAD WITH LUCK, WAVER OF CHICKENS

Max houdt van het ongerijmde

RIK SANDERS

FOTO RIK SANDERS

Ooit haalde Max (Spanje, 1956) zijn undergroundstrips uit Amsterdam. Later groeide hij zelf uit tot één van de belangrijkste tekenaars van de Spaanse 'small press'-scene. Hij werkt in de klare-lijntraditie van grote voorbeelden als Hergé, Joost Swarte en Ever Meulen, maar staat ook in de Catalaanse surrealistische traditie van Dalí en Buñuel. In Nederland kennen we hem alleen van *Bardín de surrealist*, een uitgave van Oog & Blik uit 2006. Aan een vervolg wordt gewerkt.

Eigenlijk heet Max Francesc Capdevila Gisbert. De tekenaar, te gast op Strip Turnhout afgelopen december, vond zijn echte naam te lang en erg Catalaans. 'Men weet nooit hoe je het schrijft. Ik zocht daarom naar een kort pseudoniem. Op een gegeven moment zag ik een schilderij van Max Ernst en vond ik de naam Max goed klinken. Bovendien is het geen gangbare naam in Spanje, dus was de keuze snel gemaakt.'

Catalaans? Dan roepen wij in Nederland gelijk Barcelona en Johan Cruijff. U heeft 'm kunnen zien voetballen...

Max: Sterker nog: ik ben geboren pal naast het stadion Nou Camp. Maar ik moet eerlijk zeggen dat hoewel 'k een band met FC Barcelona heb, ik het voetbal nooit echt heb gevolgd. Ik heb wel een mascotte mogen ontwerpen vanwege het honderdjarig bestaan van de club in 1999. Ik geloof niet dat Barça het een succes vond; het was een rare mascotte, een jongen met een rond hoofd en een oog. Maar de voorstellen van andere tekenaars schenen nog vreemder te zijn geweest! Haha.

Bent u meer illustrator dan striptekenaar?

Tegenwoordig wel, maar dat is noodgedwongen. Ik begon in de jaren 1970 in de undergroundscene in Spanje. Van 1979 tot 1990 heb ik voor het maandblad *El Víbora* gewerkt. Ik kon leven van mijn strips; *Peter Pank* uit 1985 was een bestseller. Ook in Frankrijk verschenen mijn verhalen, onder andere in *Métal Hurlant* en *L'Écho des Savanes*. Maar begin jaren 1990 kwam de klad in de stripmarkt. De stripbladen verdwenen. Ik moest andere inkomstenbronnen zien aan te boren. Dat werden opdrachten voor illustraties. Daarmee verdien ik vandaag de dag de kost. Ik ben er wel weer strips bij gaan doen, maar albumuitgaven komen mondjesmaat uit.

Staat de stripmarkt in Spanje er nog steeds beroerd voor?

Nee, gelukkig niet. De markt is aan het opkrabbelen. De laatste paar jaar is de media-aandacht toegenomen door de opkomst van de grafische romans. Strips worden serieuzer genomen. Het ministerie van Cultuur heeft zelfs een stripprijs van €20.000 in het leven geroepen. Verder is de distributie naar de boekhandels stukken verbeterd en kunnen uitgevers andere doelgroepen bereiken.

Uitgeverij Ediciones la Cúpula gaf in 2006 *Bardín de surrealist* uit. Het boek sloeg aan en is in zes landen uitgegeven, in co-productie. Hopelijk gebeurt dit ook weer met het tweede boek, al zijn co-producties geen makkelijke trajecten. Mijn planning is dat het vervolg in de tweede helft van 2010 klaar is.

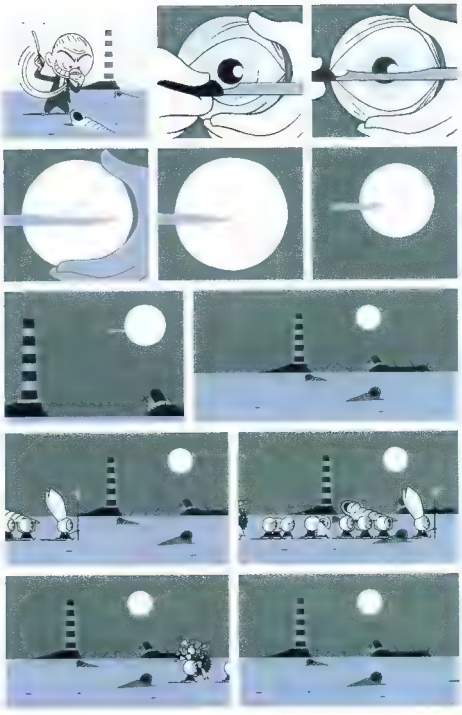

Surrealisme

De volledige titel van het eerste boek in het Nederlands luidt *Feiten, uitspraken, overpeinzingen en avonturen van Bardín de surrealist*. Is uw held Bardín (spreek uit: bardien) die al die (surrealistische) avonturen beleeft een afsplitsing van uzelf?

Nee hoor. Natuurlijk zitten er persoonlijke elementen in, maar ik heb niet de behoefte mijzelf op te voeren in een strip. Bardín is vooral geboren als een experiment. Ik had al lang geen strips meer gemaakt en was het contact met de lezers verloren. Om dat te herstellen heb ik een karakter voor een nieuwe strip geschapen: Bardín. Mijn laatste grafische roman dateerde uit 1997. Dat was *El Prolongado Sueño del Sr. T.* van uitgeverij La Cúpula, een donker en zwaar verhaal over een man en zijn dromen in veertig dagen. De theorieën van Jung komen hierin terug. Toen het boek klaar was, was ik uitgeput. Bij *Bardín* koos ik daarom voor iets kleurrijks en vrolijks.

Wel wil ik voorkomen dat ik een gevangene word van mijn eigen personages. Ik hou van *Kuifje*, maar zoals Hergé daaraan vast zat, is niets voor mij. Mijn figuren moeten in hun karaktertrekken vooral niet strak omschreven zijn. Ik heb namelijk een hekel aan een herhaling van zetten. Mijn tweede boek over Bardín bestaat bij voorbeeld uit een lang verhaal, in plaats van de korte verhalen die in het eerste album stonden. Natuurlijk zullen er elementen terugkeren, zoals het ironische en het metafysische, maar het vervolg is wereldser, alledaagser en minder dromerig dan het eerste boek.

U heeft *Bardín de surrealist* opgedragen aan de Canadese undergroundtekenares Julie Doucet en aan Charles Bellver. Waarom aan hen?

Charles Bellver is een goede vriend die mij steeds aanspoorde om dit boek te maken. Julie Doucet is één van mijn beste vrienden in de stripwereld. Ik ontmoette haar tijdens een stripfestival in Portugal, en naderhand op een aantal andere undergroundfestivals. Het klikte tussen ons en we hebben nog steeds contact. Zij woonde een tijd in Berlijn, later ging ze terug naar Canada. Inmiddels is ze gestopt met het maken van strips.

Eén van uw inspiratiebronnen is het surrealisme en uw helden zijn kunstenaars als Salvador Dalí, en de filmer Luis Buñuel – met zijn wereldberoemde surrealistische film *Un chien andalou (Het doorgesneden oog)*. Kunt u daar meer over vertellen?

Luis Buñuel is een betere kunstenaar dan Dalí. Die waardeer ik meer als fenomeen dan als surrealistisch schilder. Dalí was de eerste popkunstenaar; hij wist eerder dan Andy

GEHEEL BOVEN - Bardín aflevering: hommage aan Buñuel.
BOVEN - Achterplatillustratie voor *Bardín de surrealist*.
LINKS - Omslag uit 1984 van *El Víbora*, met de populaire stripfiguur Peter Pank.
GEHEEL LINKS - Mascotte voor de honderdste verjaardag van de Barcelona Football Club, 1998.

RECHTSBOVEN - Omslagillustratie van het Duits/Zwitserse stripinformatieblad *Strapazin* 74, 2004.

BOVEN - Max maakte een herinterpretatie van *De nachtmerrie* van Heinrich Füssli, één van zijn favoriete schilderijen.
RECHTS - Füssli's *De nachtmerrie* (1781).
ERNAAST - Pieter Bruegels *De triomf van de dood* (1562), Max' favoriet in het Prado.

Warhol de massacultuur in zijn eigen voordeel te gebruiken. Het surrealisme als kunstbeweging gaat verder dan wat trucjes; het is een manier om de samenleving vanuit het onderbewuste te veranderen. Het surrealisme is in mijn beleving ook de laatste grote beweging in de kunst geweest die de samenleving wilde veranderen. Het heeft ook invloed gehad. Denk aan het wereldwijd verspreide werk van René Magritte

RECHTS - Schetswerk uit de Duitse bundel *Der Geheime Kuss*.

GEHEEL RECHTS - Deel van een vierpaginaverhaal dat Max in 2008 maakte voor een expositie, met catalogus, gesponsored door Seacex, een Spaanse overheidsinstelling die de Spaanse cultuur buiten de landsgrenzen promoot.
ERNAAST - Pagina uit het nog titelloze nieuwe boek van Bardin waar Max aan werkt.

Hoewel Catalanen in wezen rationele mensen zijn en hun gezond verstand gebruiken kent het surrealisme een lange traditie in Catalonië en is er veel aandacht voor gekte. Kennelijk hebben mensen die aandacht nodig als uitlaadklep voor al dat rationele en logische, om een evenwicht te vinden. Een mooi voorbeeld is de huidige populariteit van Catalaanse rockbands, in mijn beleving niet al te beste muziek, waarop als reactie tal van vreemde muziekhappenings in het Catalaans worden georganiseerd.

In uw werk wordt vaak verwezen naar het schilderij *De nachtmerrie* van Heinrich Füssli (een Zwitsers-Hongaarse schilder en publicist, 1741-1825. RS). Wat trekt u zo aan in het macabere en angstaanjagende?
Dat schilderij van Füssli heb ik in het Goethe-Haus in Frankfurt gezien. Het is een zeer krachtig, bevreemdend tafereel. Ook iemand als Robert Crumb heeft zich erdoor laten inspireren. Er liggen verbanden met zijn schilderijen en het eerdere allegorische werk van Jeroen Bosch en Pieter Bruegel. *De triomf van de dood* van Bruegel in het Museo del Prado in Madrid vind ik eigenlijk nog mooier dan *De nachtmerrie* van Füssli.
De combinatie realiteit en fantasie heeft me altijd aangetrokken. Misschien komt dat door de katholieke traditie in Spanje. Die is extreem reactionair, maar ook doorspekt met atheïstische trekjes. Van alle kanten krijg je, zeker als je opgroeit, ingepeperd voor welke zonden je naar de hel gaat. Tegelijkertijd trekken mensen zich hier niets van aan. Ik heb ook zo'n haat/liefde-verhouding met de katholieke traditie: in het boek laat ik Bardín een theologisch-filosofische dicussie met God voeren waarbij hij denkt dat hij gewonnen heeft.

Cristobal
Vamos Cristobal, nos esperan
¿Espera un momento, he olvidado mi muleta?
No hay tiempo
Está en el tren, voy a por ella y vuelvo en seguida, vale?
Es muy importante, tengo ahí mi carne de pescado, mis papeles
El tren sale dentro de 5 minutos
No te vuelvas, no te fíes de ellos, son peligrosos
¿...y yo me la pisteo?

Een langer, woordloos verhaal van Bardín heet *The Sound and the Fury*. Is dat een verwijzing naar de gelijknamige roman van de Amerikaanse schrijver William Faulkner?
Nee, naar *Macbeth* van Shakespeare, waardoor Faulkner zich ook liet inspireren. Het is een citaat van Macbeth over de zinloosheid van het leven: *'It is a tale, told by an idiot, full of sound and fury, signifying nothing.'* Ik vond het wel een geschikte titel.

In een ander verhaal duikt Cirlot op. Heb ik het nu wel bij het juiste eind dat u daar refereert aan Juan Eduardo Cirlot (1916-1973. RS)?
Ja hoor. Cirlot, een dichter/denker/publicist, schreef onder meer het standaardwerk *Diccionario de símbolos tradicionales* over symbolen. Dat is een belangrijke bron voor mij geweest. Hij zag er niet uit als een genie, maar als een doodnormale burgerman, zoals Bardín eigenlijk ook oogt. Cirlot was zwaar katholiek maar voelde zich aangetrokken tot het surrealisme.

Platform

U was uitgever/redacteur van het stripblad *NSLM* (Nosotros Somos Los Muertos). Wanneer is het blad gestopt?
Dat zal zo'n twee jaar geleden zijn. Ik startte met dit blad medio jaren 1990 om een nieuw platform op te zetten voor striptekenaars. Er bestonden amper goede publicatiemogelijkheden meer in Spanje. Mijn voorbeeld waren de publicaties van uitgeverij L'Association in Frankrijk. Met *NSLM* wilde

LINKSBOVEN - **Omslagillustratie voor *Der Geheime Kuss*.**

MIDDENBOVEN - **Omslagillustratie van het tiende nummer van *NSLM* (2004), het stripblad waar Max uitgever/redacteur van was.**

BOVEN - **Pagina uit *El Prolongado Sueño del Sr. T (The Extended Dream of Mr. D)*, 1997.**

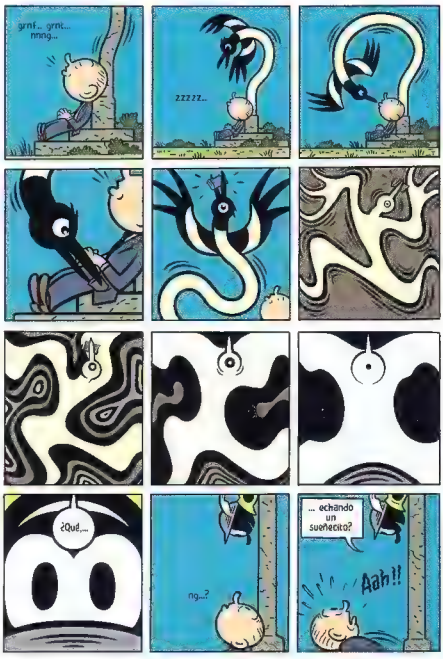

RECHTS - Omslag van de kerststpecial van *The New Yorker*, 1995.

ik een blad uitbrengen waarin tekenaars in absolute vrijheid hun werk konden publiceren. Er stonden ook bijdragen in van buitenlandse artiesten, zoals Lorenzo Mattotti, Chris Ware, David B. en Lewis Trondheim. Na verloop van tijd begonnen andere uitgevers in Spanje dit soort literaire strips uit te geven. De voortrekkersrol van *NSLM* was uitgespeeld.

Bent u naast surrealistische schilders en schrijvers ook geïnspireerd door andere kunstenaars en striptekenaars? Jim Woodring bij voorbeeld met zijn Frank-strips?

Woodring? Een interessante tekenaar, maar geen directe inspiratiebron. Chris Ware daarentegen, inspireert me door zijn vernuftige paginaopbouw. In mijn eerste tekenjaren vond ik Robert Crumb geweldig; daarna kwam ik ander werk tegen, vooral in de klare lijn, zoals van Hergé en Joost Swarte.

Mijn eerste contacten met buitenlandse tekenaars waren trouwens met Nederlandstalige tekenaars. De enige goede stripwinkelier in Barcelona onderhield namelijk nauw contact met uitgeverij Real Free Press in Amsterdam, die hem allerlei undergroundwerk opstuurde, waaronder *Tante Leny presenteert*. Hij ging ook geregeld naar Amsterdam. Via hem ben ik in contact gekomen met onder anderen Swarte, Peter Pontiac en Ever Meulen. Ik ben bevriend met ze geraakt. Swarte heeft bij voorbeeld een voorwoord in één van mijn boeken geschreven en ik voor hem in één van zijn Spaanse uitgaven.

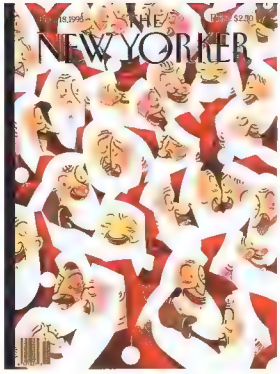

En Spaanse tekenaars...?

Ik vind de jeugdstrips uit de jaren 1950 en 1960 geweldig. Dat waren humorstrips van uitgeverij Bruguera. Het ging vaak om een strippagina in twee kleuren, zwart/rood of zwart/groen, bevolkt door Spaanse archetypes: een man die geen werk en altijd honger heeft en dan achter een kip aanzit; de bittere, bozige weduwe of de dikke, naïeve man die altijd in de problemen raakt. Pas later ontdekte ik dat die verhalen onder het Francoregime een dubbele bodem bevatten. In die tijd bestond er scherpe censuur en bij die strips moest je als het ware tussen de plaatjes kijken om de maatschappijkritiek te lezen

Ik heb later sommige tekenaars ontmoet. Ze vertelden dat ze altijd hard moesten werken voor weinig geld en hun rechten moesten afstaan. Ze zijn vaak in armoedige omstandigheden gestorven, maar hadden samen wel veel lol. Francisco Ibáñez was een uitzondering. Hij heeft met *Paling & Ko* en andere strips grote successen behaald. Alleen, Ibáñez is net als Hergé ook zo'n voorbeeld van iemand die gevangen zit in zijn strip. Eigenlijk trekt hij het fysiek niet meer, maar hij blijft maar doorproduceren, want hij houdt allerlei mensen aan het werk die voor hun inkomsten afhankelijk zijn van de strips. Zo'n situatie wil ik coûte que coûte voorkomen!

rik.sanders@stripschrift.nl

Met dank aan Dik Rondeltap.

Meer info: www.maxbardin.com

ONDER - Getekende bibliotheek van Max uit 2008, waarin allerlei inspiratiebronnen uit de literatuur, stripwereld en cinema terug te vinden zijn. Op de bovenste plank: werk van Joost Swarte en Peter Pontiac.

RECHTSONDER - *Mr. Okada*: strip uit 2003 die Max publiceerde in *Lapin* (L'Association) en in de internationale stripanthologie *Rosetta*.

Mr. Okada
Time pours slowly. I'm waiting for someone, but no one shows up...
There's a key on the table.
I know it is very valuable.
I want to seize it, but I'm afraid someone might see me.
The key is pulling me somewhere!
OH GOD! I'M A THIEF NOW!!
It leads me through a doorway and to a letterbox on the wall
Inside an envelope I find a tiny heart-shaped red stone.
IT.. IT'S WARM AND WET !!
I hear steps approaching... They've got to run away... get to give back the key!
Time late ?
OKAY, JUST GIVE IT BACK TO ME!
She knows !! She knows it ALL !!
W...WHAT DO YOU MEAN ..?
... get to give back the key !
I CAN FEEL HER HEART BURNING IN MY POCKET.

Het was weer zover. De eerste druk van het allereerste exemplaar van een blaadje uit de serie *Action Comics* is verkocht voor een miljoen dollar. Ja hoor, strips halen alleen nog de krant of het journaal als er weer een record gebroken is. Niks intrinsieks of iets bijzonders met de stripmarkt. Nee, gewoon veel geld. Dan is het leuk. Opeens hebben strips dan voor een wurgje of twee de VIP-status om vervolgens, net als de krant van gisteren, in de kattenbak van de vergeetelheid te belanden.

Het verhaal ging over de geboorte van Superman op de planeet Krypton. En hoe hij vervolgens op aarde terecht is gekomen. De held wordt als het ware aan zijn publiek voorgesteld. Decennia daarna natuurlijk een memorabel moment. Nu gekocht voor een miljoen, toen 10 cent. Dat *American Dream* ten voeten uit. Gelukkig zag het blaadje er nog goed uit zodat het ook nog mooi oogt in de kast. Als je dan weet dat er nog zeker honderd andere exemplaren rondzwerven van dit blaadje, dan is het een mooie pief voor de verkoper.

Maar welk record is er nu [illegible] een hond die meldt wat het vorige piekje was [illegible] de media gewoon record en elke [illegible] Dus aan het werk. Het kost enige zoekwerk maar de [illegible]st verkochte Superman van dit zelfde blaadje, natuurlijk in [illegible] slechtere staat, ging onlangs [illegible]09 voor $3.000 [illegible] toonbank. Iemand [illegible] met die gerafelde kaft. Leuk is dat de koper bekend [illegible]

Het is John Dalman, drummer van [illegible]30AD, System of a Down uit Hollywood. John speelt naast dit heavy-metal-drummen graag [illegible] leest ook nog comics. Dat komt goed uit als je [illegible]ld voor een slecht kattje uitgeeft. Sinds november 2007 heeft John zelfs zijn eigen online comics-uitgeverij: Dalmedo Comics. Maar nu doet die site het even niet meer. Want als je in Las Vegas woont kan je vast wat beters [illegible] en een online-stripwinkel. Goed, John heeft dus dat voorlaatste record op zijn naam. De concensie lijkt [illegible] dus flink geld opeen. Als je maar op het goede [illegible]tten mepperd. Om dan je geld in een [illegible] is wel een beetje vreemd, of je bent een [illegible]ebbel. Hier krijgt dat vorige record juist wat [illegible] wangen. John blijkt een [illegible] een echte [illegible] een beleggingsspoken die [illegible]

Als er overigens iets is dat gevelt zou moeten worden, dan is het zijn drumstel. Dat is al jaren een ode aan de comic. Door vele topprofessionals volgetekend oogt het als een van de supergadgets voor verzamelaars. Elke held staat getekend en wel op zijn drumstel. Batman in volle actie en Superman vast ook. Een echt verzamelaarsding, dat drumstel. Zoiets is een record op zich. Het instrument waarmee je je brood verdient in dienst stellen van de stripmakers. Ziet er fantastisch uit. Zo'n man koopt nu voor heel veel geld zo'n simpel boekje. Dat hij financieel recordhouder is geweest kan hem aan de kont roesten. Hij heeft dat blaadje. En ook dat fraaie drumstel. Maar daar haal je in Nederland de TV niet mee.

[illegible]@strpschrift.nl

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Hoedje af voor Ronald Plasterk

ARCO VAN OS & RIK SANDERS

Met Ronald Plasterk als minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OC&W) had de stripwereld in Nederland eindelijk een bewindsman die de sector een warm hart toedraagt. Dat blijkt niet alleen uit zijn beleidsdaden. Plasterk kent het Nederlands striperfgoed, behoort tot de *Pep*-generatie en is zelf geen onverdienstelijk tekenaar. Een ruwe vorm van animatie en het maken van strips en cartoons: de inmiddels ex-minister draaide er in zijn jonge jaren zijn hand niet voor om. Zijn favoriete strip? *Doonesbury* van Garry Trudeau. *Stripschrift* sprak de minister vlak voordat het kabinet Balkenende IV viel over de kwestie Uruzgan.

Bij binnenkomst in de werkkamer van minister Plasterk van OC&W wacht de bezoeker een ritueel. De bewindsman maakt van elke gast eigenhandig een foto en heeft daarvoor een provisorische studio ingericht in de hoek van de kamer.

De grootbeelddia's hangt hij later strooksgewijs aan de ruiten van zijn kamer op het Haagse ministerie. 'Kijk,' wijst hij op één van de foto's, 'daar hangt bij voorbeeld Jean-Marc van Tol. Die was hier met een paar andere pleitbezorgers uit de stripwereld om steun te vragen.'

Ronald Plasterk (1957) woonde als jongen in een portiek in Den Haag-Zuidwest. Veel afleiding bestond er nog niet. TV-uitzendingen voor kinderen beperkten zich tot de woensdagmiddag en een paar uurtjes op de zaterdag, en pc's en games waren nog non-existent. Het lezen van strips was een aangename tijdsbesteding, maar Plasterk tekende zelf ook graag. Op regenachtige dagen greep hij vaak naar zijn tekendoos met inktpot om bij voorbeeld stripfiguren te tekenen. Of hij fabriceerde tekenfilms. Zijn buurjongen had een primitief soort toverlantaarn en Plasterk maakte met behulp van zijn Meccano-doos een spoeltje waar een rol tekeningen in diaformaat op paste. Die spoel was af te draaien op die toverlantaarn. 'Ik gaf voorstellingen voor de drie buurjongetjes en mijn zusje. Die tekeningen maakte ik met houtskool en haarlak op overtrekpapier, of met een Rotring-pennetje. Ik plakte stroken aan elkaar tot een rol

ONDER - *De Bonkers in kleur*, deel III, stripfilm in Disney-stijl. De film gaat verder aan de onderkant van de volgende pagina's.

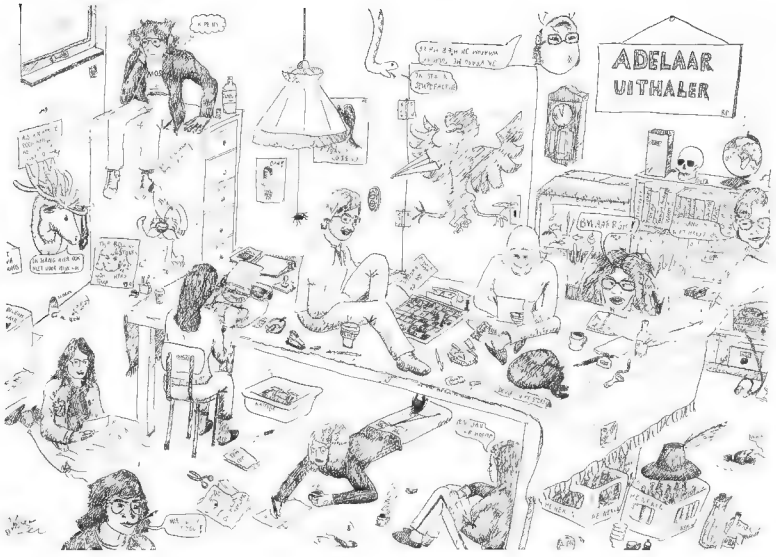

LINKS - Voor *De Adelaar*, schoolblad van het Sint-Jans College in Den Haag gemaakte 'uithaler'. Welke *Pep*-lezer is niet gestimuleerd om er een te maken... Linksonder heeft Plasterk zichzelf afgebeeld met tekenpen in de mond.

waarmee ik een stripachtig verhaal kon vertonen.'
De minister heeft nog de rolletjes liggen met de gothic-achtige verhaaltjes met Hans Kresse-invloeden. Dracula, doodskisten, spoken, zaken die tijdens de lagere school populair zijn. 'Ik heb ook een keer een 'stripfilm' in kleur gemaakt. Daarin zijn Disney-invloeden terug te vinden. Ik was in die tijd een fervent lezer van *Donald Duck* en zag in de bioscoop de tekenfilms van Walt Disney.'

Billie Baal

Eenmaal op de middelbare school stokte zijn tekenwerk niet. Sterker nog, als één van de drijvende krachten achter schoolkrant *De Adelaar* van het gymnasium op het Sint-Jans College in Den Haag leverde hij voor elk nummer, naast tekstuele bijdragen, illustraties, cartoons en karikaturen aan.
Zo interviewde Plasterk de politicus Norbert Schmelzer, en zorgde hij voor een treffende portrettekening. Ook maakte hij de schoolstrip *De avonturen van Billie Baal* – met een knipoog naar striptekenaars. 'Op de lettering heb ik extra mijn best gedaan.'
Tijdens zijn studie Biologie aan de Rijksuniversiteit Leiden bleef Plasterk tekenen, met name voor het subfaculteitsblad *Kameleon*. Hij kwam zelfs met een fotocartoon op de proppen. Zijn bijdragen konden overigens niet altijd op bijval rekenen. Zo kreeg Plasterk van een aantal studenten Biologie te horen dat zijn kameleon met borsten op het omslag van een nummer uit 1976 echt niet kon, omdat het een reptiel is en geen zoogdier.

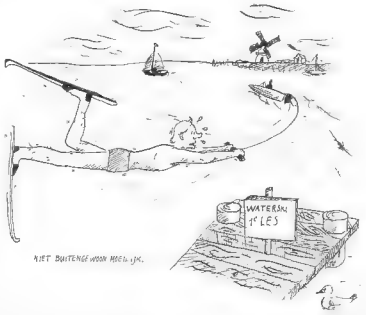

Strips en cartoons

Strips behoorden lange tijd tot zijn favoriete leesvoer. 'Als jongen las ik eerst *Donald Duck*, *Okki* en *Taptoe*. *Eric de Noorman* van Kresse kende ik ook. Als tiener had ik een abonnement op *Pep*. *Agent 327* van Martin Lodewijk vond ik erg leuk, net als *De Generaal* van Peter de Smet en die gothic-strip van Peter van Straaten, hoe heet-ie ook al weer?... Ja, *Llewelyn Fflint*. Verder herinner ik me stripverhalen van *Prins Valiant*, *Michel Vaillant*, *Dan Cooper*, *Blake en Mortimer* en *Asterix*, waarvan ik ook de albums kocht. Van mijn vader kreeg ik een stapel *Dick Bos*-beeldromans. *Suske en Wiske* las ik ook, al weet ik niet meer goed of ik het een leuke strip vond. Maar elke jongen las die reeks toen.' Plasterk volgde de stripwereld op de voet. Hij nam zelfs een abonnement op *Stripschrift*; zijn eerste nummer was een special met Bruintje Beer (nummer 18 uit 1970).
Na zijn studie ebde zijn grote belangstelling voor strips weg, al genoot hij van het werk van Marten Toonder. Politieke cartoons trokken meer zijn aandacht, nadat hij actief werd

BOVEN - Plasterk was lezer van *Stripschrift* vanaf nummer 18.

LINKS - Cartoon bij een artikel over waterskieën uit *De Adelaar*.

DE AVONTUREN VAN **BILLIE BAAL** of *Monte sans Torligner*

nog een paar lijntjes, en een nieuw stripfiguur is geboren: Billie Baal
Ja, dat kan je nu wel zeggen, maar ik heb er helemaal geen zin in. Jullie striptekenaars stoppen altijd iedereen in hokjes, en daar BAAL ik van. Ik wil niet in een hokje gestopt worden

Dit kader gaat er in ieder geval aan
Zo, dat ziet er heel wat beter uit
Kijk, het was de bedoeling dat dit een ordelijk en net verhaal werd over een leerling op het St. Janscollege, maar het dreigt nu een rotzooitje te worden. We laten Billie maar wat afkoelen en beginnen al vast met het verhaal.

Goed, er was eens een school die steeds rechtser werd, en onderhand helemaal ingeklemd zat tussen de supermarkten.....
V&D
AH
HOOG
KONMAR
Onze camera zoomt nu in op het grote brein achter de schermen: Pater Cortenbach die tegenwoordig nog slechts hoogstzelden door sterfelijke mensen waargenomen wordt

We dalen nu een heel eind af in de hiërarchie van het St. Jan, en via dhr. Maessen, pater Verberne en A.v.Kessel komen wij bij het lerarenkorps.

BOVEN - Deel van een gothic-achtige verhaal met Hans Kresse-invloeden voor de toverlantaarn.

GEHEEL LINKS - Met behulp van de Meccano-doos gefabriceerde spoel om de filmpjes te kunnen afdraaien.

ONDER - Omslagillustratie voor het subfaculteitsblad *Kameleon* waarbij de naamgever met borsten is afgebeeld. Biologisch onverantwoord, volgens sommige medestudenten.

LINKS - De strip *De avonturen van Billie Baal* met een knipoog naar het vak van striptekenaar.

GEHEEL LINKS - Portret van politicus Norbert Schmelzer, beroemd van de Nacht van Schmelzer van donderdag 13 op vrijdag 14 oktober 1966 waarin zijn motie het kabinet-Cals ten val bracht.

BOVEN - In zijn stripfilm verkreeg de jonge Plasterk *special effects* door bij voorbeeld de ogen van de koningin uit te snijden om licht door te laten zoals in de eerste *still*.

RECHTSBOVEN - *Fokke & Sukke* wordt dagelijks gevolgd in *NRC Handelsblad*.

RECHTS - Ook voor een 'fotostrip' draaide Plasterk zijn hand niet om.

Professor Cham jubileert
Goededag. Bij dit jubileum acht ik de tijd gekomen om uit de anonimiteit naar voren te treden, en U iets over mijn werkzaamheden te vertellen.
Ik ben degene die al 41 jaar zorgt voor het totstandkomen van het bladje dat U kent als 'KAMELEON'.

Ik word ook een dagje ouder, en daarom ken ik bij dat ik bij al het werk geholpen word door enkele jage heden.....
... met hart voor hun zaak...
... en een wakkere kijk op de dingen.

voor de Partij van de Arbeid (Plasterk was bij voorbeeld van 1982 tot 1984 gemeenteraadslid in Leiden). 'Ik kijk iedere dag nog wel naar *Fokke en Sukke* in *NRC Handelsblad*, maar dat is toch meer een getekend commentaar op maatschappelijke ontwikkelingen dan een strip. Zo nu en dan teken of schilder ik zelf nog, zoals dit portret van mijn zoon.' *(wijst op een schilderij in zijn werkkamer).*

RECHTS - Garry Trudeau, de maker van *Doonesbury*, de favoriete strip van Plasterk.

Doonesbury

Toch is er één krantenstrip die de bewindsman al jarenlang volgt: *Doonesbury* van Garry Trudeau. Zijn kennismaking ermee gaat terug tot 1980: Plasterk verbleef in het kader van zijn studie biologie in Los Angeles. In de krant *LA Times* zag hij voor het eerst een aflevering van *Doonesbury*. 'Die vond ik geweldig. Nog steeds koop ik elke twee jaar de nieuwe bloemlezing. Je moet wel de Amerikaanse politiek volgen anders snap je veel grappen niet. Recent heb ik weer een deel gekocht en daarin zie je de overgang van het Bush-tijdperk naar dat van Obama. Het bijzondere van deze strip is dat de personages ouder worden en meegroeien met de ontwikkelingen in de tijd. Dat maakt de strip complex, want dat ouder worden geldt eveneens voor de vele bijfiguren, maar geeft het ook iets speciaals.'

Staatssteun

Lange tijd liet de overheid de Nederlandse stripwereld links liggen. Plasterk maakte vorig jaar als minister van OC&W aan deze anomalie een eind. Hij heeft binnen het Fonds BKVB (beeldende kunsten, vormgeving en bouwkunst) ruimte laten maken voor het beeldverhaal. Met de instelling van een staatsprijs (de Marten Toonderprijs à €25.000, voor het eerst uitgereikt in februari 2010), het regelen van een structurele subsidie voor stripmakers en de aanstelling van een stripintendant om de geldverdeling in goede banen te leiden krijgt de sector een steun in de rug.

GEHEEL RECHTS - Het slotplaatje van de 'fotostrip' maakt duidelijk dat Plasterk zijn klasssiekers kent.

Het betreft een structurele ondersteuning, benadrukt Plasterk. 'Het is geen fancy besluit van een minister die van strips houdt. Ik heb me laten overtuigen door Jean Marc van Tol en andere pleitbezorgers uit de stripwereld dat de Nederlandse stripcultuur hulp kan gebruiken. Nederland kent een rijke striptraditie, maar vergeleken met Frankrijk en België is de sector achterop geraakt en is er een inhaalslag nodig. Daar kan de overheid een rol in spelen. Door de stripmakers te ondersteunen zal dat een positieve uitwerking hebben op de gehele sector, dus ook de productie en de handel. Dat is het idee achter de regeling bij het Fonds BKVB. Mijn ervaring op andere beleidsterreinen is dat als kunstenaars steun krijgen dit ten goede komt van zo'n gehele sector.'

Volgend kabinet

Op 26 februari vond de eerste uitreiking plaats van de Marten Toonderprijs, aan Jan Kruis. 'Met de Marten Toonderprijs belonen we een striptekenaar, die met zijn strips een bijzondere bijdrage heeft geleverd aan het Nederlandse cultureel erfgoed', stelt Plasterk. Op de opmerking of de prijs niet het gevaar loopt gebruikt te worden voor een inhaalslag en dus de komende jaren steeds aan iemand van de oude garde toegekend wordt, antwoordt hij: 'Om een oeuvreprijs te kunnen krijgen, moet je wel een oeuvre hebben, natuurlijk – maar de prijs is niet aan leeftijd gebonden.'
Op de vraag of hij niet vreest dat een volgend kabinet de steun zal intrekken, zeker gezien de forse bezuinigingen die op stapel staan, antwoordt hij dat de regeling valt onder 'staand beleid'. Dat betekent dat een nieuwe regering er niet één-twee-drie aan zal tornen. 'Alleen,' benadrukt hij, '100 procent zekerheid heb je nooit. Maar, als het aan mij ligt blijf ik in een volgend kabinet ook minister van OC&W!'

arco.van.os@stripschrift.nl
rik.sanders@stripschrift.nl

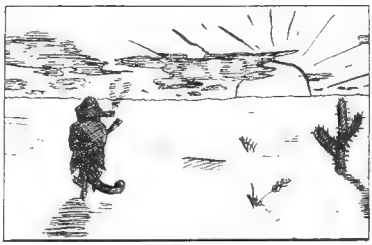

OOG & BLIK | DE BEZIGE BIJ

Windig en de Jong
Heinz van H tot Z, #H

Voor deze speciale uitgave werden de stroken van Heinz door de auteurs handmatig ingekleurd.
De complete avonturen van Heinz zijn aangevuld met bijdragen van collega's, schetsen, wetenswaardigheden en andere kijkjes in de keuken.

Verschenen, 240 pagina's in kleur, ISBN 9789054921967, €34.90

Alfred en Ka
Waarom Pierre dood moest

Samen met tekenaar Alfred slaagt Olivier Ka erin om de lezer in *Waarom Pierre dood moest* deelgenoot te maken van een pijnlijke, persoonlijke gebeurtenis en de nasleep daarvan. Een belangrijk boek over een uiterst gevoelig thema, met gevoel voor subtiliteit verteld en in beeld gebracht.

Gebonden, kleur, 112 pagina's, €19.90, verschenen ISBN 9789054922711

Mark Hendriks - Yap

Her is 1938, de vooravond van de Tweede Wereldoorlog. Door een crisis is Buur uitermate vatbaar voor invloeden van buitenaf. Hij komt in contact met de nazi en amateur wetenschapper J. Neuenhaus, die een museum wil oprichten in Berlijn. Van hem krijgt Buur de opdracht enkele antropologische artefacten van het naburige eiland Yap te stelen. Buur denkt in Neuenhaus een nieuwe vriend gevonden te hebben, maar tegen welke prijs?

Verschenen, ISBN 9789054922766, €17.50

David Heatley
Mijn brein hangt op z'n kop

Mijn brein hangt op z'n kop is het levensverhaal van auteur David Heatley, verteld in zes verschillende maar verbonden vertellingen. Elke centimeter is gevuld met kunstige en indrukwekkende tekeningen en emotioneel rijke verhalen: eerlijk, verbazingwekkend en hilarisch.

Verschenen, ISBN9789054922537, € 29.90

Joann Sfar was even in Amsterdam voor de Nederlandse première van zijn film *Gainsbourg (vie héroïque).* 'Ik moet snel weer weg. We leggen de laatste hand aan de van mijn strip afgeleide animatiefilm *De kat van de rabbijn.*'

BOVEN - Affiche van de film.

GENEEL BOVEN - Sfars verduidelijking van de sfeer voor de decormakers.

RECHTS - Gainsbourg met zijn eeuwige Gitane, geschetst door Sfar.

Joann Sfar (Nice, 1971) tekent de hele dag. 'Met mijn tekeningen heb ik de producers en de erven Gainsbourg overtuigd van mijn filmplannen. Tekeningen werken beter dan woorden, want iedereen interpreteert woorden op een eigen manier. Met een vorm zie je wat het eindresultaat moet zijn, de discussie gaat dan om de manier hoe je dat voor elkaar krijgt. Bij de productie maakte ik ook tekeningen voor de kleedsters, de make-up en de kappers.' Sfar werkte voor Gainsbourg (vie héroïque) *(in het Nederlands* Serge Gainsbourg, een heldenleven*) met een ervaren crew. Hij had daarom vrees dat de medewerkers zouden weigeren op zijn manier te werken. 'Gelukkig accepteerde iedereen mijn aanpak. Er zijn veel regisseurs die tekenen om duidelijk te maken wat ze willen: Federico Fellini deed dat veel, net als Kurosawa en Mizaki.'*

Wat vonden de acteurs van die manier van regisseren?

Joann Sfarr: Bij het regisseren van de acteurs gebruikte ik geen tekeningen. Je moet acteurs de vrijheid geven eigen vormen te zoeken. Tekeningen tonen expressies, acteurs gaan die dan imiteren, dat werkt belemmerend.

'Gainsbourg was mijn idool. Hij dreef de spot met Frankrijk en de Fransen'

Joann Sfar filmt met tekeningen

ERIK VAN DER HOEVEN

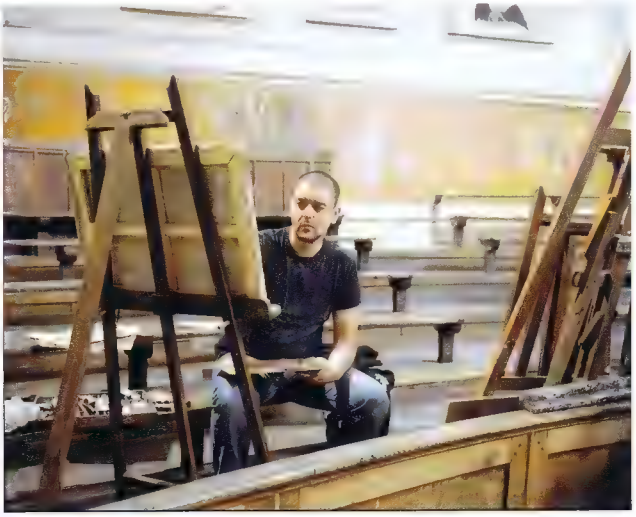

BOVEN - **Multi-talent Joann Sfar.**

LINKS - **Laetitia Casta zet een levensechte Brigitte Bardot neer.**

LINKSONDER - **Strip gebaseerd op *Song for Melody*, het liedje dat Gainsbourg maakte voor Melody Nelson, een lolita op de fiets die door Serge met zijn Rolls Royce werd aangereden.**

Het was uw eerste film. Wist u hoe u het moest aanpakken?
Nee. Het was helemaal nieuw voor me. Op de kunstacademie leerde ik tekenen, schilderen en morfologie, maar niet hoe je een film maakt. Ik heb ook niet echt geregisseerd. We hebben de film ingestudeerd alsof het een theaterstuk was. Daarvoor trokken we vijf maanden uit. Daarna hebben we de film als een groep vrienden gemaakt.

In de film zit La Geulle, een soort schaduw van Gainsbourg, een pop met heel lange vingers, een vogelbek en enorme oren. Wat is zijn betekenis?
In strips teken ik wolkjes om gedachten weer te geven. Voor een *voice over* voelde ik niets. Ik houd van films met poppen. Gainsbourg kan nu in een dialoog zijn gedachten verwoorden.

Dikke boeken

Joann Sfar maakte over zijn Gainsbourg-project ook een vuistdik boek met honderden krijttekeningen, aquarellen, schetsen en illustraties. Het boek *Gainsbourg (Hors champ)* (ISBN 978-2-205-06431-5, €39) dat eind 2009 bij uitgeverij Dargaud verscheen is een crossover tussen een strip over het leven van Gainsbourg en het storyboard van de film. Het bevat veel details over dialogen, aankleding, scènes en decors en ook scènes die uiteindelijk sneuvelden. Oorspronkelijk zou Charlotte Gainsbourg haar beroemde vader spelen, maar daar zag ze toch van af. Tot in het kleinste detail schetst Sfar in *Gainsbourg (Hors champ)* hoe hij zich de transformatie van de dochter in vader Serge voorstelde. Tegelijk met *Gainsbourg (Hors champ)* verscheen bij Dargaud ook *Gainsbourg (Images)* ISBN 978-2-205-06430-8, €11), een boekje met vijftien aquarellen die Sfar maakte over het leven van zijn idool.

GEHEEL BOVEN - Scène waarin Gainsbourg in een muziekstudio op Jamaica kennismaakt met reggae.

BOVEN EN ONDER - Scènes met Lucy Gordon als Jane Birkin.

U bent in 1971 geboren, wat had u met de zestiger Gainsbourg?

Als kind kijk je tv. Serge Gainsbourg kwam dronken op tv en riep schunnige woorden. Hij was een soort Dean Martin Gainsbourg was mijn idool. Hij dreef de spot met Frankrijk en de Fransen. Hij had een lelijke kop, met uitstaande oren en een kromme neus, maar veroverde wel het Franse sekssymbool Brigitte Bardot. En dat liet hij aan iedereen zien. Van Jane Birkin, een Engelse, maakte hij een ster in Frankrijk. Hij hielp de reggae voet aan de grond krijgen in Frankrijk. Eerst wilden de Jamaicanen niets weten van die rijke Fransoos. Tot ze hoorden dat hij die man van *Je t'aime... moi non plus* was. Hij zorgde voor een schandaal met zijn versie van de Marseillaise. Later kocht hij op een veiling de originele tekst.

U hebt uw idool nooit ontmoet?

Nee, hij kreeg een fatale hartaanval drie maanden voor ik naar Parijs kwam. Ik had een strip gemaakt over één van zijn boeken. De tekeningen heb ik nog in zijn brievenbus gestopt.

In veel van uw strips gaat het over joods zijn. Is dat nog zo bijzonder in het huidige Frankrijk?

Ik kom uit een joodse familie, mijn moeder kwam uit de Oeral, mijn vader uit Algerije. Hij werd mishandeld door neo-nazi's, vluchtte naar Frankrijk en bracht als advocaat de eerste extreemrechtsen achter de tralies. Mijn opa van moeders kant vocht aan de zijde van Andre Malraux in de Tweede Wereldoorlog tegen de nazi's. Fransen en joden hebben een bijzondere relatie. De Fransen voelen zich schuldig voor de jodenvervolging en voor Algerije. Als Fransen een jood zien beginnen ze direct over Israel. Ik geloof in een joodse cultuur, los van een land of religie.

erik.van.der.hoeven@stripschrift.nl

Serge Gainsbourg, poet en verleider

De film Gainsbourg (vie héroïque) *van Joann Sfar begint met een kleurrijke animatie. Een rokende Gainsbourg kijkt verwonderd rond in een zee vol kleurige vissen. Dan komt er een draaiende wereldbol in beeld. Een jood in de wereld, staat erop.*

Lucien Ginsburg (1928-1991) groeit op in een joods milieu. Zijn vader is barpianist. Klassieke piano is niets voor Lucien, hij is 's nachts een veel betere pianist, constateert ook zijn vader. In de Tweede Wereldoorlog paradeert Lucien met zijn gele ster, alsof het een sheriffster is. Hij duikt onder op het platteland. Hij is populair, niemand tekent zulke lekkere meiden.

Na de kunstacademie schildert Lucien een tijdje, zonder veel succes. In de cabarets speelt hij piano en zingt als Serge Gainsbourg soms een eigen lied. Hij wordt ontdekt als begenadigd tekstschrijver. Grote chansonnières als Juliette Greco zingen zijn teksten. Ook in de commerciële muziekwereld is Gainsbourg actief. Hij flirt met pop en schrijft in 1965 Poupée de cire..., *waarmee France Gall het songfestival wint.*

Serge trouwt vier keer en heeft veel amoureuze relaties met vrouwen. De meest spraakmakende is die met sekssymbool Brigitte Bardot. Samen zingen ze onder andere de broeierige song Bonnie and Clyde. *Gainsbourg schrijft speciaal voor BB en hem ook* Je t'aime... moi non plus. *BB aarzelt, de relatie eindigt en Gainsbourg scoort met de song een wereldhit met zijn nieuwe liefde, de Britse actrice Jane Birkin.*

Al die bekende momenten uit Gainsbourgs leven komen langs in de film. ***Eric Elmosnino****, de theateracteur die Serge speelt, lijkt al veel op hem. Maar met vergrote oren en een kromme neus is de gelijkenis compleet. Echter dan het origineel is ook* ***Laetitia Casta*** *als BB. Jane Birkin, gespeeld door de Britse* ***Lucy Gordon****, die kort voor de presentatie van de film in Cannes zelfmoord pleegde, lijkt meer op Carla Bruni. Surrealistisch is La Gueule, de pop met vogelbek, grote oren en absurd lange vingers die Gainsbourg als een kwaad duiveltje volgt.*

Sfar laat ook de oude Gainsbourg zien. De man die het volkslied kaapt van de nationalisten, het omvormt tot reggaesong en de show steelt door voor de ogen van de verbaasde rode baretten de Marseillaise aan te heffen. Gainsbourg blijft de media bespelen. Na een hartaanval belt hij zelf de bladen. De drank en zijn Gitanes-sigaretten geeft hij niet op. Wankelend loopt hij door nachtelijk Parijs. In 1991 volgt de fatale hartaanval. Dat moment ontbreekt in de film, net als een ander spraakmakend liedje, waarin Serge samen met zijn tienerdochter Charlotte Lemon Incest *zong. Gainsbourg komt naar voren als een drinker, kettingroker een kwetsbare, aimabele provocateur en vernieuwer van het Franse chanson.*

HET EINDE VAN EEN LANGE REIS

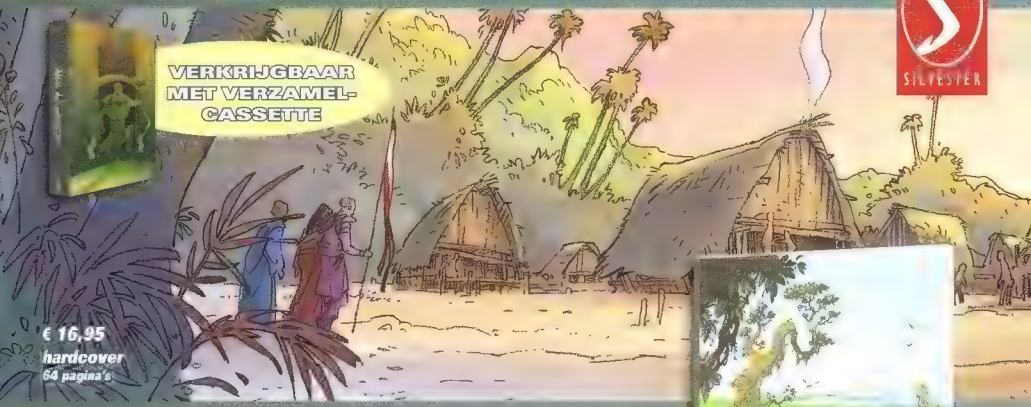

ALIM DE LEERLOOIER 4 – Het heilige eiland

De expeditie naar het heilige eiland ter eer en meerdere glorie van Jesameth loopt uit op een geweldige mislukking. Door een vreemde speling van het lot rust nu alles op de schouders van Alim. Hij bevindt zich in een onmogelijke positie. Hij moet de stinkende moerassen van Mojah doorkruisen. Langzaam komt hij vooruit, maar hij moet voort, anders ziet hij zijn dochter Bul nooit meer. Aan het einde van zijn reis staan hem een paar verrassingen te wachten.

© Dar Vrolijk / Marchal / Algoud / Hojac

www.silvestrips.nl

DE SLAG OM HET MENSELIJK LICHAAM

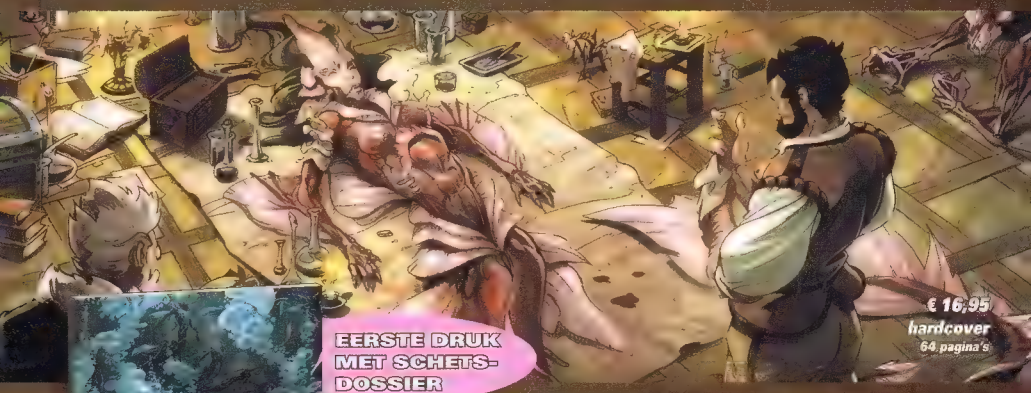

EERSTE DRUK MET SCHETS-DOSSIER

DE EENHOORN 3 - De zwarte wateren van Venetië

Dit is het vervolg van het meeslependste complot uit de Renaissance! In Milaan hebben Ambroise Paré en zijn bondgenoten het laboratorium ontdekt waar alles is begonnen. Ze weten nu hoe deze ongelooflijke operatie in gang gezet is, wie de oorsprong is geweest van die mutaties van het menselijk lichaam en hoe deze persoon te werk is gegaan. Maar daar houden hun ontdekkingen op. De vijand start een genadeloze strijd en voert Ambroise als gevangene met zich mee. De bondgenoten van Ambroise kunnen moeilijk zonder hem, maar ze moeten hun zoektocht desondanks vervolgen, een zoektocht die hen leidt naar... Venetië.

Jan Kruis ontvangt Marten Toonderprijs

HAN VAN BUUREN

Veertig jaar later nadat de lezers van *Libelle* op 12 december 1970 voor het eerst met *Jan, Jans en de kinderen* kennis maakten ontving Jan Kruis de allereerste Marten Toonderprijs, een oeuvreprijs voor striptekenaars die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de Nederlandse cultuur. Het toenmalige verzoek van hoofdredacteur Peter Middeldorp om een nieuwe *Libelle*-strip te bedenken was niet meer dan de zoveelste opdracht voor een tekenaar die vooral in de reclame zijn geld verdiende. Hij had er geen flauw idee van dat deze strip zou uitgroeien tot zijn levenswerk.

RECHTSBOVEN - Jan Kruis te midden van zijn dochters Leontine en Andrea.

RECHTS - Samen met burgemeester Rehwinkel, van Groningen.

RECHTSONDER - Een zeer gelukkige Jan Kruis, na het in ontvangst nemen van de Marten Toonderprijs 2010.

ONDER - Een sfeervol intermezzo met twee *Jan, Jans en de kinderen*-liederen werd verzorgd door Tourdoin, het koor onder leiding van Els Kruis (tweede van rechts).

Jan Kruis, nu 76 jaar oud, won al in 1980 (twee jaar eerder dan Marten Toonder!) de Stripschapprijs en werd in 1996 benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. De Marten Toonderprijs is één van de programmapunten van het Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst (BKVB), gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OC&W). Een belangrijke stap naar serieuze erkenning van de Nederlandse strip en te danken aan het lobbywerk van onder anderen de tekenaars Hanco Kolk en Jean-Marc van Tol die tijdens De Stripdagen in Houten (2009) samen met oud-minister Ronald Plasterk van OC&W hiervoor de P. Hans Frankfurtherprijs hebben ontvangen.

FOTO ANS NOLTEN

De Marten Toonderprijs werd vrijdagmiddag 26 februari uitgereikt in de fraaie Der Aa-Kerk in Groningen, die genoemd is naar de Drentse Aa. Er zijn welkomstwoorden van burgemeester Peter Rehwinkel, en juryvoorzitter Lex ter Braak, directeur van het fonds BKVB, gevolgd door een korte film van cartoonist en animatietekenaar John Croezen. Daarna zingt het koor Tourdoin met echtgenote Els Kruis in de gelederen vanaf het kerkbalkon *Jan, Jans en kinderen*-liederen op muziek van Harry Bannink met teksten van Willem Wilmink.

BKVB-stripintendant Gert Jan Pos vervangt minister Plasterk die samen met zijn PvdA- collega's een week voor de uitreiking is afgetreden. Zijn naam staat nog op de uitnodiging en in het juryrapport. De prijs bestaat uit een bedrag van €25.000 en tot verrassing van Jan Kruis, geen trofee maar het boek *Jan Kruis, die kan tekenen*, een speciale uitgave met het juryrapport en bijdragen van ongeveer tachtig stripmakers. De beslissing van de jury, die naast voorzitter Lex ter Braak bestond uit tekenaar Peter van Straaten, Henk Kraima, directeur van de stichting CPBN (onder andere organisator van de Boekenweek) en Meta Knol (directrice van Museum de Lakenhal in Leiden), was unaniem. Volgens het juryrapport heeft 'Jan Kruis een onvervreemdbare bijdrage geleverd aan het Nederlandse cultuurgoed. Zijn belangrijkste wapenfeit is de creatie van *Jan, Jans en de kinderen*, een strip die wekelijks meer dan een miljoen lezers had. Een van de beste voorbeelden van de Hollandse stripschool getekend in de typerende Jan Kruis-lijn die de strip een eigen intieme sfeer gaf. Jan Kruis hield Nederland een spiegel voor. Marten Toonder noemde hem zelfs de Simon Carmiggelt van de Nederlandse strip.'

Ter gelegenheid van de prijsuitreiking is tot en met 5 september 2010 in het Stripmuseum Groningen de tentoonstelling *Het theater van Jan Kruis* te zien, een oeuvretentoonstelling opgezet als een prentenkabinet waarbij de makers een keuze gemaakt hebben uit de honderden illustraties en schilderijen die ze in zijn archieven hebben aangetroffen. Om de theatrale sfeer van zijn werk te benadrukken is de expositieruimte ingericht als een theaterfoyer en komt de bezoe

FOTO ANS NOLTEN

FOTO ANS MOLIEN

ker door een poort van gordijnen de zaal binnen. De grootste wand wordt 'n beslag genomen door schilderijen. Zo hangen er portretten van zijn kinderen en de serie bekende Nederlanders, ooit gemaakt voor *Libelle*. Verder zijn er illustraties te zien, gemaakt in opdracht van het reclamebureau Van Maanen, strips waaronder *Gregor* (een voorloper van *Jan, Jans en de kinderen*) en recent werk, zoals de illustraties voor Multatuli's *Woutertje Pieterse*.

Na het bedenken en tekenen van 1139 pagina's ging Jan Kruis in 1999 met pensioen. Het was iedere week toch weer een moeizame bevalling en het is hem nooit gelukt enkele weken vooruit te werken. Het tekenpotlood werd overgedragen aan Studio Jan Kruis. Voor uitgever Sanoma viel het niet mee om geschikte vervangers te vinden. De zeer persoonlijke 'geschoffelde' Jan-Kruis-lijn, waar grootmeester Hergé zeer gecharmeerd van was, verdween. De tekenaar zat natuurlijk niet stil. Hij ontwierp postzegels, werkte voor de Leprastichting en was tot voor kort betrokken bij het Stripmuseum. Nu werkt hij aan de laatste illustraties voor het tweede boek over Woutertje Pieterse en wil hij weer graag portretten schilderen. Ook zijn er plannen om in zijn gemeente Midden-Drenthe (Westerbork en omgeving) een Jan Kruis Museum op te richten. Zo'n oeuvreprijs smaakt dus naar meer. Een aanmoedigingsprijs voor een jong talent met een hoog geldbedrag zou ook welkom zijn. Volgens intendant Pos denkt de BKVB daar wel aan, maar kan daarover nog niets concreets gezegd worden.

han.van.buuren@stripschrift.nl

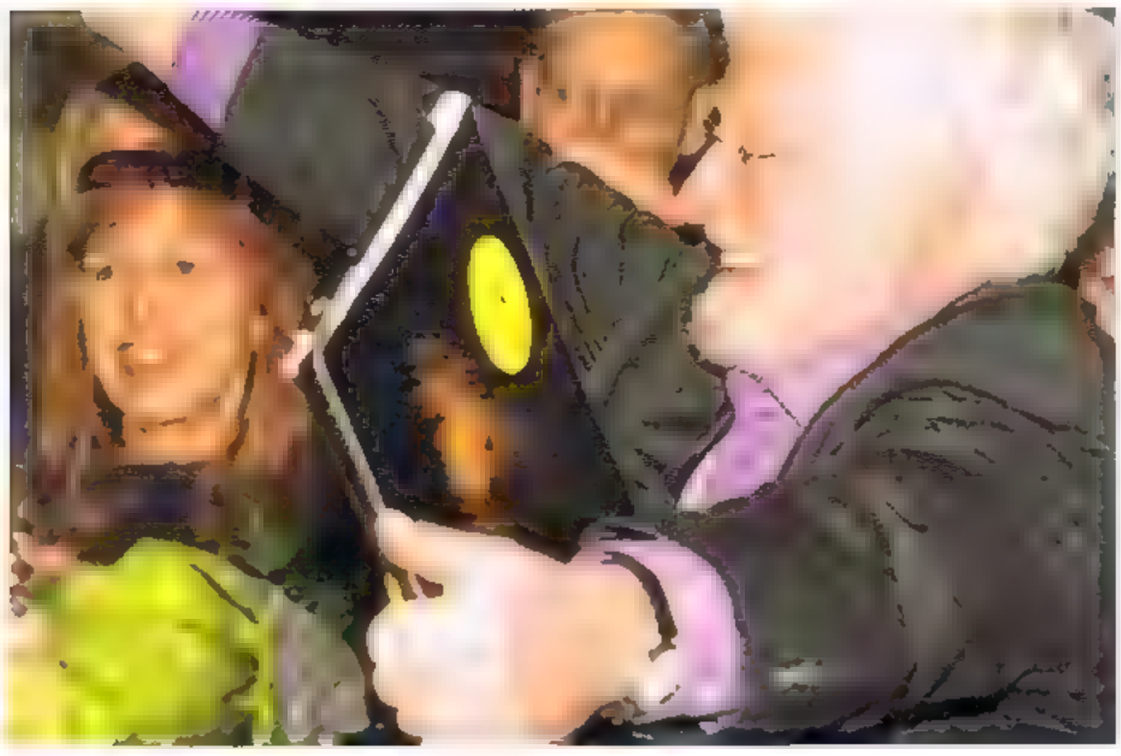

FOTO ANS MOLIEN

ADVERTENTIE

AKIM

ONLINE STRIPWINKEL

20 cts No. 1

BESTEL UW STRIPS OP

www.akim.nl

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, strip-verzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl

Nu vele Suske en Wiske-items in onze webwinkel!

-MALI-

Prof. Barabas

Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs!! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

FOTO GEERT VAN GHELUWE

Charel Cambré

Een blik achter de schermen in Vlaanderen

GEERT VAN GHELUWE

Charel Cambré (1968) is één van de rijzende sterren in Vlaanderen. Hij staat in de startblokken om de tekenspinsels van een aantal succesvolle striptekenaars over te nemen. Zijn eigen reeksen *Jump* en *Albert & Co* krijgen op dit ogenblik nog de voorkeur. Toch zijn ook *Suske en Wiske*, *Mega Mindy* of de nieuwe *K3* nooit veraf bij Cambré. Een blik achter zijn schermen.

De ouders van Charel Cambré baatten in Herent hout het beroemde café Lux met bijhorende zaal uit. 'Beroemd', vertelt Cambré, 'omdat een aantal supersterren in wording op dat podium hun ding kwamen doen. Enkele namen? Madness, The Cure, UB40, Dire Straits èn U2, in oktober 1981. Die bands speelden bij ons de pannen van het dak... Jammer genoeg heb ik er geen harde bewijzen van, bij voorbeeld foto's waar ik met die rocksterren op sta. Ik zat in die tijd en zelfs eerder in het café klanten of passanten te tekenen op bierviltjes. En zo is het eigenlijk begonnen.'

Buitenbeentje

Zit het tekenen in de genen van de familie Cambré?

Charel Cambré: Absoluut niet! De Cambré's gaan al tientallen jaren door het leven als een muzikale familie. Mijn broer Herman is bij voorbeeld de vaste drummer bij de broertjes Wauters van Clouseau en zangeres Nathalia. Ook mijn vrouw Chantal Kashala is trouwens besmet door het muziekvirus want zij zingt onder meer backing vocals in de band van Nathalia. Wat (strip)tekenen betreft, ben ik een buitenbeentje.

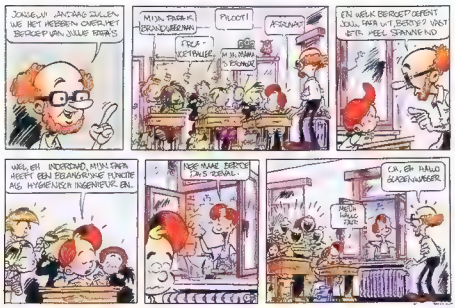
PICCOLO!
AFSNAAI
EN WELK BEROEP OEFENT JOUW VADER UIT? BEROEP? VAST ETS. HEEL SPANNEND
HOE NOEMT BEROEP EN'S RENAL!
CA, EEN HALVE GLOEILAMPJE

Was je als jonge snaak al verzot op strips?

O ja! Zoals bij zoveel jonge Vlamingen startte de liefde voor strips met *Jommeke* en *Suske en Wiske*. Later, in het voorlaatste jaar van de lagere school, was het humor wat de klok sloeg, zoals *Bollie en Billie* maar vooral *Guust Flater*. Die gags van André Franquin waren een openbaring. Een nieuwe wereld ging voor mij open en ik liet me graag meezuigen in de fantasie van schitterende vertellers en unieke tekenaars. Lezen, herlezen, kapot lezen maar vooral veel, eigenlijk heel veel, natekenen van die figuren. In die tijd kon ik jaar-

RECHTS - Strip (*Fonz de Spons*) voor *Onderox*, een tijdschrift uit Turnhout.

lijks in het Herenthoutse carnavalskrantje mijn *Jakke en Seppe*-verhaaltjes kwijt. Ik tekende die op het formaat waarin ze werden afgedrukt; ik wist niet beter. Naast die éénpagina-grappen maakte ik zelfs als tienjarige affiches. Eén ervan is nog elk jaar te zien in Nijlen, een randgemeente van Herenthout. Het is het affiche van het bal van de brandweer. Die tekening moet al zeker dertig jaar oud zijn. De spuitgast die daar opstaat, is dus van mijn hand. Mijn ouders lieten mij mijn gang gaan in het café. Ik heb op de muur komische tekeningetjes gemaakt om bij voorbeeld de spaghetti of tosti's die op het menu stonden, beter in de kijker te zetten. Eigenlijk wist ik toen al dat ik striptekenaar zou worden. Gelukkig stonden mijn ouders achter die keuze.

En daarom ging je naar een kunstopleiding?

Inderdaad! Na de eerste drie normale jaren van het middelbaar onderwijs trok ik naar de Lierse Kunsthumaniora. Daarna moest ik voor een studie kiezen en dat werd Tekenfilm want dat leek me het dichtste in de buurt van striptekenen. Ik koos voor Animatiefilm aan de Gentse Koninklijke Academie voor Schone Kunsten. De vier jaar die ik daar studeerde, vormden een heel leuke periode in mijn leven. In 1991 kreeg ik mijn diploma en moest ik op eigen benen staan. Gelukkig kende ik een paar tekenfilmstudio's in Brussel die me onmiddellijk werk meegaven. Maar toen begon de ellende. eerst was er te weinig werk, dan weer was er wel werk maar werd er veel te laat of helemaal niet betaald.

BOVEN - **Tekening gemaakt op verzoek van de Vlaamse presentatrice Geena Lisa voor een goed doel in Gambia.**

Paniek om K3

Het was dus echt overleven?

Dat mag je wel stellen. Ik verdiende op dat ogenblik het zout op mijn patatten niet. Met al die perikelen was ik het eigenlijk beu. Tot mijn vader me wees op het reclameschilderen. Het herinnerde me aan wat ik vroeger in het café deed. Al snel vond ik werk bij een reclamebureau in Turnhout. Uiteindelijk zou ik er vijf jaar lang grafische ontwerpen maken, variërend van trucks beschilderen met afbeeldingen van groente en fruit tot de uitwerking van winterse taferelen op vitrines tijdens de eindejaarsperiode. Maar het bloed kroop toch waar het niet gaan kon en ik schakelde weer parttime over naar de tekenfilmbranche. Het aantal opdrachten groeide, zoals de *Rocketpower*-reeks bij Nickelodeon en een animatiefilm over *Tijl Uilenspiegel*. Even overwoog ik een verhuizing naar Los Angeles, waar Klasky Csupo, de studio van *Rugrats* en *Rocketpower*, veel werk had en waar ook tal van Belgen aan de slag waren. Uiteindelijk besloot ik na een bezoek aan die studio om vanuit België te blijven werken voor die buitenlandse tekenfilmstudio's. Daarbij ging ik vrij anoniem door het leven. De door mij gecreëerde storyboards zijn één van de vele stappen in het tekenfilmproces.

De strip *De Pfaffs* zorgde voor een stroomversnelling?

Ik was al met strips bezig. In die dagen werkte ik ook voor een animatiefilmstudio die aan de Belgiëlei lag. Toevallig of niet passeerde ik op weg daarheen uitgeverij Standaard. Op zekere dag trok ik de stoute schoenen aan en stapte er zonder afspraak binnen. Ik botste daar op Ronald Grossey die wel iets in mijn werk zag. Mijn *Streetkids* kreeg dan ook een plaatsje in *Suske en Wiske weekblad*. Uiteindelijk zouden er ruim dertig grappen van één pagina en twee korte verhalen verschijnen tot het magazine in 2003 ter ziele ging. Korte tijd later kwam Grossey, die toen al overgestapt was naar The House of Books, met het idee voor een strip rond de populaire Belgische doelman Jean-Marie Pfaff. Op de Vlaamse zender VTM liep al een tijd de docusoap rond Pfaff en zijn familie. Grossey was er van overtuigd dat Vlaanderen op deze strip zat te wachten. Het eerste album *Waar is ons Lyndsey?*,

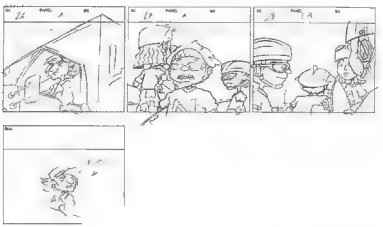

LINKS - **Storyboard voor de tekenfilm *Rocketpower* van Nickelodeon.**

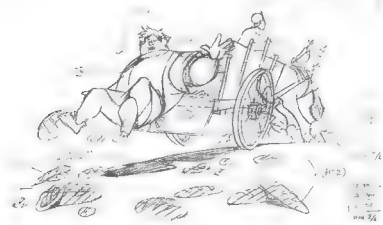

LINKS - **Tijdens zijn periode in de tekenfilmbranche werkte Cambré aan de verfilming van *Tijl Uilenspiegel*. Dit zijn twee schetsen van zijn hand.**

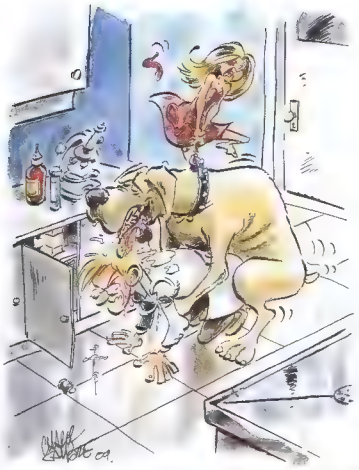

RECHTS - Plaat voor het dierenmagazine *Woef*.

ONDER - *Mega Mindy* in wording. Van een schets via een geïnkleurde versie naar de ingekleurde variant, met medewerking van Jos Vanspauwen.

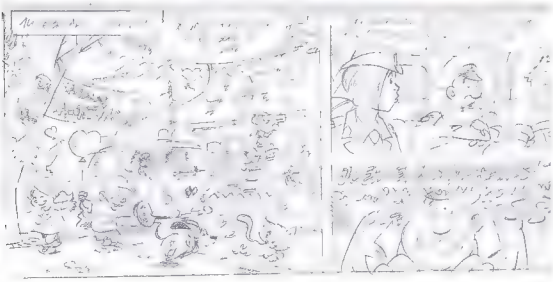

14 FEBRUARI .. VALENTIJN.
DE VALENTIJNSGEKTE ZIT ER GOED IN DIT JAAR
VALENTIJNSBAL
BELACHELIJK, AL DAT KINDERACHTIGE VERLIEFDHEIDSGEDOE, DAAR DOE IK NIET AAN MEE.
JOEHOE, COMMISSARIS!

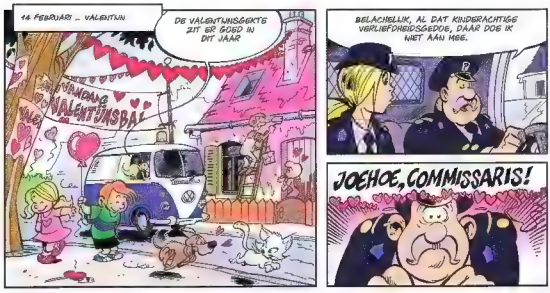
14 FEBRUARI .. VALENTIJN.
DE VALENTIJNSGEKTE ZIT ER GOED IN DIT JAAR
VALENTIJNSBAL
BELACHELIJK, AL DAT KINDERACHTIGE VERLIEFDHEIDSGEDOE, DAAR DOE IK NIET AAN MEE.
JOEHOE, COMMISSARIS!

dat in oktober 2003 net voor de Antwerpse boekenbeurs verscheen, scoorde uitstekend. Op dat boekenfestijn was het de absolute topper met maar liefst tweeduizend ter plekke verkochte exemplaren. De fans stonden vele rijen dik om een handtekening in hun exemplaar te krijgen. Ook het tweede deel, *Kan de Sam nog zingen?* verkocht goed. De uitgever haakte echter af toen bleek dat de financiële koek over te veel personen verdeeld moest worden.

En toen kwam Studio 100 op de proppen...

Toen ik in 2004 bezig was met dat tweede *Pfaff*-album raakte ik in tijdsnood. Ik werkte ook nog aan een aantal tekenfilmproducties en nam daarom contact op met Ward de Graeve, die bij Studio 100 werkte, om dat album te inkten. Zo ontstond mijn contact met Luc Morjaeu die op dat ogenblik de supervisie over de tekenstudio had. Die kennismaking zorgde voor nieuw werk want ik mocht op scenario van Morjaeu van televisieserie *Spring* een stripversie maken. Aanvankelijk met veel succes waarbij het eerste album *Evert en de baboons* in 2004 verscheen. Zoals zo vaak taanden de verkoopcijfers zodra de serie van het scherm verdween. Na het zesde album in 2007, *De schat van kapitein Houtepoot*, was het afgelopen. De grote uitzondering in dit wereldje is *FC De Kampioenen* van collega Hec Leemans. Hij slaagt er in om met die reeks al vele jaren in de top 3 van de best verkochte Vlaamse strips te staan.

Na *Spring* kwam supervrouw *Mega Mindy* op de proppen. Het eerste stripalbum, *De bananenbende*, verscheen in 2007. De strip is meer bedoeld voor heel jonge kinderen en niet zo zeer voor liefhebbers en verzamelaars van strips. In 2009 verscheen met *De superplant* het voorlopig laatste deel. Zo nu en dan maak ik nog een kort verhaal voor de Studio 100-weekendbijlage van de Vlaamse krant *Het Laatste Nieuws*. Voor het inkten werkte ik trouwens samen met Randall Casaer, de tekenaar van het bejubelde *Slaapkoppen*. We kregen veel vrijheid en trokken ons er niets van aan dat de stijl van de *Mega Mindy*-albums niet zoals de rest van de Studio 100-stal is.

Kick jij ook zo op de meisjes van *K3*?

Goh! Kicken zeker niet, maar er is wel een leuk verhaal over die eerste *Nieuwe avonturen van K3*. Erwin Cavens van Ballon Media vroeg mij om *K3* in een stripjas te steken. Samen met een aantal collega's ben ik volop bezig met de uitwerking als ik op de radio hoor dat *K3* er mee kapt! We zaten toen al aan plaat 13... Even paniek uiteraard maar gelukkig is er met de verkiezing van de Nederlandse Josje een nieuwe blondine opgedoken.

Beslissend jaar

Ondertussen ben je ook al bekend binnen Studio Vandersteen...

Luc Morjaeu polste me al bij zijn start in 2005 of ik interesse had om mee te helpen tekenen met *Suske en Wiske*. Wie mij ondertussen een beetje kent, weet dat ik nooit nee kan zeggen tegen nieuwe dingen op stripgebied. Toen Morjaeu en Van Gucht nog maar net begonnen waren, heb ik, tot ik aan

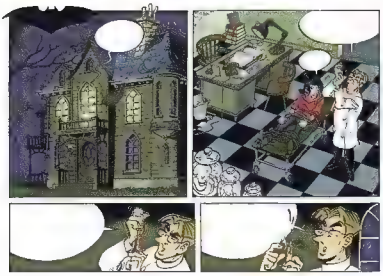

mijn eigen *Jump*-reeks begon, van hun eerste serie albums heet wat figuren opgeschetst. Vorig jaar heb ik nog meegeholpen aan *Suske en Wiske 308: De gamegoeroe*. Op scenario van Peter van Gucht heb ik dat verhaal, waarin Suske bijna Wiske lijkt te verliezen in een online monstergamespel, volledig gedecoupeerd.

Is *Jump* het stripconcept wat je altijd al wilde maken?

Het is de reeks waarin ik het meeste van mezelf stop. Het wordt dit jaar echt erop of eronder voor mijn *Jump*! Het is een serie voor de beginnende striplezers van acht tot elf jaar. Het is moeilijk opboksen tegen al die klassieke reeksen maar ik geloof in mijn kansen. Het is de eerste nieuwe strip die Johan Desmedt, de huidige uitgeefdirecteur van uitgeverij Standaard, lanceerde. Ik herinner me nog de dag dat ik zijn bureau binnenstapte om het concept voor te leggen. Hij zag *Jump* onmiddellijk zitten en ik was na dat gesprek een contract voor twaalf albums rijker. De eerste twee albums verschenen eind 2007 tegelijk. De stripreeks gaat over de avonturen van drie hippe vrienden Dweezil, Lisa en Brains. Het trio ontmoet elkaar in hun zelf in elkaar getimmerd tuinhuis. Lisa is een slim meisje met een sterke persoonlijkheid en een hevig temperament. Daarnaast gaat ze zelfs slapen met haar inline skates. Dweezil, die dol is op zijn skateboard, is de coolste van de drie. Vaak impulsief flapt hij er alles uit wat in zijn hoofd opkomt, maar hij bedoelt het goed. Brains

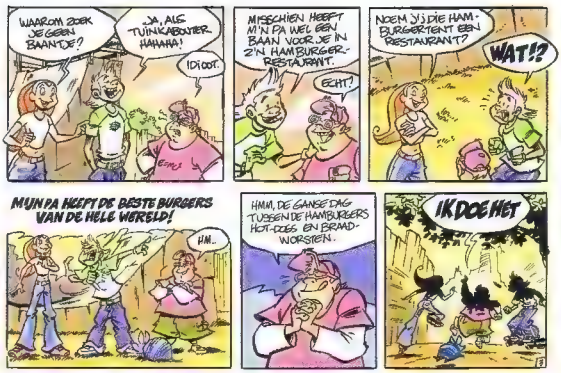
WAAROM ZOEK JE GEEN BAANTJE?
JA, ALS TUINKABOUTER. HAHAHA!
IDIOOT.
MISSCHIEN HEEFT M'N PA WEL EEN BAAN VOOR JE IN Z'N HAMBURGER-RESTAURANT?
ECHT?
NOEM JIJ DIE HAMBURGERTENT EEN RESTAURANT?
WAT!?
MIJN PA HEEFT DE BESTE BURGERS VAN DE HELE WERELD!
HM...
HMM, DE GANSE DAG TUSSEN DE HAMBURGERS HOT-DOGS EN FRIET-WORSTJES.
IK DOE HET

rijdt constant rond op zijn BMX. Hij is erg knap en creëert de meeste bizarre uitvindingen.

***Albert & Co*, een parodie op het Belgisch koningshuis, is iets totaal anders. Jij maakt deze strip zelf, maar in begin nog met de Vlaamse topkomiek Geert Hoste. Hoe zit dat precies?**

Aanvankelijk was het de bedoeling dat Geert Hoste de scenario's zou schrijven van een gagreeks rond ons Belgische koningshuis. Maar dat vlotte niet omdat Geert geen ervaring heeft met het schrijven van stripscenario's. Na een plaat of tien besloten we de samenwerking te stoppen. Toch bleef ik met dat idee zitten en besloot ik een kopie van die platen naar Paul Herman van uitgeverij Guénat te sturen. Twee weken later hing die aan de telefoon en zo ging het balletje rollen. Sinds die dag loopt er ook een wekelijkse voorpublicatie in het Vlaamse blad *Story*. Kortgeleden verscheen het tweede album. Reacties van de koning of zijn familie heb ik nog niet gekregen. Misschien moet ik ze de twee albums eens opsturen...

geert.van.gheluwe@stripschrift.nl

BOVEN – **Op enig moment hanteerde Cambré een andere, meer hoekige stijl voor *Jump*. Dit is die eerste plaat in nieuwe stijl. De serie verscheen in Nederland in het inmiddels opgeheven *Jetix Magazine* en staat momenteel in het tijdschrift *Krash*.**

LINKSBOVEN – **Een schets voor *Jump 10* van Cambré en assistent Jan van Rooy. Ernaast dezelfde plaat ingekleurd.**

OEPS, DAT GAAT ONZE FILIP NIET ZO TOF VINDEN!
WATS ALOES
IK BEN AL VEEL DINGEN GEWEEST, MAAR EEN HOUTEN PLANK
JAMAIS
STAAT ONZE GEBOORTEPLAATS DAT OP EEN BOOM VAN EEN VENT BINT
DE MELK
IK GA IN DE TEGEN-AANVAL! IK MOET MIJN IMAGO OPBOUWEN!
MIJN BIK!
DE MELK
DONJUE
LE LAIT

LINKS – **De Vlaamse komiek Geert Hoste schreef korte tijd de grappen van *Albert & Co*. Dit is de eerste. Het werd geen succes.**

ERNAAST – **Plaat uit *De nieuwe avonturen van K3*.**

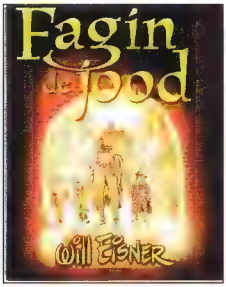

HET GEVAAR VAN STEREOTYPES

Eindelijk is-ie uit: *Fagin de jood*. Bij uitgeverij Atlas stond deze uitgave oorspronkelijk gepland voor oktober 2005 (de Amerikaanse uitgave is uit 2003). Productieproblemen, met name rond de vertaling, zorgden voor een vertraging van bijna vijf jaar! Maar het is het wachten waard geweest.

Fagin de jood is een indrukwekkend statement van **Will Eisner** (1917-2005) waarin hij op het eind van zijn loopbaan waarschuwt voor het gebruik van foute stereotyperingen in verhalen. Voor zijn praktijkvoorbeeld gebruikt hij de klassieker *Oliver Twist* (1837-1839) van Charles Dickens. Daarin komt het personage Fagin voor, een vrekkige jood die in de sloppenwijken van Londen kinderen ronselt voor criminele praktijken. Eisner vindt dat Dickens' weergave van Fagin te negatief is, gebaseerd op onjuistheden, en geen recht doet aan de joodse gemeenschap in het Londen van de 19e eeuw. Dit soort uitgaven versterkt de antisemitische sentimenten in een samenleving. Ter compensatie en bekrachtiging van zijn betoog vertelt hij in zijn strip de tragische levensgeschiedenis van Fagin, zoals die niet in *Oliver Twist* te lezen valt. Fagin hoort bij de Asjkenazim, joden uit Midden-Europa die naar Engeland vluchtten en daar een onderklasse vormden.

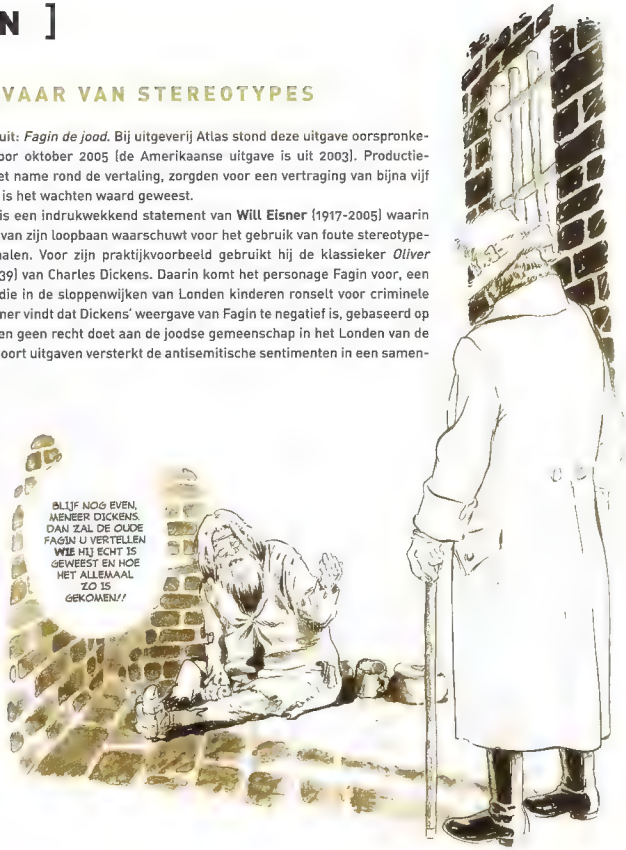

Fagin de jood

Eisner
Atlas 2010
ISBN 978-90-450-0587-4
Prijs €18,90
128 pagina's
bruin/wit (sk)

Eisner heeft in zijn striploopbaan ook te maken gehad met klachten over karikaturale stereotyperingen, bij voorbeeld Ebony, een Afro-Amerikaans hulpje van The Spirit. Hij kwam uiteindelijk tot de conclusie dat er slechte en goede stereotyperingen bestaan. De intentie van het gebruik ervan maakt het verschil. Striptekenaars, voor wie het stereotype een essentieel instrument is in de taal van het beeldverhaal, moeten zich rekenschap geven van de invloed die kwalijke karikaturen hebben op een samenleving. Wie alleen visuele zwartmakerij tot doel heeft, zonder vorm van waarheidsgetrouwheid, bevindt zich op een hellend vlak. *Fagin de jood* is een treffende aanklacht hiertegen.
RS

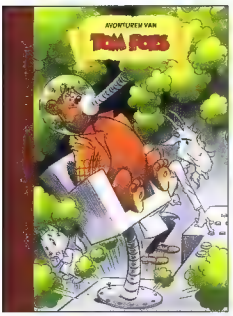

Waardige afsluiter

'Wat ben je toch knap'. Aan die bekende Doddeliaanse Bommeluitdrukking moest ik denken bij het lezen en bekijken van het 21e en voorlopig laatste deel van *Avonturen van Tom Poes*. Want wat een geweldige ingeving, meneer Matla, om **Dick Matena** te vragen de in potlood opgezette en volledig uitgewerkte platen van *Tom Poes en het komeetgas* over te laten trekken ten behoeve van zijn inktwerk. Daardoor kon uitgeverij Panda de originele potloodtekeningen bewaren en afdrukken, zodat de lezer voor het eerst – en waarschijnlijk voor het laatst – het precieze ontstaan kan volgen van een *Tom Poes*-verhaal, in dit geval het eerste verhaal dat in 1999 na elf jaar weer in het weekblad *Donald Duck* verscheen. Potloodschetsen en uiteindelijk resultaat worden in deze dikke pil links en rechts naast elkaar afgedrukt. De lezer kan daardoor precies zien welke wijzigingen op het laatste moment werden doorgevoerd. Zoals een Tom Poes die uiteindelijk de lezer rechtstreeks aankijkt (plaat 31, pagina 72) waardoor hij minder verbeten en vriendelijk overkomt. Of een Bommel die beide ogen openhoudt als hij zijn hoofd tegen het plafond van het huisje van Doddeltje stoot (plaat 36, pagina 82). Heer Bommel lijdt aan opvliegers in dit plaat voor plaat prachtig getekende verhaal, waar een stukje komeet neerkomt op het eenzame levenspad van een heer, die daarop zeer hoge sprongen gaat maken omdat-ie vol gas zit. Sickbock ziet als vanouds talloze mogelijkheden 'zodat de wereld nog van 'm zal horen'.

Tom Poes 21

Toonder & Matena
Panda 2009
ISBN 978-90-6438-305-2
Prijs €59
192 pagina's
kleur (hk)

De bundel bevat verder nog *Tom Poes en het ei van Ukuu*, het onvoltooide *Tom Poes en de Paskaarten* en de schetsen en eerste platen van een aantal nieuwe *Tom Poes*-krantenverhalen. Ook het tweede verhaal is een heerlijk ouderwets *Tom Poes*-verhaal waar heer Ollie en zijn jonge vrind zich inzetten om een kostbare steen terug naar de juiste eigenaar te brengen. In combinatie met alle extra's, zoals het scenario en de ruwe pagina-opzetten van *Tom Poes en de Paskaarten* en de geschiedenis van de laatste pogingen om Bommel weer in de krant te krijgen, maken dit een waardige afsluiter van de *Donald Duck*-reeks. Knap hoor. PB

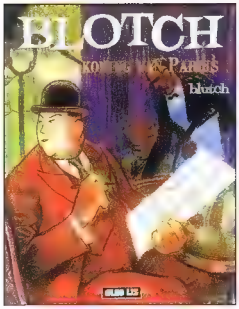

Blotch 1: De koning van Parijs

Blutch
Glad IJs 2009
ISBN 978-90-303-6326-2
Prijs €9,80
48 pagina's
zwart/wit (hk)

Een onaangename, achterbakse oetlul

De Parijzenaar Blotch is een ijdele, zelfingenomen, huichelachtige, kruiperige ooit talentvolle kunstschilder die ranzig-dubbelzinnige cartoons maakt voor het blad Glad IJs.
Onderdanig naar de hoofdredacteur en gemeen uithalend naar collega's ziet hij zichzelf als een genie. In de korte verhalen, die zich afspelen tijdens het interbellum, zijn veel Belgische en Franse tekenaars te herkennen.
Ook een timide Vandersteen wordt vakkundig afgeserveerd, waarna Blotch zijn cartoongrap steelt.
Blotch is in krachtige, zwaaiende, levendige, dikke lijnen getekend door **Blutch**, het pseudoniem voor de Fransman **Christian Hincker** (42) van wie tot nu toe slechts één album in het Nederlands was verschenen: *Rapido Moderna* (2002).

Zoals bij voorbeeld Georges Remi, die zijn werk in een verhaal tevergeefs komt aanbieden bij Glad IJs. De vaste tekenaars van het blad, met Blotch als gangmaker, zeiken Remi af, en lachen hem uit om zijn 'manneke' Kuifje met één klare lijn getekend aldus Remi – maar een goed jaar later moet een misnoegde Blotch aanzien dat Kuifje de kinderharten heeft veroverd.

Zijn pseudoniem ontleende hij aan de de laffe korporaal uit de strip *De Blauwbloezen*. Zijn collega's bewonderen zijn talent om zelfs onder tijdsdruk geen foute lijn op het papier te kunnen zetten. Hoewel hij begon met de pen gebruikt Blutch volgens eigen zeggen al tijden pen seel en balpen. Hij debuteerde in 1988 in *Fluide Glacial* en won onder meer de Grote Prijs van Angoulême in 2009. DR

Verbeelde gedichten 3: J.J. Slauerhoff

Slauerhoff & Diverse tekenaars
Atlas 2009
ISBN 978-90-450-0092-3
Prijs €18,50
72 pagina's
kleur (hk)

'Kan ik ook in strips wonen?'

In alle aandacht voor verstrippingen van literatuur is er vaak weinig aandacht voor verstripte poëzie, terwijl dit genre sinds Dave Morice' *Poetry Comics* (1982) toch op de stripkaart staat. Gelukkig geeft uitgeverij Atlas de fraaie boekjes van de Franse uitgeverij Petit á petit uit, bundeltjes met gedichten van klasbakken als Baudelaire en Victor Hugo, waar de lezer, naast door verschillende tekenaars 'verbeelde' gedichten, die gedichten in woorden vindt, plus een biografie (zojuist verscheen in Frankrijk een dubbeldikke bundel erotische poëzie).
Nog leuker wordt het, nu Atlas dit Franse *format* ook op Nederlandse helden loslaat: *J.J. Slauerhoff* is de eerste oorspronkelijke uitgave in wat een mooie reeks kan worden.
'Slau' is geen gekke keuze om mee te starten: De rusteloze scheepsarts uit het begin van de 20e eeuw staat bekend om zijn voorkeur voor het verre Oosten, dito schonen, drugs en algemene onaangepastheid. Daarbij schreef hij zoals hij leefde.
Tien tekenaars verbeelden evenzoveel verzen, dus de lezer krijgt tien stijlen voor z'n kiezen. Ik hou daar wel van. De cracks onder de illustratoren doen het goed: **Judith Vanistendael** 'doet' een mooie *Ochtendzon*. **Gerolf van de Perre** speelt als Azië-specialist een thuiswedstrijd, hij weet *Lo Yang, de gezegende* te verrijken met voor Slauerhoff onbekende ironische elementen als McDonald, Mickey Mouse en vervolging van politieke dissidenten. **Marc Legendre** verwerkt de tsunami.
Valt er dan niets te zeuren?
Toch wel: Slauerhoff, waarvan verteld wordt dat hij zeeroversbloed bezit, wordt afgescheept (sorry voor de woordspeling) met 72 pagina's, waar zijn Franse broeders er 90 krijgen. En voor strips geldt het motto: meer is beter.
Ook is de verantwoording weer naadje. En over de keuze van de gedichten kun je van mening verschillen. Er staan minder bekende gedichten in, terwijl een paar klassiekers ontbreken: *Woninglooze* bij voorbeeld, waar Slauerhoffs bekendste regel uit komt: 'Alleen in mijn gedichten kan ik wonen', waar de titel van deze recensie naar verwijst. Dat is jammer, omdat een uitgave als deze behalve voor de echte Slauerhoff-fans toch ook voor nieuwe lezers is.
Maar om de vraag te beantwoorden: Slauerhoff zal in deze stripbundel zeker zichzelf herkennen. Atlas: ga door! WM

Waarom Pierre dood moest

Ka & Alfred
Oog & Blik/Bezige Bij 2010
ISBN 978-90-5492-271-1
Prijs €19,90
112 pagina's
kleur (hk)

In katholieke handen

Kindermisbruik hoort bij katholicisme zoals de communie en de mis. Het celibaat knelt en kinderen zijn dan een makkelijke prooi. De pakkans is klein. De bewijslast ligt bij het slachtoffer. Als een vergrijp uitkomt wordt gesproken van een exces. Maar telkens tonen nieuwe gevallen aan dat misbruik een structureel probleem is van het katholicisme. In *Waarom Pierre dood moest*, vertelt scenarist **Olivier Ka** zijn eigen verhaal. Hij groeit op in Frankrijk in de jaren 1970, in een libertair milieu. Zijn ouders zijn hippies, een stel vrijgevochten atheïsten. In de vakantie gaat Olivier naar zijn grootouders. Deze burgerlijke mensen nemen hem dagelijks mee naar de ochtendmis. Oma vertelt ook over zonde en dat de hel dreigt voor wie zondigt, bij voorbeeld wie aan zijn plasser zit.

Van zijn tiende tot zijn zeventiende gaat Olivier alleen op zomerkamp. Leider is Pierre, een linkse pastoor, een toffe gast met een gitaar en huisvriend van zijn ouders. Op een dag stelt Pierre voor 's avonds elkaars buik te masseren. Olivier is dan twaalf jaar. Hij twijfelt, is bang maar wil de pastoor, tegen wie hij opkijkt, niet kwetsen. Naakt in de slaapzak leidt Pierre de hand van het jongetje naar zijn geslacht. Olivier belooft 'hun geheimpje' te bewaren. Hij gaat nog jaren naar het zomerkamp, maar Olivier blijft woedend op de pastoor en de kerk. Pas twintig jaar later, als zijn eigen dochter twaalf wordt, verbreekt hij zijn zwijgen. Gelukkig maar.

Het stripboek dat Ka samen maakte met tekenaar **Alfred** (pseudoniem van **Lionel Papagalli**) is een grafisch juweeltje. Om zich te documenteren, bezoeken tekenaar en scenarist het plaats delict. Onverwacht treffen ze Pierre, geen rondborstige behaarde beer meer, maar een verschrompeld oud mannetje. Olivier gaat de confrontatie aan. In het stripboek is de ontmoeting verwerkt.

Ka en Alfred schetsen Oliviers leven tussen zijn zevende en vijfendertigste. Alfred gebruikt daarvoor allerlei grafische stijlen. De ambiance komt goed uit de verf. De uitgestreken koppen van de kerkgangers, in katholiek geel. Oma's dreiging met hel en vagevuur is zwart/rood. De vrolijke jaren tot zijn twaalfde met zijn vrijheid-blijheidouders krijgen frisse kleuren. Het misbruik komt in duistere tinten met een contour van een arm of een verschrikt hoofd. De periode als twintiger volgt in chaotische plaatjes. De confrontatie met Pierre vindt plaats in een landschap, vol dreiging en met veel schaduw en grote vlakken. *Waarom Pierre dood moest* werd bekroond met de publieksprijs van Angoulême in 2007. EvdH

S'MIDDAGS OP HET STRAND IEDEREEN IS AAN HET ZWEMMEN. IK BLIJF ACHTER. IK HEB GEEN ZIN OM TE ZWEMMEN. IK HANG EEN BEETJE ROND OP HET STRAND. IK BEN HELEMAAL ALLEEN. HET BEVALT MIJ PRIMA.
Ben je niet aan het zwemmen?
Nee, k hou niet zo van zwemmen.
HET IS DE EERSTE KEER DAT IK HEM IN EEN ZWEMBROEK ZIE. HIJ HEEFT OVERAL HAAR. OP ZIJN BUIK, OP ZIJN RUG. WIT HAAR.
Umf.

Kaplan & Masson 1: De chaostheorie

Thibert & Convard
Gïnat 2009
ISBN 978-90-6969-231-9
Prijs €15,50
56 pagina's
kleur (hk)

Een vette knipoog

Quizvraag: welke strip in klare lijnstijl met een speurdersduo in de hoofdrol speelt zich net na de Tweede Wereldoorlog af? Antwoord: *Blake en Mortimer*. 'Fout!' Het juiste antwoord is *Kaplan & Masson*. Kaplan is luitenant-kolonel bij de Franse Inlichtingendienst en Masson een jonge briljante wetenschapper. Samen onderzoeken ze een reeks moorden op onderzoekers en geleerden in de atoomenergie die een vredesbeweging zijn gaan vormen om de toepassing ervan tegen te gaan. **Jean-Christophe Thibert** (*De heksenkamer*) benadert met zijn tekenstijl de wereld van **Edgar-Pierre Jacobs**, al voegt hij er genoeg eigen details aan toe om epigonisme te voorkomen. Scenarist **Didier Convard** is een ervaren rot met reeksen als bij voorbeeld *Sneeuw*, *De geheime driehoek*, *Tanâtos* en *Vinci*. Aan details is te zien dat Convard zich aan Jacobs schatplichtig voelt. Het bezoekje aan Japan, het huis van de moordenaar, de bibliotheeksetting voor overleg, het doet allemaal sterk aan *Blake en Mortimer* denken. En dat is helemaal niet erg. TdK

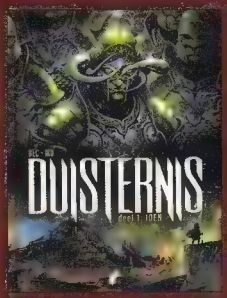

Toptekentalent bij Daedalus

Als je liefhebber bent van *heroic fantasy* en van prachtige tekeningen mag *Duisternis* niet in je verzameling ontbreken. De Italiaanse tekenaar Iko kan fantastisch tekenen! Prachtige overzichtsplaten, gedetailleerde koppen en actiescènes waar de vonken van afvliegen. Zijn tekenstijl vertoont gelijkenissen met die van Yves Swolfs maar Iko trekt de inktlijnen nog wat strakker en zet gezichtsuitdrukkingen nog scherper op papier. Het verhaal van **Christophe Bec** is even simpel als heroïsch: een tijd die doet denken aan de vroege middeleeuwen wordt een onherbergzaam rijk bedreigd door een leger aan vuurspuwende draken. De koning gooit er hele legers tegenaan maar die delven al snel het onderspit. Zijn enige houvast is een voorspelling die zegt dat er binnen honderd jaar om zijn er een nieuwe redder in aantocht is.

Hopelijk maakt Iko nog eens een moderne aventurenstrip, zoals *Alfa* of *Largo Winch*. Dat zou een topreeks opleveren. Voorlopig moeten we het met deze serie doen of zijn Italiaanse werk gaan opzoeken. TdK

Duisternis 1: Ioen

Bec & Iko
Daedalus 2009
ISBN 978-90-8818-116-8
Prijs €16,95
48 pagina's
kleur (hk)

Eerbetoon aan Citroën

Met *Het geheim van de Traction 22* grijpen de auteurs terug naar de klare lijn. Tekenaar /scenarist **Olivier Marin** en mede-scenarist **Emilio van der Zuiden** situeren hun striphverhaal in een tijdperk (eind jaren 1950) waarin deze tekenstijl populair was. De jonge journaliste Margo werkt nog maar kort op de redactie van een autoblad en krijgt van haar baas de opdracht het spreekwoordelijke plintenladdertje te halen. In dit verhaal is dat de Citroen Traction 22, een auto die niet behoort te bestaan. Deze wagen is in het echt tijdens de Autosalon van Parijs en Brussel gepresenteerd, maar schopte het nooit tot een productielijn. Margo blijkt al snel uit het betere onderzoekshout gesneden. Geen inspanning is haar te veel om een Traction 22 te vinden, dit ondanks tegenwerking van meerdere kanten

Het album sluit af met een kort dossier met een verantwoording van Marin en een verzameling Citroën-illustraties van collega-tekenaars. Met diverse verleidelijke dames erbij, want het automodel maakt kennelijk snel de erotische fantasie los. TdK

Een verfrissend gegeven waarbij een keer niet de personages maar een auto de hoofdrol 'speelt'. Toch overtuigen de auteurs niet. Ze trachten de lezer constant op het verkeerde been te zetten, maar dat spanningsopbouwtrucje raakt snel uitgewerkt. Ook het plotse gebruik van geweld in de strip is misplaatst.

Het geheim van de Traction 22

Marin & Van der Zuiden
Silvester 2009
ISBN 978-90-5885-440-7
Prijs €14,95
48 pagina's
kleur (hk)

[DE BOVENTOON]

Teloorgang en tederheid

Na twee veelbelovende stripalbums, het surrealistische *Het lugubere spel* en het eerste deel van het avontuurlijke *De reizen van Alexander Icaro*, bleef het zes jaar lang stil rond de Spaanse tekenaar **Paco Roca**. Nu is er gelukkig weer een nieuw boek in het Nederlands: *Rimpels*, een verrassend aangrijpende strip over de ziekte van Alzheimer. Roca heeft er een persoonlijk vertelling van gemaakt, die in niets te vergelijken is met zijn andere stripwerk. Behalve dan zijn kunde om een verhaal op een intelligente manier uit de doeken te doen, weergegeven in heldere tekeningen in lichte kleuren.

Rimpels

Roca
Silvester 2010
ISBN 978-90-5885-429-1
Prijs €19,95
104 pagina's
kleur (hk)

Niet uitgeverij Prestige, die amper meer strips uitgeeft in Nederland, maar Silvester is verantwoordelijk voor deze uitgave (speciaal door *De Volkskrant* gepromoot). Uitgever **Silvio van der Loo** heeft het boek aan zijn moeder opgedragen.

Maar ook Roca heeft een band met het onderwerp. Aanleiding voor het boek is de vader van een goede vriend die Alzheimer kreeg. Hij zag een man die hij hoog had zitten langzaam de kluts kwijtraken en die door zijn familie in een verzorgingshuis werd geplaatst. Roca besloot een strip over deze nare ziekte te maken, waarbij de patiënt vaak in een sociaal isolement terechtkomt. Hoofdpersoon is Ernest, losjes gebaseerd op de vader van zijn vriend, die in zo'n verpleeghuis wordt opgenomen. Bij aankomst heeft hij nog een lichte vorm van dementie, maar het

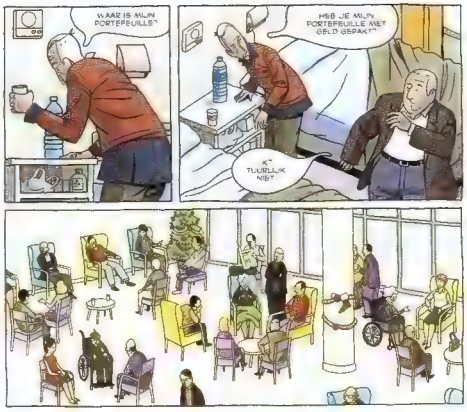

aftakelingsproces voltrekt zich in snel tempo. Ernest krijgt steeds vaker last van stoornissen in zijn kortetermijngeheugen, of blijft hangen in zijn herinneringen aan vroegere tijden.

Roca heeft voor zijn strip terdege onderzoek gedaan. Hij liep rond in bejaardentehuizen, sprak met dokters en verpleegkundigen (een verpleeghulp met dreadlocks voerde hij als personage op in het boek) en vroeg rond in zijn familie naar ervaringen over vreemd gedrag van verwanten. Zo was er een tante die nooit alleen op stap ging, bang dat ze was om door ruimtewezens ontvoerd te worden. Dat gegeven heeft Roca bij voorbeeld gebruikt om een medebewoonster van Ernest te typeren. Door ook dit soort persoonlijke elementen er aan toe te voegen, in combinatie met flashbacks en filmische wendingen, valt hij niet in de valkuil een strip over een ernstig onderwerp te zwaar aan te zetten of te overvoeren met feitelijke informatie. *Rimpels* is een prachtige strip geworden waarin teloorgang en tragiek samengaan met tederheid, respect en humor. RS

Geslaagde verstripping van een onvoltooid boek

De prinses van het bloed 1

Cabanes & Manchette
Dupuis 2009
ISBN 978-90-314-3087-9
Prijs €15.50
80 pagina's
kleur (hk)

In dit eerste deel, volgen we avonturierster en fotografe Ivory Pearl. Zij heeft vanaf de Tweede Wereldoorlog op verschillende brandhaarden in de wereld reportages gemaakt. Zonder het te beseffen wordt ze als een pion bespeeld tijdens haar *sabbatical* op Cuba, waarna ook de Algerijnse kwestie en de Hongaarse politieke perikelen om de hoek komen kijken. Enige kennis van deze contemporaine geschiedenis helpt om het verhaal beter te snappen.

Het scenario is gebaseerd op een onafgemaakt boek van de hand van de overleden **Jean Patrick Manchette**. Zijn zoon, **Doug Headline**, heeft het aan de hand van notities bewerkt tot een stripscenario. Een gewaagde poging, maar hij heeft zich er niet aan vertild. Als je van complotten, intriges en politiek houdt, dan is dit een album om aan te schaffen. **Cabanes** weet met zijn tekenwerk de juiste sfeer op te roepen en hanteert een klassieke stijl. MvM

[EN VERDER]

Berserk 10 (Miura, Glénat). Deze manga is pas op z'n leukst als er na veel verhaalontwikkelingen en trage conversaties alsnog flink wordt gehakt. TdK

Canoë Bay (Prugne/Oger, Silvester). Het zuidoosten van Noord-Amerika rond 1760. Gezien door de ogen van de jonge wees Jack staan Engelsen, Fransen en indianen elkaar naar het leven. Als een piraat, lijkend op Long John Silver uit het epos van R.L. Stevenson, zich over de jongen ontfermt, krijgt zijn bestaan inhoud. Met een dossier in de geest van Hugo Pratt. RB

Cassio 3: De derde wond (Reculé/Desberg, Lombard). Liefhebbers van de Rome-strip *Murena* komen ook aan hun trekken met *Cassio*. RS

Dantès 3: Het gezicht van de wraak (Juszezak/Guillaume/Boisserie, Dargaud). Vlotte actieserie met ditmaal spectaculaire openingsscène. TdK

Ethan Ringler – Federal Agent 5: Land van oorsprong (Mezzomo/Filippi, Dupuis). Intrigerende strip over een federale agent met indiaans bloed eind negentiende eeuw. Verhaallijnen nemen *Blueberry*-achtige proporties aan! RS

First Moon (Wight, Silvester). Dit album, verschenen ter gelegenheid van het veertigjarig jubileum van de maanlanding van de Apollo 11 in 1969, begint al bij de oorlog in Korea. De Koude-Oorlogsdreiging is voelbaar, ook in de ruimterace tussen de Amerikanen en de Russen. Maker is de Amerikaanse comictekenaar Joe Wight *(Shotgun Mary, Star Wars, Twilight-X, Duel)*. RS

Freddy 6 (Shellac, Eigen beheer). Nieuwe humoristische avonturen van het door tetten geobsedeerde groene mannetje met ogen op steeltjes Freddy. Wint volgens het voorwoord nog aan diepte na het consumeren van een paar joints. DR

Game Over 4: Oeps! (Adam/Midam/diverse scenaristen, Dupuis). Spin-off van *Kid Paddle*, een andere populaire kinderstrip van Midam. Hij riep via zijn website *www.gameover forever.com* lezers op grappen te leveren voor deze humorstrip over (het einde van) computerspelletjes. Vindingrijk. RS

Gevilde nachten 2: De ondergang (Penet, Silvester). Qua genre lastig te plaatsen drieluik over biosmokkel met menselijke lichamen en de dood van de dochter van een topcriminee. TdK

De gitaar van Bo Diddley (Villard/Chauzy, Casterman). Een beroemde zessnarige

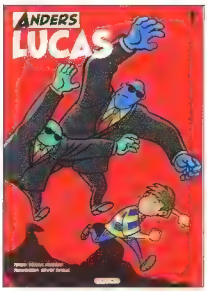

Een monsterlijk lelijk jongetje

Lucas schrikt als hij 's ochtends in de spiegel kijkt. Hij ziet een jongetje met een gave huid en tanden die recht staan. Het is verschrikkelijk. Wat is hij lelijk. Waarom heeft hij niet van die mooie wratten en scheve tanden als zijn ouders en de andere kinderen op school? Zijn zijn vader en moeder eigenlijk wel zijn echte ouders?

Lucas is het eerste deel in de nieuwe serie *Anders* van tekenaar **Erwin Suvaal** en tekstschrijver **Willem Ritstier**. *Lucas* is een variant op het aloude sprookje over het lelijke eendje. De kinderen op school pesten Lucas omdat hij zo anders is. Alleen zijn vriend Osram kiest partij voor Lucas. Na een bezorgd telefoontje van zijn moeder aan een groot bedrijf wordt Lucas ontvoerd. Hij wordt door twee kale spierbundels met grote zonnebrillen op in een auto gesleurd en naar een laboratorium gebracht. Osram haakt zich op zijn skateboard achter de auto van de ontvoerders. Hij weet in het lab binnen te dringen. Het blijft onduidelijk wat er nu precies aan de hand is. Het verhaal gaat verder in *Anders 2: Lucy*.

Anders is een serie voor alle leeftijden. Erwin Suvaal leeft zich uit. Een grote variëteit aan kleurrijke monsters bevolkt het verhaal. De ene nog monsterlijker dan de ander. Een hoofdrol is er voor twee sullige bewakers. Zij nemen de voorschriften zo letterlijk dat Osram weet te ontsnappen. Willem Ritstier staat garant voor komische dialogen. Ritstier publiceert veel verhalen; *Soeperman* is één van zijn bekendste helden. De avonturen van deze parodie op een superheld stonden in *Eppo Wordt Vervolgd* en *Sjors en Sjimmie*. Met Minck Oosterveer maakt hij voor Eppo de western *Ronson Inc.*, waarvan recent een eerste album verscheen

Voor Suvaal is het maken van een album iets bijzonders. Meestal tekent hij, onder andere voor *Stripschrift*, strips van enkele plaatjes. Kenmerkend voor deze strips is dat gesproken tekst ontbreekt. EvdH

Anders 1: Lucas

Ritstier & Suvaal
Bee Bee 2009
ISBN 978-90-77331-47-7
Prijs €14,95
48 pagina's
kleur isk)

gitaar van rockmuzikant Bo Diddley, de Blue Hawaii, brengt de bezitter ervan ongeluk. Fraaie milieuschetsen. DR

De Havik 7: De missie (Pellerin, Silvester). Lang verwacht zevende deel, samengesteld uit de drie eerder verschenen schetsboeken. Voor een meerprijs ook beschikbaar als dossierdeel met extra schetsen en tekeningen. TdK

De janitor 3: De geesten van Porto Cervo (Boucq/Sente, Dargaud). Originele avonturenstrip die zich in het Vaticaan afspeelt. Alleen het seksueel misbruik ontbreekt nog! RS

Jason Brice 2: Wat verborgen blijft (Jovanovic/Alcante, Dupuis). Eerste deel was ijzersterk. Dit tweede deel gaat de occulte kant op en doet denken aan de horrorfilm *Angel Heart*. MvM

Jeremiah 29: Poesje is dood (Hermann, Dupuis). Van hetzelfde laken een pak: Kurdy en Jeremiah raken in post-apocalyptisch Amerika betrokken bij gewelddadige verwikkelingen. Vanaf dit deel alleen in softcover! DR

Kaamelott 4: Parsifal en de bronzen draak (Dupré/Astier, Casterman). Vermakelijke aflevering over wie de bronzen draak kan verslaan. TdK

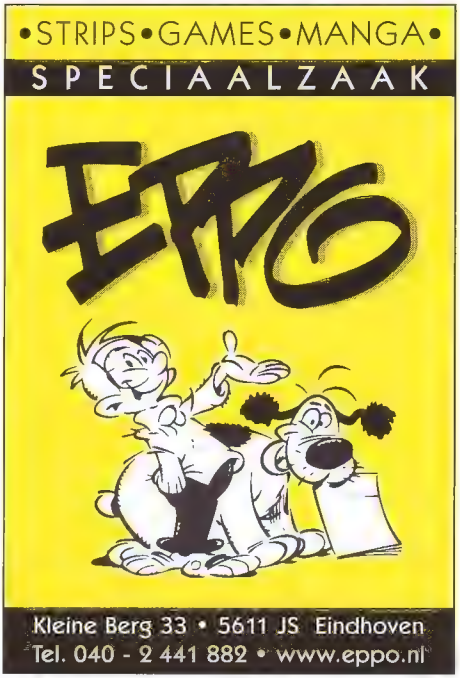

'Dooie' Pinokkio in wervelend verhaal

Pinokkio is het verhaal over een ondeugende houten pop, gemaakt door poppenmaker Gepetto, die na veel avonturen uiteindelijk door een fee wordt veranderd in een echt levend, braaf jongetje, hoewel de Italiaanse schrijver Carlo Collodi (1826-1890) hem in de eerste feuilletonversie nog laat eindigen opgehangen aan een eik. De bekendste, nogal zoete, versie van dit klassieke verhaal is de animatieversie uit 1940 van Walt Disney Pictures.

De Franse tekenaar **Winshluss** (1970, burgerlijke naam **Vincent Paronnaud**) zag zijn stripversie van *Pinokkio* al diverse malen bekroond zoals tijdens het stripfestival van Angoulême in 2009. En terecht, blijkt nu uit de prachtige Nederlandse uitgave van het, deels woordloze, stripverhaal. Winshluss heeft het klassieke verhaal met eerbied gerenoveerd, flink uitgebreid en aangevuld, maar ook een stuk laag-bij-de-grondser gemaakt. Hij laat zijn Gepetto een ijzeren robotachtige, praktisch onverwoestbare Pinokkio in elkaar lassen die niet alleen kan stofzuigen, afwassen en zonnebrandolie kan insmeren, maar die ook volgens de methode van het Zwitserse zakmes is uitgerust met diverse wapens zoals bij voorbeeld een vlammenwerper in zijn neus. Gepetto ziet het grote geld al zitten, maar terwijl hij met militairen onderhandelt over Pinokkio als oorlogswapen verlaat de lijdzame Pinokkio na een hilarisch 'ongeluk' met Gepetto's vrouw het 'ouderlijk' huis, waarna hij in een dwaaltocht vaag bekende en bizarre avonturen beleeft en tenslotte belandt bij een kinderloos echtpaar.

Dit verhaal is doorregen met andere vertrouwde en nieuwe verhaallijnen, in diverse uiteenlopende stijlen – van oogstrelend nostalgisch tot vlot zwart/wit geschetst – vormgegeven. Daar is bij voorbeeld Japie Luis, een schooierachtige, werkschuwe versie van het geweten Japie Krekel in de Disney-versie, die intrekt in het hoofd van Pinokkio. Zeven vunzige geperverteerde dwergen die Sneeuwwitje seksueel belagen – met interesse gadegeslagen door de dieren in het bos – trekken langs. Stromboli is een nietsontziende kosmopolitische kapitalist, de vos en de kat die de Disney-Pinokkio het verkeerde pad opsturen zijn in deze versie aan lager wal geraakte junkies, waarvan er één blind is.

Dat leidt behalve tot hilarische scènes ook weer tot een verhaallijn. De walvis is een walgelijk door milieuvervuiling gemuteerd gedrocht. Maar genoeg onthuld... kopen, kijken, lezen en genieten. DR

Pinokkio

Winshluss
Dog & Blik/Bezige Bij 2009
ISBN 978-90-5492-270-4
Prijs €34,90
192 pagina's
kleur (hk)

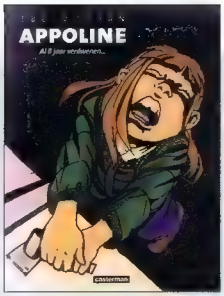

Appoline – Al 8 jaar verdwenen...

TBC & Morvan
Casterman 2009
ISBN 978-90-303-6301-9
Prijs €15
64 pagina's
kleur (hk)

Actueel en verrassend

Natascha Kampusch (8 jaar opgesloten) en Elisabeth Fritzl (24 jaar lang opgesloten door haar vader) staan een ieder nog helder voor de geest. Over hetzelfde thema maakten **Jean-David Morvan** (scenario) en **Tomaz Lavric** (tekenaar onder het merkwaardige pseudoniem **TBC**) een stripverhaal. Ook hier wordt het meisje Appoline al op jonge leeftijd (7) door de dader ontvoerd. Luitenant Wimms van de plaatselijke politie komt dezelfde dader op het spoor door een moord op de buurtbakker. Morvan bouwt het verhaal van deze ontvoeringsversie ingenieus op. Zo weet de moeder van de dader van het bestaan van het opgesloten meisje maar durft ze haar zoon niet aan te geven. Tot op de dag van vandaag zijn de deskundigen het er nog niet over eens of de ontvoerder van Kampusch wel in zijn eentje opereerde. Ook weeft Morvan het Stockholmsyndroom, waarbij het slachtoffer zich verbonden gaat voelen met de ontvoerder, in het verhaal. Hoewel tekenaar Lavric, die we in het Nederlandse stripwereldje kennen van een deel in de reeks *De tien geboden*, een bonkige stijl hanteert, trekt Morvan de lezer mee naar de climax van het verhaal, met de ontknoping op de laatste pagina. Zo hoort het ook! TdK

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10

www.yendor.nl

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwàh
! kastvulling
... door 't putje

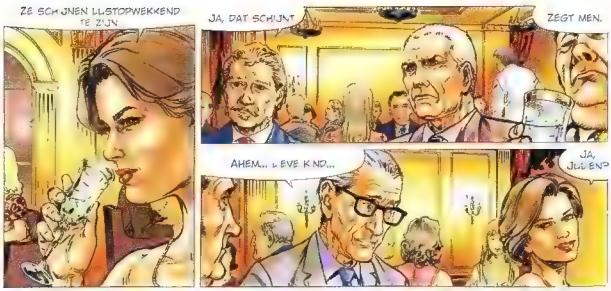

Een geslaagde zeshoeksverhouding

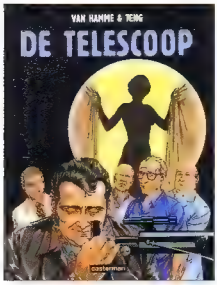

De telescoop

Van Hamme & Teng
Casterman 2009
ISBN 978-90-303-6318-1
Prijs €14,75
80 pagina's
kleur (hk)

Marcel, Charles, Rene, Louis en Julien, vijf in meer of mindere mate uitgebluste Franse vrienden van rond de zestig komen, vooraleerst visueel via een telescoop, maar dan lijfelijk in contact met de onweerstaanbare 25-jarige Josefine, afkomstig uit Antwerpen. Zij krijgen uiteindelijk alle vijf een verhouding met de op luxe gestelde levensgenietster. De mannen bloeien op, maar worden door Josefine in korte tijd kaalgeplukt en zitten dan op zwart zaad. Dan vertelt Josefine hen over de financiele handel en wandel van haar vroegere minnaar, een onsympathieke projectontwikkelaar die zij de naam Suikerbeestje heeft gegeven. Zij brengt de mannen op een lumineus idee om de bouwondernemer op een wettige manier een grote som geld afhandig te maken, zodat ze in één klap hun oude dag onbezorgd tegemoet kunnen zien. En zodat ze Josefine flink kunnen verwennen met cadeaus, die bovendien haar wraak krijgt op de minnaar die haar heeft afgewezen. Het verhaal *De telescoop* werd oorspronkelijk door de Belgische scenarist **Jean van Hamme** *(Thorgal, Largo Winch)* geschreven als filmscenario, daarna als roman en is nu dus omgewerkt tot stripverhaal. De fraaie, realistische en levendige tekeningen van de Nederlandse tekenaar **Paul Teng** verrijken het amusante, menselijke, licht immorele en boeiende verhaal over vriendschap, seks, geld en liefde. DR

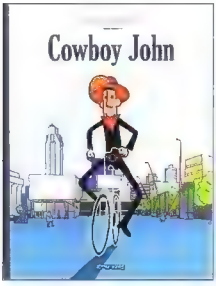

Minder is meer

Sinds 2002 verschijnen de strookjes van *Cowboy John* in *Zone 5300*. Stripmaker/illustrator/ontwerper/cabaretier **Jan Vriends** maakte dertig nieuwe strookjes voor dit eerste stripalbum met bijlage vol extraatjes (interview, *bloopers*, *deleted scenes*). Het album bevat veel moois: prachtige tekeningen, gestileerd en effectief, maar soms ook met een interessante stijlwisseling; het inzicht dat een strookje niet grappig hoeft te zijn om te boeien, omdat ook korte droefenis de lezer kan verstrooien; een spannend contrast tussen de wildwestleefwereld van de hoofdpersoon en de ontnuchterende dagelijkse realiteit; maar bovenal het tragische verhaal van een man die zijn gezin verloor en daardoor de weg kwijtraakt in een fantasiewereld. Het omslag spreekt boekdelen. De voorkant toont Cowboy John fietsend op het Schouwburgplein, gezien vanaf de Schouwburg. Dit is zoals de wereld tegen de cowboy aankijkt. De achterkant laat zien hoe Cowboy John zichzelf ziet. De Rotterdamse Schouwburg heeft plaatsgemaakt voor een uitgestrekte woestijn.*Cowboy John* is een uitstekend en origineel boek, al had er wel meer in het materiaal gesnoeid mogen worden. Op zeker moment krijgen de stroken iets voorspelbaars en verliest het boek aan kracht. HW

Cowboy John

Vriends
Zone 5300 2009
ISBN 978-94-90362-01-0
Prijs €14,95
56 pagina's
kleur (hk)

[EN VERDER]

Lady S. 6: Saudade (Aymond/Van Hamme). *Lady S.* is een *XIII*-kloon, maar het blijft vakwerk van Van Hamme. RS

Lefranq 20: Zwarte kerst (Régric/Jacquemart/Stevenart, Casterman). En weer een nieuwe samenstelling van de makers. Tekenaar is Frédéric Legrain (Régric), schrijvers zijn – Michel Jacquemart en Pierre Stevenart. Het resultaat: een larmoyante aflevering met volop persoonlijk drama in een oude mijn. RS

Legende 4: De dromenmeester (Swolfs, Daedalus). Een groepje monniken verbergt al jarenlang de gezochte rechtmatige erfgenaam van het plaatselijke hertogdom. Dat kan niet goed blijven gaan. Laat je niet afleiden door het matige omslag: het binnenwerk is beter. TdK

De Lincoln Branch 4: Tot de laatste schakel (Kowalski/Herzet, Lombard). De spanning in deze sterk begonnen serie neemt af door de uitvoerige en trage verhaallijn. Het matige tekenwerk werkt ook al niet mee. TdK

Lou! 5: Laserninja (Neel, Glénat) Warme en grappige vertelling van Julien Neel over het puberleven van Lou. De volle, kleurige tekeningen dragen bij aan de sprookjesachtige sfeer. TdK

Machtsspel 2: De zwarte goden (Pécau/Pilipovic, Silvester). Na *Ultima Thulé* is dit het tweede deel in een trilogie. Schietgrage mannen, een agressieve maanhond en magische activiteit van een pentakel, tegen de achtergrond van Groenland. De vele uitleg die nodig is in deze quasi-historische setting van de Tweede Wereldoorlog breekt het verhaal al te zeer op. KR

Magasin General 5: Montreal (Loisel/Tripp, Casterman). Marie vertrekt naar Montreal als haar slippertje bekend wordt in het dorp. De winkel en de plaatselijke bevolking lijden daar onder. Heerlijk uitgesponnen deel. TdK

Mist op de brug in Bihac (Germain/Oppel, Casterman). Uitgegeven in de serie Kaliber voor verstrikte misdaadverhalen. De Franse tekenaar Gabriel Germain bewerkte twee verhalen van de Frans-Zwitserse schrijver Jean-Hugues Oppel. Het geheel ademt een naargeestige sfeer uit. RS

Het model (Baudoin, Sherpa). Tegen een autobiografische achtergrond zoekt een kunstschilder op leeftijd in zijn jonge vrouwelijke model de complexiteit van de vrouw, haar aan de man tegengestelde verwerking van sensualiteit en de intimiteit van de liefde. Een schitterende grafische roman waarin de personages balanceren tussen droom en daad RB

Monster 18: Apocalyptisch tafereel (Urasawa, Kana). Laatste deel van de 'seinen manga', in Japan gepubliceerd tussen 1994 en 2001. Internationaal geprezen saga waarin de neurochirurg dr. Kenzo Tenma het leven redt van de jonge psychopaat Johan Liebert en daarna in problemen komt. DR

Monsterrobot (Kapreles, Xtra). Grafisch kunstenaar Kapreles belandt met zijn tekstloze tekeningen en cartoons à la Keith Haring in schemergebied tussen kunst en strip en zal een kleine groep liefhebbers aanspreken. DR

Murena 7: Een leven van vuur (Delaby/Dufaux, Dargaud). Strips van scenarist Dufaux gaan soms aan hoogdravendheid en pretenties ten onder. *Murena* startte veelbelovend, maar dreigt nu ook topzwaar te worden. RS

Nausicaä van de vallei van de wind 6 (Miyazaki, Glenat). In het voortaatste deel van deze manga gaat Nausicaä voort op haar weg om maatschappelijke en ecologische problemen in haar door agressors bedreigde land op te lossen. Daarbij leeft zij in een vreemd soort symbiose met reuzeninsecten. RB

O'Boys 2: Twee vrolijke ratten op een gloeiend hete trein (Thirault/Cuzor, Dargaud). De zwarte muzikant Charley Williams en de blanke jongen Huck Finn (!) doorkruisen samen in de jaren 1930 als hobo's per trein Amerika. DR

Gedegen verhaal over persoonlijke zoektocht

De middeleeuwse Katharen of Albigenzen in Zuid Frankrijk zagen zich als zuivere christenen, waarbij de verering van Jezus de centrale plaats innam en het Oude Testament werd afgewezen. Deze stroming binnen het christendom werd gezien als ketters en hierdoor meedogenloos vervolgd door de rooms-katholieke kerk en de Franse koningen. Na opeenvolgende bloedbaden, die culmineerde in de vernietiging in 1244 van het laatste Kathaarse bolwerk Montségur in de Pyreneeën, gingen de Katharen ondergronds.

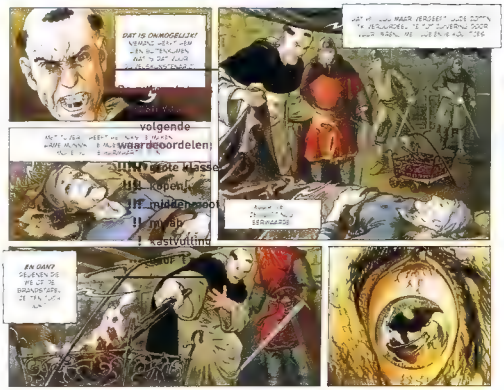

In die clandestiene periode speelt *Ik ben een Kathaar*. Het is het verhaal van Guilhem Roché die aan een ernstige vorm van geheugenverlies lijdt. Hij leeft een sober bestaan in het bos bij een kruidendokter en blijkt over bovennatuurlijke gaven te beschikken. Fanatieke ketterbestrijders proberen via hem Simon Azalaïs, een voorvluchtige leider van de Katharen, te achterhalen.

Pierre Makyo, die vijfentwintig jaar geleden debuteerde met *Grimlein Lederwant*, heeft een gedegen verhaal neergezet. Hij is zeker niet de eerste scena rist die gefascineerd is door het katharisme. *Ik ben een Kathaar* is echter vooral een persoonlijke geschiedenis geworden waarin een verdoolde geest moet uitvinden wat waar is in zijn leven en wat niet. Naast alle ervaring die Makyo meebrengt staat de jonge *Alessandro Calore* voor de taak om het verhaal vorm te geven. Calore is geen groots tekenaar maar benut zijn talent door juist gekozen sobere middeleeuwse decors met voldoende afwisseling van de pagina's. Minpuntje zijn de vlakke weergaves van gezichten van personages. JdL

Ik ben een Kathaar 1: De ongrijpbare perfectus

Makyo & Calore
Daedalus 2009
ISBN 978-90-8810-186-9
Prijs €7,95
48 pagina's
kleur (sk)

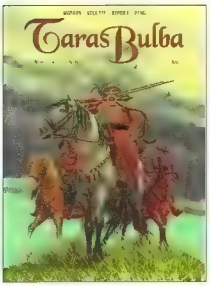

Ruwe bolster, blanke pit

Taras Bulba is een Kozakkenleider van de oude stempel. Strijdlustig, vrouwonvriendelijk en hij zet alles op alles om van zijn twee zonen dezelfde types te maken. De Kozakken, levend op de steppe in Oost-Europa en Russisch Azië hebben een bloedhekel aan Turken, Tartaren en Polen en vinden dus al snel een tegenstander om tegen te vechten. Dit verhaal van **Jean-David Morvan** en **Frédérique Voulyzé** is gebaseerd op het geromantiseerde verhaal van **Nicolaj Gogol** die zijn roman al in 1835 publiceerde. Behalve dat we kennismaken met het ruwe soldatenleven van de Kozakken, is het vooral een verhaal met vele terugblikken van de zoons. Dan blijkt dat vooral Andrej eigenlijk niets op heeft met de ruwheid en vechtlust van zijn vader. **Igor Kordey** tekent het verhaal in zijn gekende *De verborgen geschiedenis*-stijl. Weinig uitbundige kleuren en veel schaduwgebruik. Het verhaal dat in twee delen wordt verteld is een welkome aanvulling op de Gogol-versies die verschenen als *Illustrated Classic* (1961 en 1975) en binnen de reeks *Wereldberoemde verhalen* van uitgeverij Amsterdam Boek, ook uit 1975. TdK

Taras Bulba 1

Kordey & Morvan & Voulyzé
Silvester 2009
ISBN 978-90-5885-381-3
Prijs €14,95
48 pagina's
kleur (hk)

[EN VERDER]

Over onreine dieren kan ik alleen met een rilling spreken (Bandirah, Xtra). Verwarrende morbide humor met groteske waterhoofden in een absurdistisch universum. 'Lekker bankje, maar kun je Jantje Smit er op in de fik steken?' Er is ook een uitgave met audio CD, waarop Bandirah de cartoons toelicht. EvdH

Paul Jester 2: Het familieportret (Tronchet, Glad IJs). Burleske humor over opgroeien op het Noord-Franse platteland. RS

Quintett – De heuvel der beloften (Alessandrini/Giroud/Révillon, Dupuis). De makers van het vijfdelige *Quintett* hadden hun kruit nog niet verschoten. Dus, vooruit, nog een epiloog ('buiten reeks') met allerhande extraatjes. RS

Say Hello to Black Jack 13: Kronieken van de psychiatrie 5 (Sato, Glénat). Laatste deel van een manga over een ziekenhuis waarbij een inwonende co-assistent met de harde werkelijkheid en zichzelf wordt geconfronteerd. RS

The Secrets of Coney Island (Kleist, Silvester). Reinhard Kleist leeft zijn fascinatie voor het oort zo legendarische New Yorkse attractiepark Coney Island uit in drie boeiende fraai verbeelde verhalen. DR

Simon's Cat (Tofield, Oog & Blik/Bezige Bij). De kat van Simon, die op het internet in geanimeerde vorm zo bijzonder is door de timing en laconieke stijl, blijkt in boekvorm een zoveelste kattenstrip (voor kattenaanbidders). DR

Sisco 1: Schiet alleen op bevel! (Legrain/Benec, Lombard). Eerste deel van een tweeluik waarin de kille veiligheidsagent Sisco een hinderlijke getuige achterlaat na een opruimklusje. Soms wat clean en donker getekend verhaal maar wel met vaart verteld. TdK

Tomoyo 9: Yap en het geheim van het verdwenen geld (Hendriks, Oog & Blik/Bezige Bij). Nieuwe avonturen in Micronesië (1938) van de eigenzinnige en laconieke Japanse schrijfster Sumiko Sumiyoshi en haar vriendin Tomoka gelardeerd met wel héél veel wetenswaardigheden over het gebied. DR

Tramp 9: De schat van Tonkin (Jusseaume/Kraehn, Dargaud). Slot van de derde cyclus waarin hoofdpersonage Yann Calec op zoekt gaat naar de schat die zijn vader op een geheime locatie heeft verborgen. TdK

Tristan 11: De serenissimus (Martin/Pleyers/Payen, Casterman). Politieke intrigues in Venetië in 1436 rond een kostbaar manuscript. DR

Uchronie(s) – New Harlem 2: Retrocognitie (Tibery/Corbeyran, Daedalus). Corbeyran maakt het er de lezer niet gemakkelijk op met zijn drie verhaallijnen. Tekenaar Tibery maakt aardige overzichtsplaatjes maar heeft moeite met verhoudingen. TdK

Uchronie(s) – New York 2: Resonanties (Defali/Corbeyran, Daedalus). In deze aflevering introduceert de schrijver een vloeistof waarmee je door de tijd kunt reizen. Tsja... TdK

Zal de enig overgebleven man de wereld redden?

Y: The Last Man 1: Ontmand

Vaughan & Guerra
Vliegende Hollander 2009
ISBN 978-90-495-0048-1
Prijs €14,95
128 pagina's
kleur (sk)

In de zomer van 2002 vernietigt een catastrofe van onbekende oorzaak elke zaadcel, foetus en zoogdier met een Y-chromosoon op aarde. Behalve dan de New Yorker Yorrick Brown en zijn capucijnaapje. De werkzoekende ex-student en zijn huisdier, dat hij aan het trainen was om verlamde mensen te helpen met huishoudelijke klussen, blijken de enige mannelijke overlevers na de uitroeiing van 2,9 miljard mannen.

Dit is het basisgegeven van het spannende stripavontuur *Y: The Last Man*. In *Ontmand* – het eerste deel van een tiendelige reeks – worden veelbelovende verhaallijnen uitgezet. Er wordt door diverse partijen, onder meer door het genootschap de Culper Ring, in Jordanië gejaagd op een antiek amulet met veronderstelde bijzondere krachten. Yorrick, geen macho superheld, maar zeker geen mietje, wordt door zijn moeder, die als senator betrokken is bij de chaotische vorming van een nieuwe vrouwenregering, en door de nieuwe presidente op pad gestuurd om samen met lijfwacht geheim agente 355 een wetenschapster te zoeken die is gespecialiseerd in klonen. Zij kan wellicht ook uitvinden waarom Yorrick de ramp heeft overleefd. Dan zijn er in de puinhoop en warboel onder meer ook nog de fundamentalistisch-feministische Amazonedochters, die uit eerbied voor hun illustere voorbeelden hun linkerborst hebben weggebrand en waarbij de zus van Yorick, Hero, zich aansluit. En wanneer ontmoet Yorrick zijn geliefde Beth die op studiereis is in Australië en die net door hem ten huwelijk is gevraagd? Wat wordt de rol van de keiharde Israëlische vrouwelijke kolonel Alter, die vlak voor de ramp een opstand in Nabloes neerslaat?

Het verhaal van scenarioschrijver **Brian K. Vaughan** (1976, Cleveland, Ohio), die ook voor de tv-serie *Lost* schreef, loopt als een trein en de niet zeer bijzondere, maar adequate tekeningen van **Pia Guerra**, die eerder onder meer werkte aan *Buffy* en *X-Men*, dragen in een mooi ritme bij aan de spanning. *Y: The Last Man* liep in Amerika als serie van 2003 tot 2008 en ontving in die periode diverse Eisner Awards.
DR

Vasco 22: De witte dood (Chaillet/Toublanc, Lombard). In dit deel van deze historische avonturenstrip raast de pest door Spanje. Tegen deze setting wordt Vasco verdacht van diefstal van drie koffers met goud. Veel woest geknok, inclusief afgehakte hoofden, en aandacht voor bouwkundige details. EvdH

Voor het ongeluk geboren 2 (Grenson/Lapière, Dupuis). Psychologisch drama waarin jonge vrouw uit arm milieu in de cel wacht op haar proces wegens moord. Krijgt zij – met haar zoon – nog een kans in het leven? DR

War and Dreams 3: Het hol van de duizendpoot (Charles/Charles, Casterman). Centraal staat de vraag wie er nu 'goed' en 'fout' waren in de oorlog. Ondanks het soms knullige tekenwerk weet dit verhaal redelijk te boeien. Maar of dit nu veel nieuws biedt? KR

Weer over naar jou (Van Aken/Paquet/Van Uffelen, Bries). De associatieve gedachtenstromen van een alleenstaand twintigjarig meisje wier hoofd op hol raakt. Te lezen luisterend naar de bijgevoegde cd Eerste deel ook heruitgegeven met zo'n cd. DR

De wouden van Opaal 3: Het groene litteken (Pellet/Arleston, L). Arleston blijft in staat om te boeien. Ook dit album bewijst dat weer, al mag ruim de helft van de complimenten worden bijgeschreven op het conto van Pellet die tekent op een aantrekkelijk detailniveau met fijne belijning. TdK

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers voor de jeugd van toen

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel. Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 21 delen verschenen. Prijs per deel € 59.

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle stripheiden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 15 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS. STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM

- *t/m 25 april 2010 Expo 'De fantasiefabriek Animatie in Nederland', Noorbrabants Museum, Verwersstraat 41, 's-Hertogenbosch, info: www.noordbrabantsmuseum.be*
- *t/m 28 april 2010 Expo 'Stripverhalen, hoe het begon', Autrique-Huis, Haachtsesteenweg 266, Brussel, België, info: www.autrique.be*
- *t/m 14 mei 2010 Expo Marc Bell, Galerie Lambiek, Kerkstraat 132, Amsterdam, info: www.lambiek.net*
- *t/m 30 mei 2010 Expo 'Allemaal beestjes', over dieren in de Nero-strip, Marc Sleen Museum, Zandstraat 33-35, Brussel, België, info: www marc-sleen.be*
- *t/m 30 mei 2010 Expo 'Moomin, de droomwereld van Tove Janson', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- *t/m 30 mei 2010 Expo '10 jaar Poisson Pilote – Een collectie voor de andere strip', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- *t/m 5 september 2010 Expo 'Het theater van Jan Kruis', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*
- *t/m 5 september 2010 Expo 'De bronnen van Pandarve', over Storm van Don Lawrence, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*
- *t/m 19 september 2010 Expo 'Suske en Wiske – De fantasievolle vertellers', Limburgs Museum, Keulsepoort 5, Venlo, info: www.suskewiske/limburgsmuseum.nl*
- *t/m 30 september 2010 Expo 'Charles Burki: Achter de Kawat', Museon, Stadhouderslaan 37, 's-Gravenhage, info: www.museon.nl*
- *5 t/m 6 juni 2010 Stripdagen Haarlem, Haarlem, info: www.stripdagenhaarlem.nl*
- *21 augustus 2010 12e Kamper Stripspektakel, Oudestraat/Van Heutszplein, Kampen, info: www.steck.nl*
- *25 t/m 26 september 2010 De Stripdagen, Expo Houten, Meidoornkade 24, Houten, info: www.destripdagen.nl*

Moem in Brussel

In het Belgisch Stripcentrum loopt tot en met 30 mei de tentoonstelling *Moomin, de droomwereld van Tove Janson*. De Finse illustratrice en schrijfster Tove Janson (1914, Helsinki), tekent de eerste *Moem*-karakters al eind jaren 1930, terwijl publicatie van de eerste strip pas tien jaar later plaats vindt.

Als het Engelse tijdschrift *The London Evening News* haar strip gaat plaatsen betekent dat een doorbraak. In totaal schrijft Janson zestien *Moomin*-strips en daarnaast nog enkele prentenboeken die alle in meerdere talen worden uitgebracht. De verhalen die zich afspelen in de Moominvallei behandelen thema's als vriendschap, eenzaamheid en vrijheid. In 1966 ontvangt de illustratrice de H.C. Andersenprijs en ze krijgt tot drie maal toe de nationale prijs voor Finse literatuur uitgereikt. Tove Janson overlijdt in juni 2001. In Nederland verschenen diverse kinderboeken over *Moem* en verscheen in de jaren 1960 het stripalbum *Moem in het oerwoud*. De strips werden voorgepubliceerd in de krant *Het Vrije Volk*.

TdK

Meer info: zie agenda

© MOOMIN CHARACTERS ™

ADVERTENTIE

Victor & Vishnu - Text free

Het eerste soloboek van Lamelosser Jeroen Funke!

112 pagina's - Uitgeverij Catullus
ISBN 9789078753339 - € 9,95

Jeroen Funke maakte de afgelopen drie jaar vier schitterende 24-uursstrips in het kader van 24 Hour Comics Day. Deze betoverende tekstloze strips zijn nu gebundeld in het eerste album van Victor & Vishnu: *Text free*.

Het album wordt in april 2010 in Galerie Lambiek officieel gelanceerd, maar is nu al in de winkels en via de webshop van www.foksuk.nl te bestellen. Meer informatie: www.lamelos.nl

Online bestellen: www.foksuk.nl/webshop

"Ook voor analfabeten zeer geschikt."

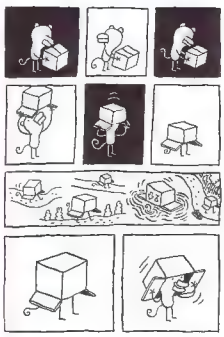

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARHEEN?

Vanaf 1 januari is de Vlaamse uitgeverij Ballon Media de nieuwe uitgever van de Nederlandstalige mangastrips van Kana. Het fonds, dat werd overgenomen van Dargaud-Lombard, wordt dit jaar gebruikt om de Vlaamse en Nederlandse markt te veroveren.

Op 11 januari werd Franka in poptempel Paradiso (Amsterdam) verkozen tot De Grootste Stripheld van Nederland. De prijsvraag was uitgeschreven door de redactie van *Eppo*. De trofee werd door Jan Kruis uitgereikt aan tekenaar Henk Kuijpers. Storm en Agent 327 eindigden op de plaatsen twee en drie.

Op het stripfestival van Angoulême won **Baru** (pseudoniem van Hervé Baruela) de grote prijs voor zijn gehele oeuvre. Baru tekende ondermeer twee delen van *De woesteling* in de collectie *Vrije Vlucht* en recent werd door uitgeverij Sherpa zijn uit 1995 daterende *Vluchtweg naar de zon* nog in het Nederlands uitgebracht; die strip won al in 1996 in Angoulême een albumprijs.
Andere prijswinnaars zijn *Jerome K. Jerome Bloks* (beste serie) en Jean-Jacques Sempé (een Fauve d'Or voor zijn lange en succesvolle carrière). Nix (*Kinky & Cosy*) en Judith Vanistendael (*De maagd en de neger*) stonden wel op de *longlist*, maar vielen niet in de prijzen.

In januari was het plotseling erg onrustig op overnamegebied. Uitgeverij Lannoo nam Meulenhoff, De Boekerij en uitgeverij Unieboek/Het Spectrum over. Daarmee bezorgt de Tieltse uitgever zich een plek in de top drie op de Nederlandse markt.
Het Amsterdamse WPG neemt Bruna en Standaard over waarmee het zich steviger positioneert op de (strip)boekenmarkt. De verkopende partij, De Persgroep, zette de uitgeverijen in de etalage nadat zij mediagroep PCM had ingelijfd. De meeste krantentitels van PCM bleven behouden, maar voor de uitgeverijen werd en is nu ander onderdak gezocht en gevonden.

Op 23 januari ontving **Klaas Knol** de Hal Foster Award 2010 uit handen van Peter de Wit. Deze prijs die in 1982 voor het eerst werd uitgereikt – een initiatief van Studio Arnhem – is bestemd voor mensen die zich verdienstelijk hebben gemaakt in de periferie van het beeldverhaal. Klaas Knol werkt al jarenlang in stripantiquariaat Lambiek in Amsterdam alwaar hij volgens de jury met een nimmer aflatend enthousiasme, door zijn belezenheid, vakmanschap en ervaring zijn klanten optimaal kan bedienen. Een ware ambassadeur van de strip.

De Stichting CPNB kende kortgeleden haar jaarlijkse prijzen voor kwalitatief en inhoudelijk hoogstaande non-fictieboeken toe. Voor het eerst stond op de lijst van tien boeken, die elk het Lintje van de Boekverkoper krijgen, een grafische roman. Het gaat om *Logicomix* van Apostolos Doxiadis en Christos H. Papadimitriou dat medio vorig jaar bij uitgeverij De Vliegende Hollander verscheen. Volgens Rienk Tychon van de trotse uitgeverij kende het boek in een half jaar tijd zeven drukken met een oplage van 25.000 exemplaren. De uitreiking is op 23 april tijdens Wereld Boekendag 2010.

>WAARVOOR?

Jean-Marie Brouyère overleed op 10 december 2009. Deze Belg tekende ook, maar schreef vooral verhalen voor weekblad *Kuifje* en later voor concurrent *Robbedoes*. Hij maakte verschillende korte verhalen voor ondermeer André Geerts, Jean-Claude Servais en Bernard Hislaire. De bekendste verhalen zijn die van *Archie Cash*, de look-a-like van Charles Bronson. Daarvan verschijnen tussen 1973 en 1988 vijftien albums die worden getekend door Malik (pseudoniem van William Tail). Brouyère werd 66 jaar.

Roy Edward Disney overleed op 16 december. De Amerikaanse zakenman was de zoon van Roy en de neef van Walt Disney, die beiden oprichter waren van de befaamde The Walt Disney Studios. Hij vervulde diverse bestuurlijke functies binnen het concern en is tot in 2009 de op twee na grootste aandeelhouder. Roy Disney stierf op 79-jarige leeftijd aan de gevolgen van kanker.

Daniel Thomas (Dan) O'Bannon overleed op 17 december in Los Angeles, Californië. De Amerikaan werd vooral bekend vanwege zijn werk als scenarioschrijver en filmregisseur van sciencefiction- en horrorfilms. Zo schreef hij onder andere aan drie *Alien*-films, *Total Recall* (onder regie van Paul Verhoeven) en *The Return of the Living Dead*. Binnen de stripwereld staat hij bij slechts een beperkte groep kenners bekend als de schrijver van twee stripverhalen, waaronder *The Long Tomorrow*, die medio jaren 1970 werden getekend door Moebius. Dan O'Bannon werd 63 jaar.

Op 29 december stierf op 83-jarige leeftijd de Amerikaanse cartoonist en karikaturist **David Levine**. Levine maakte meer dan vijfduizend tekeningen van vooral schrijvers en politici die werden gepubliceerd in *New York Review of Books*, *Esquire* en vele andere bladen. Voor NYRB maakte hij al bijdragen vanaf 1963. Op de website van dit blad zijn meer dan 2500 voorbeelden van zijn werk te zien. De in 1926 in New York geboren Levine heeft zijn beschouwingen waarin hij het voor de onderkant van de samenleving opneemt van zijn moeder overgenomen die er als verpleegster communistische sympathieën op nahield. Levine studeerde aan de Tyler School of Art in Philadelphia.

ADVERTENTIE

→ INBOX

COMMENTAAR? KRITIEK? EEN UITGESPROKEN MENING? ALLES IS WELKOM VIA INBOX@STRIPSCHRIFT.NL OF IN POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM. MAAR... DE REDACTIE BEHOUDT ZICH HET RECHT VOOR OM DE SCHAAR TE HANTEREN, DAT SPREEKT VANZELF.

STRIPSCHRIFT 406

Sinds enige tijd valt me op dat de nadruk in *Stripschrift* lijkt te verschuiven naar nostalgische onderwerpen. Geen heel groot probleem, want er staan altijd nog genoeg artikelen, boekbesprekingen, nieuwtjes en interviews in die redelijk aansluiten bij mijn interesse. Een blad als *Stripschrift* moet natuurlijk een vrij diverse groep striplieffebbers zien te bekoren en ik kan me voorstellen dat het iedere keer weer een uitdaging is om daar een goede balans in te vinden zodat iedereen iets van zijn gading kan vinden.
Afgelopen week viel de nieuwe *Stripschrift* in de bus. Een special over jaren-50-strips. Leuk voor de liefhebbers, dacht ik. Dus ik begin te bladeren om te zien waar het 'special'-gedeelte ophoudt en de pagina's 'reguliere' *Stripschrift* beginnen. En toen keek ik alweer tegen de achterkant van het nummer aan. Verbazing en teleurstelling maakten zich meester van mij. De allereerste *Stripschrift* in al die jaren dat ik abonnee ben, die ik in zijn geheel niet zal gaan lezen. Het kan toch niet waar zijn?
Ik begrijp dat de jaren 1950 een onuitputtelijke bron van stripinformatie vormen. Maar dat deze drang naar het verleden vervolgens ieder hedendaags teken van leven moet overschaduwen, dat vind ik erg jammer. Niet alleen omdat er op die manier een bijzonder eenzijdige editie van *Stripschrift* ontstaat, maar ook omdat daarmee het toch al oubollige, stoffige verzamelaars-hangend-boven-bananendozen-imago van de Nederlandse stripbeurzenwereld wordt versterkt. Bovendien lijkt het alsof er de afgelopen maanden geen ene bips is gebeurd.
Hopelijk kan ik van de volgende *Stripschrift* weer zeggen dat ik het blad voor meer dan de helft heb gelezen. Dat het een nummer wordt waarin niet enkel de advertenties een link met het heden hebben. Dat *Stripschrift* als oudste stripinformatieblad ter wereld ook een eigentijds en up-to-date blad blijkt te kunnen zijn. Daar hebben we met zijn allen baat bij.

Rob Derks, Nijmegen

Wat een schitterend nummer hebben jullie gemaakt, dankzij het vele werk van Rob van Eijck! Een mijlpaal in het bestaan van *Stripschrift*, waarvoor ik jullie wil feliciteren en bedanken.
Mij viel overigens het volledig ontbreken van *Paulus de boskabouter* op in deze editie. Jean Dulieu mistte in de jaren 1950 wat dat betreft bewust de boot, door in het *Kris Kras*-schuitje te stappen. Later kwam zijn werk via *Eva* in *Fix en Fox* terecht. In beginsel waren ook dit geïllustreerde verhalen, maar toen de maker in tijdnood kwam ging hij er toe over om oude stripafleveringen van de boskabouter te hergebruiken, die hij voor die gelegenheid inkleurde. Maar dat is pas interessant als Rob de jaren 1960 gaat beschrijven...

Maarten J. de Meulder, Assen

Een fantastisch themanummer. Hulde aan alle medewerkers!

Frits van der Heide, Zandvoort

Het themanummer is zeer geslaagd en leuk om te lezen!

Michel van Merriënboer, Amersfoort

Wat een schitterend initiatief om een heel nummer te wijden aan stripbladen in de (ruime) periode rond 1950.
Natuurlijk komt er bij mij een grote dosis jeugdsentiment bij, maar dat was en is juist één van mijn grote drijfveren om me met strips te bemoeien. Rob van Eijck heeft een geweldig werk verricht: enerzijds door zijn enthousiasme te laten blijken, anderzijds door heel veel informatie te geven. Ik vind er dingen in die ik (nog) niet wist en andere stukjes vallen op hun plaats.
Prachtig, prachtig. Nu zit ik alleen met de vraag, waar ik deze special moet opbergen zonder dat die tussen mijn honderden oude nummers van *Stripschrift* een stoffig bestaan gaat leiden.
Voorlopig ligt de special in een boekenkast op diverse literatuur van verschillende signatuur.

Cor Nijmeijer, Dronten

Geweldige uitgave.
Inderdaad, een feest van herkenning.
Een grote prestatie van Rob van Eijck.

Bert Bleumink, via e-mail

Met veel plezier en interesse heb ik *Stripschrift 406* gelezen, met alle info over de stripbladen uit de jaren 1950. Mijn complimenten voor Rob van Eijck (en de rest van het team natuurlijk)!
In de tekst kwam ik enkele namen tegen die wij tot mijn grote schrik nog niet in de Comiclopedia hebben staan (van sommige stonden ook geen afbeeldingen afgedrukt). Ook zouden enkele plaatjes een mooie aanvulling zijn op bestaande pagina's.
Ik zou jullie willen vragen of jullie ons kunnen (en willen) helpen aan plaatjes.

Bas Schuddeboom, Lambiek, Amsterdam

→ HARRY'S POSTZEGEL

©1998 King Features Syndicate, Inc. / Fleischer Studios, Inc. "Betty" Hearst Holdings, Inc.

→ WINNEN

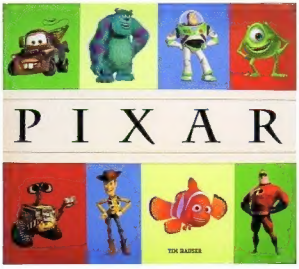

Onlangs verscheen bij uitgeverij Tirion een naslagwerk over de Pixar Animation Studios. Auteur Tim Hauser schreef de teksten en vulde het boek met vele parafernalia. In samenwerking met de uitgever geeft *Stripschrift* drie exemplaren weg aan lezers die ons het goede antwoord geven op de volgende vraag:

Wat is de naam van de eerste lange animatiefilm van Pixar uit 1995?

Stuur het antwoord vóór 30 april 2010 naar
Pixar-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan drie goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Goscinny-prijsvraag *Stripschrift 404*:
Wij vroegen in welk Frans blad de eerste aflevering van *Asterix* werd gepubliceerd en doelden daarmee op het blad *Pilote*. Aanvankelijk in een proefnummer in het begin van 1959, en later nog eens in het eerste officiële nummer in oktober van dat jaar. De melding dat er eerder *Asterix*-strips zijn verschenen in *IMA - L'ami des jeunes* hebben we niet bevestigd kunnen krijgen. Door de grote hoeveelheid correcte inzendingen moest er worden geloot. De volgende winnaars ontvangen een exemplaar van Pascal Ory's biografie over Goscinny: **Francis Alderweireldt** (Brugge, België), **Bert Jans** (Staphorst), **Reinier Malasch** (Amsterdam), **J.D. Mast** (Boudler, Luxemburg) en **Pieter van der Schoor** (Koog aan de Zaan).

Uitslag Teng-prijsvraag *Stripschrift 405*:
Wij vroegen naar zo veel mogelijk series of albums van Paul Teng. De inzenders met de meeste goede antwoorden waren **Harry Kuppers** (Mechelen, België), **Peter Schoep** (Deventer), **Nico Schunselaar** (Emmen), **Addy van der Starre** (Dordrecht) en **Peter Uittenbogerd** (Wierden). Zij ontvangen zo snel mogelijk een gesigneerd exemplaar van Tengs laatste strip *De telescoop*.
Alle prijswinnaars gefeliciteerd.

HOEKJE

Betty Boops enorme populariteit startte in 1932 toen zij in het tweede jaar van haar bestaan van onaantrekkelijk figuurtje transformeerde tot een heuse vamp met pruilmondje, zichtbare vrouwelijke rondingen en sexy kleding. Het duurde niet lang, want na een korte periode van twee jaar waarin zij toeschouwers verleidde onder de ritmische klanken van sterren als Louis Armstrong en Cab Calloway moest zij zich onder druk van de conservatieven hullen in lange jurken, hetgeen het enthousiasme van het publiek aanzienlijk deed afnemen. Desalniettemin blijkt het karaktertje een overleefster, want ze staat niet alleen afgebeeld op tal van jongemeisjes- en damesartikelen, maar ook op allerlei digitale toepassingen. Op *www.bettyboop.com* is daar het een en ander van te zien. En dan zijn er natuurlijk ook nog die prachtige postzegels uit Centraal-Afrikaanse Republiek. HW

Land van herkomst:
Centraal-Afrikaanse Republiek
Jaar van uitgifte: 1999 •
Cataloguswaarde: €5,50 (1500 Fr.)
€7,50 (2000 Fr.)

PUTTING on the DOG!
REPUBLIQUE CENTRAFRICAINE
2000F
POSTES 1998
©1998 King Features Syndicate, Inc. / Fleischer Studios, Inc. ™Hearst Holdings, Inc.

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 43 • NUMMER 2 (407) • APRIL 2010

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Patrick Bremmers, Han van Buuren, Geert van Gheluwe, Erik van der Hoeven, Jakari Productions, Just de Leeuwe, Willard Mans, Michel van Merriënboer, Ans Nolten, Kees Ribbens, Erwin Suvaal, Rudy Vrooman, Harry Wibier

Omslag
Max

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €47,00
België €50,00
Other countries €64,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven
AMP, Brussel

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen €1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

STRIPSCHRIFT JAARGANG 41/42 door Arco van Os

In de 41e jaargang verschenen acht reguliere nummers van *Stripschrift* en vier herinneringsbijlagen, zijnde de 42e jaargang.
Overal waar twee getallen door een 'slash' worden gescheiden staat het eerste getal voor het nummer van *Stripschrift* binnen de 41e jaargang en het tweede voor de pagina in dat nummer waarop het artikel/de recensie een aanvang neemt. Diverse rubrieken zoals 'Actua', 'En verder...' en 'Heinz Service Spread' – zijn niet in deze index opgenomen.
Op onze website *Stripschrift Online* (*www.stripschrift.nl*) kan via de databank op een later moment meer in detail worden gezocht.

ARTIKELEN/INTERVIEWS

Alex (*De Weyer*) 6/32
Angoulême 2009 (*De Weyer*) 1/22
Aymond, Philippe (*Van Merriënboer*) 2/28
Berlin: zie Interbellumstrips
Bocquet, José-Luis: zie Interbellumstrips
Boot & Van Dijk: zie Sparreboom, Kees
Bosch, Wilma van den: zie Donald Duck
Bouden, Tom (*De Weyer*) 1/34
Caniff, Milton (*Apeldoorn*) 1/10
Catawiki (*Sanders*) 8/33
Chaillet, Gilles (*Verstappen*) 6/38
Chinaman: zie Ta, Olivier
Delisle, Guy (*Sanders*) 4/34
Donald Duck (*Nadorp*) 4/26
Doxiadis, Apostolos (*Mans*) 8/16
Dulieu, Jean (ps): zie Dulieu-dossier 10 en Oort, Jan van
Dulieu-dossier 10 (*Wouters*) 7/20
Elias, Lee: zie Caniff, Milton
Evens, Brecht (*De Weyer*) 5/20
Ferry (ps): zie Vosselen, Ferry van
Goelen, Werner (*De Kruijf*) 2/10
Griffo (ps): zie Goelen, Werner
Gucht, Peter van (*Van Gheluwe*) 8/12
Heinz (*Van Buuren*) 8/18
Hergé (ps): zie Remi, Georges
Heymans, Bas: zie Donald Duck
Heymans, Mau: zie Donald Duck
Interbellumstrips (*Mans*) 2/28
IRS: zie Vrancken, Bernard
Jason (ps): zie Saeteroy, John Arne
Kiki van Montparnasse: zie Interbellumstrips
Kleist, Reinhard (*Sanders*) 2/18
Kroepie en Boelie Boemboem: zie Bouden, Tom
Kuifje (*Wald-Lasowski*) 3/14
Kuifje (*Apeldoorn*) 3/32
Kuifje (*Tillekens*) 3/38
Kuifje (*Ribbens*) 3/43
Laatste profetie, De: zie Chaillet, Gilles
Lady S.: zie Aymond, Philippe
Left Bank Gang, The: zie Interbellumstrips
Logicomix: zie Doxiadis, Apostolos
Lutes, Jason: zie Interbellumstrips
Maagd en de neger, De: zie Vanistendael, Judith
Matena, Dick: zie Interbellumstrips
Mézières, Jean-Claude (*Apeldoorn*) 6/16
Morjaeu, Luc (*Van Gheluwe*) 8/12
Muller, Catel: zie Interbellumstrips
Nadorp, Michel: zie Donald Duck
Nero: zie Stallaert, Dirk
Nino: zie Stallaert, Dirk
Oort, Jan van: zie Dulieu-dossier 10
Parijs 25/44: zie Interbellumstrips
Plankgas en Plastronneke: zie Stallaert, Dirk
Ravian: zie Mézières, Jean-Claude
Red Rat (*Van Buuren*) 7/32
Remi, Georges: zie Kuifje
Rode ridder, De: zie Scholz, Claus
Saeteroy, John Arne: zie Interbellumstrips
Scholz, Claus (*Van Gheluwe*) 7/14
Sigmund (*Van Buuren*) 4/20
Simmonds, Posy (*Mans*) 2/20
Sparreboom, Kees (*Thomassen*) 4/30
Spiderman (*Minnebool*) 5/24
Stallaert, Dirk (*Hasselaar/Nadorp*) 4/10
Stripschrift: (*Van Os*) 2/22
Suske en Wiske: zie Morjaeu, Luc en Gucht, Peter van
Ta, Olivier (*Van Merriënboer*) 7/26
TaDuc, Olivier (ps): zie Ta, Olivier
Terry and the Pirates: zie Caniff, Milton
Vanistendael, Judith (*De Weyer*) 5/20
Vasco: zie Chaillet, Gilles
Vinci: zie Chaillet, Gilles
Vonk, Berend (*Breedveld*) 1/18
Vosselen, Ferry van: zie Alex
Vrancken, Bernard (*Van Merriënboer*) 5/14
Weert, Johannes van de: zie Red Rat
Zone 5300 (*De Kruijf*) 6/36
Zuidoost-Azië, Strips in (*Lent*) 1/28

STRIPS/ILLUSTRATIES

De Stripdagen 2009 (fotostrip) (1 blz.)(*Gremmen*) 7/11
Pakkeman & Poulet (2 blz.)(Meynen/Stallaert) 4/16
Portret van Ed (¼ blz.)(Hengeveld) 1-8
Ravian (2 blz.)(Christin/Mézières) 6/24
Suvaal (¼ blz.)(*Suvaal*) 1-8

RECENSIES: BOEKEN

Allan MacBride 1: De Odyssee van Bahmes (Brouard/Dumas, Bee Dee)(*De Leeuwe*) 3/46
Alle 120 goed – Alleen sommige niet (Kolkman, Xtra)(*Sanders*) 3/51
Antisol (Kim, Oogachtend)(*Sanders*) 2/43
Arcadia Archief 5: Johnny Goodbye: Het vreemdelingenlegioen (Attanasio/Lodewijk, Arcadia)(*De Kruijf*) 3/47
Autobio 1: De biotoop (Pedrosa, Glad IJs) (*Wibier*) 3/44
Barcelona bij dageraad (Font/De Blas, Prestige)(*Ribbens*) 2/40
Belem 1: De tijd van de schippersheldlingen (Delitte, Silvester)(*Van Merriënboer*) 6/46
Berlijn 1: Stenen (Lutes, Atlas)(*Ribbens*) 3/49
Berlin 2: City of Smoke (Lutes, Drawn & Quarterly)(*Mans*) 2/28
Black Cat 1: De man die ze de Zwarte Kat noemden (Yabuki, Glénat)(*De Leeuwe*) 1/43
Bob Dylan Revisited (Diverse auteurs, Silvester)(*Acohen*) 5/36
Bodemloos bestaan, Een (Shaw, Oog & Blik/ Bezige Bij)(*Rondeltap*) 6/44
Bone 1: Weg uit Boneville (Smith, Silvester) (*Rondeltap*) 1/40
Brendan 1: Het geheim van Kells (Moore, Glénat)(*Apeldoorn*) 4/37
Broodje crisis – De recessie gestript (De Jager, Business Contact)(*Sanders*) 4/31
Cash – I See a Darkness (Kleist, Silvester) (*Rondeltap*) 5/37
Cassio 1: De eerste moordenaar (Desberg/Reculé, Lombard)(*Wibier*) 5/43
Codex Angélicus 1: Izaël (Bourgouin/Goris, Daedalus)(*De Kruijf*) 1/44
Dan maak je maar zin (Stok, Nijgh & Van Ditmar) (*Van der Hoeven*) 4/34
Dolende hond van een vader, Een (Vanhole/ Geets/Elsschot, Atlas)(*Mans*) 4/31
Dominant Wives & Other Stories, The (Stanton, Taschen)(*Rondeltap*) 2/38
Dwaaltocht, Het (Matena/Elsschot, Athenaeum – Polak & Van Gennep)(*Mans*) 2/41
Eerste keer (Sibylline/Diverse tekenaars, Silvester)(*Rondeltap*) 1/42
Empire USA – Periode 1 1 (Desberg/Griffo, Dargaud)(*Van Merriënboer*) 1/45
Empire USA – Periode 1 2 (Desberg/Mounier, Dargaud)(*Van Merriënboer*) 1/45
Ergens waar je niet wil zijn (Evens, Oogachtend) (*Rondeltap*) 5/36
Exterminator 17 2: De trilogie van Ellis 1: De alliantie (Boranko/Dionnet, Casterman)(*Booms*) 1/43
Exterminator 17 3: De trilogie van Ellis 2: Terug naar Ellis (Boranko/Dionnet, Casterman)(*Booms*) 1/43
Genesis, Het boek (Crumb, Harmonie/ Oog & Blik/Vrijdag)(*De Kruijf*) 8/37
Heinz van H tot Z 1: H (De Jong/Windig, Oog & Blik/Bezige Bij)(*Van Buuren*) 8/18
Hé, meisjes! 1 (Lepage/Michel, Silvester) (*De Kruijf*) 4/34
Hergé – Levenslijnen (Goddin, Roularta) (*Tillekens*) 3/38
IJstuin, De (Servais, Dupuis)(*Wibier*) 2/36
Ik ben God (Hondius, Contact)(*Mircki*) 8/38
I Love Paris (Vande Wiele/Raven, Oogachtend)(*Captain*) 2/36
Is naar de bliksem, 't 1: De klaagzang van de stierkoe (De Thuin/Cauvin, Dupuis)(*Wortel*) 5/39
Jason Brice 1: Wat geschreven staat (Alcante/Jovanovic, Dupuis)(*Booms*) 1/40
Jong geweld 1: Nog steeds niet beroemd? (Bercovici/Noblet, Dupuis)(*Wortel*) 1/38
Katja 1: De G van goed gek (Steehouwer, Hildebrand Comix)(*De Kruijf*) 4/33
Kiki van Montparnasse (Catel/Bocquet, Oog & Blik/Bezige Bij)(*Mans*) 2/28
Kippen van Kentucky, De 1: De kip en de klos (Saive/Richez, Dupuis)(*Van Merriënboer*) 7/43
Kleine afscheid, Het (Magda/Marvano, Lombard)(*Rondeltap*) 8/37
Komiek, De (De Jonge/Matena, Augustus)(*Rondeltap*) 7/34
Kunst van Hergé – Schepper van Kuifje, De 1: 1907-1937 (Goddin, Oog & Blik/Bezige Bij) (*Apeldoorn*) 3/32
Laatste tempelier, De 1: De decoder (Lelor/Khoury, Dargaud)(*De Kruijf*) 5/37
Laatste van de Schoenfelds, De 1: De biecht van Agathe (Bartoll/Hervan, Glénat)(*Wibier*) 7/43
Lars! 1: Attacks (Lectrr, Silvester)(*Mircki*) 5/43
Left Bank Gang, The (Jason, Fantagraphics) (*Mans*) 2/28
Lemen troon, De 1: De ridder met de bijl (Theo/ Jarry/Richemond, Silvester)(*De Kruijf*) 1/44
Logicomix (Doxiadis/Papadimitriou, Vliegende Hollander)(*Booms*) 7/36
Mac & Maggie: Bindingsangst (Gremmen/ Van Die, Divo)(*Sanders*) 4/32
Magere Hein en Lao-Tse, De avonturen van 3: www.de-dood.com (Boucq, Glad IJs) (*Booms*) 7/41
Malcolm X (Helfer/DuBurke, Xtra) (*Rondeltap*) 3/50
Mangabijbel, De (Akinsiku/Siku, Callenbach)(*Visser*) 4/36
Mano en Mano (Miralles/Ruiz, Dargaud) (*Mircki*) 1/38
Marco's avonturen (Van Lamsweerde, Leidse Stripshop)(*De Kruijf*) 5/40
Maria van plastic, De (Rabaté/Prudhomme, Oog & Blik/Bezige Bij)(*Mans*) 7/42
Mattéo 1: Eerste periode (1914-1915) (Gibrat, Daedalus)(*Lemstral*) 6/48
Meester en Margarita, De (Boelgakov/ Klimowski/Schejbal, Atlas)(*Mans*) 8/35
Minor Miracles (Eisner, W.H. Norton & Company) (*Sanders*) 8/40
Moordenaars 1: De dokter (Puchol/Rodolphe, Casterman)(*Van Merriënboer*) 5/41
Muis Mollie zet bussen in (Diesveld, Blauwe Bloem)(*Rondeltap*) 2/43
Nelson Mandela – De biografie (Buchanan/Smith/Ampa/Matwa/Nzoni, Contact)(*Mans*) 7/40
Net doen alsof is ook liegen (Goblet, Oog & Blik/Bezige Bij)(*Rondeltap*) 8/36
Niets van belang (Snoodijk, Lapijn) (*Sanders*) 6/44
O'Boys 1: Het bloed van de Mississippi (Cuzor/Thirault, Dargaud)(*Booms*) 3/44
Oorlog van Alan – Herinneringen van Alan Ingram Cope 1 (Guibert, Silvester)(*Ribbens*) 7/42
Oost West (Diverse auteurs, Bee Dee) (*Booms*) 4/35
Paar dagen samen, Een (Alcante/Montgermont, Dupuis)(*Mircki*) 6/49
Paarden van de wind, De 1 (Fournier/Lax, Dupuis)(*Captain*) 3/48
Parijs 25/44 (Matena, Atlas)(*Mans*) 2/28
Pascal Brutal 1: Man van de toekomst (Sattouf, Glad IJs)(*Wibier*) 6/47
Paulus de boskabouter – Gouden klassiekers 1: Paulus de hulpsinterklaas (Dulieu, De Meulder) (*Sanders*) 7/34
Piraten van Barataria, De 1: New Orleans (Bourgne/Bonnet, Glénat)(*De Kruijf*) 8/41
Proces, Het (Clod/Céka/Kafka, Silvester) (*Mans*) 6/47
Red Rat 11 & 12: Het heimwee & De spijt (Van de Weert, Papieren Tijger)(*Van Buuren*) 7/32
Rembrandt (Roozen/Hogenbirk, Shaker Media)(*De Leeuwe*) 7/41
Robbedoes en Kwabbernoot door..., Een verhaal van 5: Piccolo in veldgroen (Schwartz/Yann, Dupuis)(*Ribbens*) 5/38
Robert E. Howard Collectie 1: Conan – De dochter van de ijsreus (Busiek/Nord/Yeates, Dark Dragon Books)(*Van der Zouw*) 8/39
Rood gras 1: Ik ben een bos en er lopen bomen door mij heen (Van Barneveld, Bries) (*Van der Hoeven*) 2/40
Rurouni Kenshin 1: Kenshin, Himura Battosaï Rurouni (Watsuki, Glénat)(*Booms*) 2/42
Rurouni Kenshin 2: De twee hitokiri (Watsuki, Glénat)(*Booms*) 2/42
Schat! (Durbiano, L)(*Van der Hoeven*) 7/39
Schatjes 1 (De Pins, Silvester)(*Sanders*) 1/38
Schorpioen, De 8: De schaduw van de engel (Marini, Dargaud)(*Holtrop*) 1/39
Sinbad 1: De krater van Alexandrië (Alary/Arleston, L)(*De Kruijf*) 2/37
Spiralen kooi, De (Davison, Sherpa)(*Mircki*) 7/38
Spoorstraat 3: De geheime spleet (Vleeschouwer, Oog & Blik) (*Van der Hoeven*) 7/39
Stitches – A Memoir (Small, W.H. Norton & Company)(*Booms*) 8/40
Syndroom van Abel, Het 1: Exil (Dorison/Marazano, Glénat)(*Wibier*) 1/39
Tamara Drewe (Simmonds, Harmonie/Vrijdag)(*Mans*) 8/22
Terry and the Pirates, The Complete (Caniff, IDW)(*Apeldoorn*) 1/10
Thomas Silane 1: Dodelijke flits (Buendia/Chanoinat/Lécossois, Daedalus) (*Van Merriënboer*) 8/41
Thomas Silane 2: De kerstmoordenaar (Buendia/Chanoinat/Lécossois, Daedalus)(*Van Merriënboer*) 8/41
Tintin and the Secret of Literature (McCarthy, Grantal)(*Ribbens*) 3/43
Uchronie(s) – New Harlem 1: Roof (Tibery/Corbeyran, Daedalus)(*De Kruijf*) 2/39
Uchronie(s) – New Byzance 1: Ruïnes (Chabbert/Corbeyran, Daedalus)(*De Kruijf*) 2/39
V-bommen op Antwerpen – De dodelijke raketten van Dora (Verhagen/Kragt, Eureducation)(*Ribbens*) 2/42
Vlak voor het geluk (Dupuy/Berberian/Denis, Oog & Blik/Bezige Bij)(*Rondeltap*) 3/45
Vliegenkoning, De 1: Hallorave (Mezzo/Pirus, Sherpal)(*Rondeltap*) 5/40
Vluchtweg naar de zon (Baru, Sherpa) (*Sanders*) 6/45
Volle leven, Het (Bézian, Sherpal)(*Rondeltap*) 7/34
Vreemde liefde 1 (Jouvray/Presle, L) (*Rondeltap*) 8/34
Wachten op een eiland (Legendre, Atlas)(*Rondeltap*) 5/42
Wals met Bashir (Folman/Polonsky, Vliegende Hollander)(*Wibier*) 8/34
Ype + Willem 1: Heel herkenbaar (Driessen, Catullus)(*Mircki*) 8/36
Zuster Maria-Theresa van Scherpenheuvel 1 (Maëster, Glad IJs)(*Bagchus*) 6/48
Zwarte gordijnen, De (Sparreboom, FortMedia)(*Rondeltap*) 8/38
Zwart gat (Burns, Oog & Blik/Bezige Bij) (*De Kruijf*) 4/32

RECENSIES: DVD'S

Largo Winch (Cinéart)(*De Kruijf*) 8/40
Single 1: Seizoen 1 (Dutch Film Works) (*De Kruijf*) 7/37
Waltz with Bashir (Cinéart)(*Wibier*) 8/34
Willem – Een portret van kunstenaar Willem van Malsen (1940-2005) (Imagine Video/Interakt)(*Sanders*) 1/41

OMSLAGEN

De omslagen van de nummers 2, 3, 4 en 7 werden speciaal voor *Stripschrift* gemaakt.
1 Milton Caniff/Lee Elias
2 Griffo
3 Joost Veerkamp
4 Dick Stallaert
5 Bernard Vrancken
6 Jean-Claude Mézières
7 Claus Scholz
8 Luc Morjaeu

OMSLAGEN 42e JAARGANG

De 42e jaargang van *Stripschrift* is als herinneringsbijlage opgenomen in de reguliere nummers 2, 4, 6 en 8. Op nummer 5 na werden alle omslagen van deze inhaaljaargang speciaal voor *Stripschrift* gemaakt.
1 Willy Lohmann
2 Toon van Driel
3 Gerrit de Jager & Wim Stevenhagen
4 Willem Ritstier & Minck Oosterveer
5 Eddie de Jong & René Windig
6 Jeroen de Leijer
7 John Reid, Bastiaan Geleijnse & Jean-Marc van Tol
8 Schwantz

COLUMNS

1 t/m 8 Ben Bits